

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Τίτλος Εργασίας

**Η ΜΕΛΕΤΗ ΤΗΣ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ
ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΤΟΥ ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΥ
ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ**

Πτυχιακή Εργασία των

ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ ΕΥΤΥΧΙΑ

ΓΙΑΚΟΥΜΕΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ

ΜΟΣΧΟΥ ΕΥΡΙΑΙΚΗ

Επιβλέπων : ΓΑΤΟΜΑΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΠΑΤΡΑ, 8/7/2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνήσει την απορρόφηση των αποφοίτων της Σχολής της Διοίκησης Επιχειρήσεων του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πατρών, εστιάζοντας στις διαδικασίες μετάβασης από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία και επαγγελματικής ένταξης. Για το σκοπό αυτό, η εργασία δομείται ως εξής: Στο πρώτο μέρος, πραγματοποιείται η θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος, με εστίαση στην περιγραφή της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων αλλά και στην ανάλυση των εννοιών της μετάβασης, της επαγγελματικής ένταξης, της νεανικής απασχολησιμότητας, και της σχέσης εκπαίδευσης- ανεργίας. Στην συνέχεια, αναλύεται η αγορά εργασίας στην Ελλάδα, με έμφαση στην απασχόληση των νέων. Στο δεύτερο μέρος, πραγματοποιείται έρευνα με την χρήση ερωτηματολογίου. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 100 φοιτητές της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας και από 100 αποφοίτους της ίδιας σχολής. Η ανάλυση γίνεται με την χρήση του πακέτου SPSS. Τα βασικά συμπεράσματα της έρευνας είναι: το ένα τρίτο των αποφοίτων παραμένουν άνεργοι και οι μισοί περίπου από αυτούς που εργάζονται έχουν απασχόληση με άμεση συνάφεια με το αντικείμενο σπουδών. Το 44% των φοιτητών εργάζεται αλλά μόνο ένα μικρό ποσοστό από αυτούς εργάζονται σε απασχόληση με συνάφεια με το αντικείμενο. Η συντριπτική πλειοψηφία όσων εργάζονται βρήκαν την απασχόλησή τους μέσω γνωστών και φίλων. Η συντριπτική πλειοψηφία φοιτητών και αποφοίτων δηλώνουν ελάχιστα ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες του Γραφείου Διασύνδεσης. Το 72% του δείγματος δεν αξιοποίησε ποτέ το πρόγραμμα Erasmus. Τέλος, οι περισσότεροι αναζητούν εργασία στο εξωτερικό και κυρίως στην Γερμανία.

***Λέξεις Κλειδιά:** Διοίκηση Επιχειρήσεων, ΤΕΙ Πάτρας, Επαγγελματική ένταξη, απορρόφηση στην αγορά εργασίας, μετάβαση από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	2
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	8
II. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ.....	10
Κεφάλαιο 1: Διοίκηση Επιχειρήσεων.....	10
1.1..... Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας	12
1.1.1. Πρόγραμμα Σπουδών.....	13
1.1.2. Πτυχιακή Εργασία.....	15
1.1.3. Πρακτική Άσκηση.....	16
1.1.4. Πρόγραμμα δια Βίου Μάθησης/ Erasmus.....	18
1.2..... Συνέχιση Σπουδών σε προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών	19
1.3..... Επαγγελματικές δυνατότητες & Προοπτικές	19
1.3.1. Επαγγελματικά Δικαιώματα αποφοίτων Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ	19
1.3.2. Επαγγελματικές Προοπτικές αποφοίτων Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ	21
Κεφάλαιο 2: Αγορά Εργασίας& Εκπαίδευση.....	23
II.1..... Ανθρώπινο Κεφάλαιο- Ορισμός	23
II.1.1. Θεωρία Ανθρώπινου Κεφαλαίου.....	24
II.1.2. Θεωρία Κόστους- Οφέλους.....	24

Π.2.....	Ανεργία & Εκπαίδευση	26
Π.2.1. <i>Θεωρία Διαρθρωτικής Ανεργίας & Εκπαίδευσης</i>		27
Π.3.....	Νεανική Απασχολησιμότητα	27
Κεφάλαιο 3: Μετάβαση από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας και Επαγγελματική Ένταξη		30
3.1.....	Ορισμοί	30
3.2.....	Θεωρία Αναζήτησης Εργασίας	33
Κεφάλαιο 4: Αγορά Εργασίας στην Ελλάδα		34
4.1.....	Ανθρώπινο Κεφάλαιο- Ορισμός	34
4.2.....	Ανεργία & Εκπαίδευση	43
ΠΙ. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ		48
Κεφάλαιο 5: Ανάλυση Αποτελεσμάτων		48
5.1.....	Έρευνα στους Φοιτητές του Τμήματος	49
5.2.....	Έρευνα στους Αποφοίτους του Τμήματος	62
6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ		87
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ		89

ΑΛΛΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....	89
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: Πρόγραμμα Σπουδών\Μαθήματα ανά εξάμηνο.....	91
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β: Εργαστήρια ανά εξάμηνο.....	96
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: Ερωτηματολόγια.....	97

Πίνακες

Πίνακας 1: Μεταβολές στην Επαγγελματική Διάρθρωση της Απασχόλησης 2000-2009.....	35
Πίνακας 2: Νέες Θέσεις Εργασίας για Νέους 18-29 ετών.....	39
Πίνακας 3: Μέσος όρος Βιογραφικών για νέες θέσεις εργασίας που απευθύνονται σε Νέους 18-29 ετών.....	39
Πίνακας 4: Μέσος όρος κάλυψης των νέων θέσεων εργασίας που απευθύνονται σε Νέους 18-29 ετών.....	40
Πίνακας 5: Συχνότητα χωρών αναζήτησης εργασίας Φοιτητών Δείγματος.....	64
Πίνακας 6: Συχνότητες Χωρών Αναζήτησης Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος.....	86

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1: Ανάλυση Κόστους – Οφέλους Επένδυσης στην Εκπαίδευση.....	25
Διάγραμμα 2: Ανεργία και Εκπαίδευση στην Ευρώπη.....	27
Διάγραμμα 3: Ποσοστό απασχολησιμότητας νέων που αποφοίτησαν πρόσφατα στην Ε.Ε..	36
Διάγραμμα 4: Συνεργασία εταιριών με Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	37
Διάγραμμα 5: Τρόποι Συνεργασίας εταιριών με Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης.....	37
Διάγραμμα 6: Εργασιακές Προοπτικές Νέων 18-29 ετών.....	38

Διάγραμμα 7: Στάση Αναζήτησης Εργασίας.....	38
Διάγραμμα 8: Παράγοντες ενίσχυσης της νεανικής απασχολησιμότητας.....	40
Διάγραμμα 9: Ποσοστό απασχόλησης αποφοίτων του 1999 ανά εκπαιδευτική βαθμίδα κατά την εξαετία μετά την αποφοίτησή τους.....	42
Διάγραμμα 10: Ποσοστό ανεργίας αποφοίτων του 1999 ανά εκπαιδευτική βαθμίδα κατά την εξαετία μετά την αποφοίτησή τους.....	43
Διάγραμμα 11: Φύλο Φοιτητών Δείγματος.....	49
Διάγραμμα 12: Ηλικία Φοιτητών Δείγματος.....	50
Διάγραμμα 13: Τόπος Κατοικίας Φοιτητών Δείγματος.....	51
Διάγραμμα 14: Ακαδημαϊκό έτος Εισαγωγής Φοιτητών Δείγματος	52
Διάγραμμα 15: Κατάταξη Προτίμησης Φοιτητών Δείγματος.....	53
Διάγραμμα 16: Επιθυμία Αντικειμένου Σπουδών Φοιτητών Δείγματος.....	54
Διάγραμμα 17: Βαθμός Ικανοποίησης Αντικειμένου Φοιτητών Δείγματος.....	55
Διάγραμμα 18: Βαθμός Ικανοποίησης Επιπέδου Φοιτητών Δείγματος.....	56
Διάγραμμα 19: Βαθμός Επιμέλειας Φοιτητών Δείγματος.....	57
Διάγραμμα 20: Εργασία Φοιτητών Δείγματος.....	58
Διάγραμμα 21: Συνάφεια Αντικειμένου Εργασίας Φοιτητών Δείγματος.....	59
Διάγραμμα 22: Τρόπος Εύρεσης Εργασίας Φοιτητών Δείγματος.....	60
Διάγραμμα 23: Βαθμός Ικανοποίησης Γραφείου Διασύνδεσης Φοιτητών Δείγματος.....	61
Διάγραμμα 24: Επαγγελματική Εξέλιξη Φοιτητών Δείγματος.....	62
Διάγραμμα 25: Βαθμός Βοήθειας του Τίτλου Σπουδών Φοιτητών Δείγματος.....	63
Διάγραμμα 26: Φύλο Αποφοίτων Δείγματος.....	65
Διάγραμμα 27: Ηλικία Αποφοίτων Δείγματος.....	66

Διάγραμμα 28: Τόπος Κατοικίας Αποφοίτων Δείγματος.....	67
Διάγραμμα 29: Ακαδημαϊκό έτος εισαγωγής Αποφοίτων Δείγματος.....	68
Διάγραμμα 30: Ακαδημαϊκό έτος αποφοίτησης Αποφοίτων Δείγματος.....	69
Διάγραμμα 31: Κατάταξη Προτίμησης Αποφοίτων Δείγματος.....	70
Διάγραμμα 32: Επιθυμία Αντικειμένου Σπουδών Αποφοίτων Δείγματος.....	71
Διάγραμμα 33: Βαθμός Ικανοποίησης Αντικειμένου Αποφοίτων Δείγματος.....	72
Διάγραμμα 34: Βαθμός Ικανοποίησης Επιπέδου Αποφοίτων Δείγματος.....	73
Διάγραμμα 35: Βαθμός Επιμέλειας Αποφοίτων Δείγματος.....	74
Διάγραμμα 36: Βαθμός Ικανοποίησης Γραφείου Διασύνδεσης Αποφοίτων Δείγματος.....	75
Διάγραμμα 37: Αξιοποίηση Erasmus Αποφοίτων Δείγματος.....	76
Διάγραμμα 38: Οφέλη Erasmus Αποφοίτων Δείγματος.....	77
Διάγραμμα 39: Επαγγελματική Εξέλιξη Αποφοίτων Δείγματος.....	78
Διάγραμμα 40: Εργασία Αποφοίτων Δείγματος.....	79
Διάγραμμα 41: Χρόνος Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος.....	80
Διάγραμμα 42: Χρόνος Ανεργίας Αποφοίτων Δείγματος.....	81
Διάγραμμα 43: Συνάφεια Αντικειμένου Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος.....	82
Διάγραμμα 44: Τρόπος Εύρεσης Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος.....	83
Διάγραμμα 45: Βαθμός Βοήθειας του Τίτλου Σπουδών Αποφοίτων Δείγματος.....	84
Διάγραμμα 46: Βαθμός Ικανοποίησης Εργασίας.....	85

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά αλλά ταυτόχρονα και από τα μεγαλύτερα προβλήματα στην Ελλάδα είναι η μεγάλη ψαλίδα μεταξύ του γενικού ποσοστού ανεργίας και της ανεργίας των νέων, που αποτελεί την μεγαλύτερη στην Ε.Ε.. Η ανεργία των νέων έχει εκτοξευτεί σε υψηλά επίπεδα, με πολλούς νέους να προσανατολίζονται για αναζήτηση εργασίας στο εξωτερικό, λόγω έλλειψης ευκαιριών στην πατρίδα τους. Εκτός από τα οικονομικά και ψυχολογικά προβλήματα που η ανεργία των νέων φέρνει, υποσκάπτει τα θεμέλια της οικονομικής ανάπτυξης και θέτει σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή. Παρόλο το μεγάλο αυτό πρόβλημα, οι έρευνες για τις διαδικασίες μετάβασης των νέων στην αγορά και για την επαγγελματικής τους ένταξη είναι περιορισμένες.

Η μελέτη της μετάβασης και της επαγγελματικής ένταξης είναι μείζονος σημασίας για τον σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής και κατά συνέπεια για την καταπολέμηση της ανεργίας και ιδιαίτερα των νέων. Άλλωστε, όπως υποδεικνύει και η σχετική ακαδημαϊκή βιβλιογραφία, υπάρχει άμεση σχέση εκπαίδευσης και ανεργίας. Η ανάγκη εκτεταμένης έρευνας του ζητήματος γίνεται ακόμα πιο επιτακτική υπό το πρίσμα των τελευταίων εξελίξεων, της οικονομικής κρίσης αλλά και των αλλαγών στην δομή της απασχόλησης με τις οποίες αυτή συνοδεύτηκε. Οι επιχειρήσεις αναζητώντας ευελιξία στην απασχόληση οδήγησαν στην αυξανόμενη χρήση μορφών προσωρινής εργασίας. Από την άλλη, έχει ανέβει το εκπαιδευτικό επίπεδο και έχει παραταθεί η περίοδος μετάβασης των νέων από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία. Παράλληλα, ο εκπαιδευτικός σχεδιασμός έχει υποχωρήσει. Όλα αυτά αύξησαν τις δυσκολίες μετάβασης και επαγγελματικής ένταξης.

Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί και στην νεανική απασχολησιμότητα ώστε να διευκολυνθούν οι διαδικασίες μετάβασης και επαγγελματικής ένταξης των νέων στην αγορά εργασίας. Τα ποσοστά της νεανικής απασχολησιμότητας είναι ιδιαίτερα χαμηλά. Το περιβάλλον εργασίας πλέον έχει αλλάξει ραγδαία και ο νέος πρέπει να διαθέτει συγκεκριμένες δεξιότητες ώστε να μπορέσει να ανταπεξέλθει στις προκλήσεις στον εργασιακό χώρο αλλά και στις απαιτήσεις των εργοδοτών.

Προσαρμοστικότητα στις αλλαγές και στην κινητικότητα είναι ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά που θα πρέπει να διαθέτει στο σύγχρονο χώρο εργασίας.

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει όλα αυτά τα ζητήματα υπό πρίσμα της απορρόφησης των αποφοίτων της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πατρών. Τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται είναι ποιες είναι οι διαδικασίες και οι συνθήκες μετάβασης και επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων στις Σχολές. Για το σκοπό αυτό, η εργασία δομείται ως εξής: Στο πρώτο μέρος, πραγματοποιείται η θεωρητική προσέγγιση του ζητήματος, με εστίαση στην περιγραφή της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων αλλά και στην ανάλυση των εννοιών της μετάβασης, της επαγγελματικής ένταξης, της νεανικής απασχολησιμότητας, και της σχέσης εκπαίδευσης- ανεργίας. Στην συνέχεια, αναλύεται η αγορά εργασίας στην Ελλάδα, με έμφαση στην απασχόληση των νέων. Στο δεύτερο μέρος, πραγματοποιείται έρευνα με την χρήση ερωτηματολογίου. Το δείγμα της έρευνας αποτελείται από 100 φοιτητές της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας και από 100 αποφοίτους της ίδιας σχολής.

II. ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Η σημασία της Διοίκησης των Επιχειρήσεων αναγνωρίζεται ήδη από την αρχαιότητα. Στην Αρχαία Κίνα, την Αρχαία Αίγυπτο και την Αρχαία Ελλάδα υπάρχουν πρώτες αναφορές εφαρμογής αρχών της διοίκησης επιχειρήσεων. Για την κατασκευή των πυραμίδων χρειάστηκε συντονισμένη διοίκηση πολλών ατόμων για πολλά έτη για την αποτελεσματική επίτευξη του εντυπωσιακού έργου. Το ίδιο συναντάμε και στην Αρχαία Ελλάδα με αναφορές για την κατασκευή των πολλών μνημείων πολλά από τα οποία έχουν διασωθεί ακόμα και σήμερα και αποτελούν κόσμημα του Ελληνικού πολιτισμού. Οι αρχές της διοίκησης είναι φανερό ότι εφαρμοζόταν και στα λαϊκά δικαστήρια, στην Εκκλησία του δήμου και στα συμβούλια των στρατηγών στην Αρχαία Αθήνα αλλά και σε άλλες πόλεις (Μπουραντάς κ.ά., 1999).

Η συστηματική, ωστόσο, θεμελίωση και οργάνωση της Επιστήμης της Διοίκησης των Επιχειρήσεων ξεκινάει τον 19^ο αιώνα, στην Ευρώπη με βασικούς θεμελιωτές τους Frederick Taylor, Henry Fayol, Max Weber, Gantt. Ο F. Taylor (1856-1915), με το σύγγραμμά του «Αρχές Επιστημονικού Management», αναδεικνύεται πατέρας της Επιστήμης της Οργάνωσης και Διοίκησης. Έδωσε έμφαση στην αύξηση της παραγωγικότητας ως την λύση για την επίτευξη των βασικών στόχων της επιχείρησης, ένας εκ των οποίων και πιο βασικός, είναι η μεγιστοποίηση των κερδών. Ο Henry Fayol (1841-1925) θεωρείται πατέρας της Θεωρίας της Διοίκησης. Εστίασε στα καθήκοντα των ανώτερων διοικητικών στελεχών αλλά και στις επιχειρησιακές λειτουργίες. Ο Max Weber (1864-1920), αποτελεί έναν άλλον θεμελιωτή της Επιστήμης της Διοίκησης δίνοντας έμφαση στο διοικητικό φαινόμενο και ιδιαίτερα στην γραφειοκρατία. Ο Gantt υπήρξε συνεργάτης του Taylor, και έδωσε έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα αλλά και στο σχεδιασμό διαγραμμάτων που διευκολύνουν την υλοποίηση έργων με εξοικονόμηση κόστους και χρόνου. Αξίζει επίσης να γίνει αναφορά και στο κίνημα ανθρωπίνων σχέσεων με βασικούς εκπροσώπους τον Elto Mayo και τον F. Roethlisberger. Οι εκπρόσωποι του κινήματος άσκησαν κριτική στον

Taylor και γενικότερα στις απόψεις που είχαν διαμορφωθεί μέχρι τότε για την Επιστήμη της Διοίκησης των Επιχειρήσεων, υποστηρίζοντας ότι θεωρούν τον άνθρωπο απλά ένα εξάρτημα μιας μηχανής. Οι θεωρίες του κινήματος των ανθρωπίνων σχέσεων θεμελιώθηκαν μέσα από έρευνες που ξεκίνησαν το 1920 σε μια βιομηχανία στο Σικάγο και ονομάστηκαν μελέτες Hawthorne. Το συμπέρασμα των ερευνών ήταν ότι οι σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα στα άτομα επηρεάζουν πολύ περισσότερο την παραγωγικότητα από τις συνθήκες εργασίας, τοποθετώντας έτσι τον άνθρωπο και τις ανάγκες του στο κέντρο του ενδιαφέροντος (Μπουραντάς κ.ά., 1999).

Ο κλάδος της Διοίκησης των Επιχειρήσεων θα μπορούσε να ορισθεί ως «η μελέτη, η περιγραφή και η εξήγηση των φαινομένων που συνδέονται με το σύνολο της επιχείρησης ή του οργανισμού, με τις επιμέρους λειτουργίες της, τα μέρη της καθώς και με τις σχέσεις της με το περιβάλλον». Η Διοίκηση των Επιχειρήσεων λόγω της πολυδιάστατης μορφής των επιχειρήσεων και των οργανισμών απαιτεί μια διεπιστημονική προσέγγιση με την επιστράτευση διαφόρων επιστημών, όπως οικονομική επιστήμη, κοινωνιολογία, ψυχολογία, μαθηματικά κτλ.

Η πρώτη Σχολή Διοίκησης των Επιχειρήσεων ιδρύθηκε το 1819, στο Παρίσι με το όνομα ESCP Europe. Στην συνέχεια ιδρύθηκαν και άλλες σχολές στην Ευρώπη που προσέφεραν σπουδές στην Επιστήμη της Διοίκησης Επιχειρήσεων. Το 1902, ιδρύθηκε η πρώτη Σχολή στην Μεγάλη Βρετανία και συγκεκριμένα στην πόλη του Birmingham με την ονομασία Birmingham Business School. Στην Αμερική ιδρύεται η πρώτη Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων το 1881 στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβανία με τον όνομα Wharton School. Στην Ελλάδα ιδρύεται η πρώτη Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, το 1926. Στην συνέχεια, ακολουθεί η ίδρυση και άλλων τέτοιων σχολών. Η πρώτη Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ ιδρύεται στο 1979, στο ΤΕΙ Κεντρικής Μακεδονίας.

1.1 ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΕΙ ΠΑΤΡΑΣ

Το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ανήκει στην Σχολή Διοίκησης και Οικονομίας του Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Πάτρας αποτελώντας τον κορμό αυτής

της επιστήμης και ιδρύθηκε το 1983. Το ΤΕΙ Πάτρας γενικά, ιδρύθηκε το 1970 ως Κέντρο Ανώτερης Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (Κ. Α. Τ. Ε.). Το 1983, με τον νόμο 1404/83 ιδρύθηκε το ΤΕΙ ως ανεξάρτητο Νομικό Πρόσωπο

Δημοσίου Δικαίου, και μαζί με το Πανεπιστήμιο, συγκροτούν την Ελληνική Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Το ΤΕΙ ειδικεύεται περισσότερο στην Εφαρμοσμένη Έρευνα και Τεχνολογία, συνδέοντας γνώση και εφαρμογή στα διάφορα επαγγελματικά πεδία και προωθώντας την σύγχρονη τεχνολογία μέσα από εξελιγμένες μεθόδους και πρακτικές.

Σύμφωνα με τον νόμο 1404/83, το ΤΕΙ έχει ως σκοπό την θεωρητική και πρακτική εφαρμογή γνώσεων ικανοτήτων και πρακτικών στον επαγγελματικό χώρο και την ανάπτυξη δεσμών ανταλλαγής με την αγορά εργασίας γενικά αλλά και τις οικονομικές μονάδες της περιφέρειας στην οποία βρίσκεται. Η εξασφάλιση της δυνατότητας για δια βίου μάθηση αποτελεί επίσης σημαντικό σκοπό του ΤΕΙ. Επιπρόσθετα, στοχεύει στην δημιουργία υπεύθυνων πολιτών που θα συμβάλλουν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη της χώρας. Τέλος, ανάμεσα στους στόχους του ΤΕΙ είναι η πραγματοποίηση έρευνας, η γνωστοποίηση της πορείας του στο κοινό και η διατήρηση συνεργασίας με άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα στην χώρα και στο εξωτερικό για την προώθηση της τεχνολογίας, της έρευνας και της ανάπτυξης.

Πιο συγκεκριμένα, λοιπόν, το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Πάτρας προσφέρει τα θεμέλια της Διοικητικής Επιστήμης, εστιάζοντας ιδιαίτερα στην νέα τεχνολογία και νέες μεθόδους και πρακτικές. Αποτελεί την βάση για περαιτέρω εξειδίκευση σε διάφορους επιμέρους τομείς της Διοικητικής Επιστήμης μέσω μεταπτυχιακών προγραμμάτων. Το πρόγραμμα σπουδών είναι με τέτοιο τρόπο διαμορφωμένο, ώστε να παρέχει όλες τις απαραίτητες γνώσεις, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Η δομή των σπουδών ακολουθεί τα πρότυπα αντίστοιχων σχολών

στο ΑΕΙ με περισσότερη, ωστόσο, έμφαση στην πρακτική εφαρμογή και την τεχνολογία. Μέσω του προγράμματος σπουδών, σκοπός και φιλοδοξία του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων είναι να προσφέρει όλα τα απαραίτητα εφόδια στους φοιτητές ώστε να μπορέσουν αποτελεσματικά να απασχοληθούν στην αγορά εργασίας σε σχετικές με το αντικείμενο θέσεις.

Το νέο Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας προήρθε από την συγχώνευση τεσσάρων τμημάτων των ΤΕΙ:

1. Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης
2. Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων
3. Ε.Σ.Π.Σ. (Επιχειρηματικού Σχεδιασμού και Πληροφοριακών Συστημάτων)
4. Ε.Π.Δ.Ο (Εφαρμογών Πληροφορικής στην Διοίκηση και την Οικονομία)

Η βάση εισαγωγής των φοιτητών στην Σχολή Διοίκησης Επιχειρήσεων, πριν την συγχώνευση, κυμαινόταν προσεγγιστικά σε ένα μέσο όρο των 12.097 από το 2000, με ανώτερη βάση το 2000, τα 14.871 μόρια και χαμηλότερη βάση εισαγωγής το 2011, τα 10.136 μόρια (Μεχίλης, 2014). Το 2013 η βάση εισαγωγής ήταν 10.193 μόρια ενώ το 2014 ήταν 10.166.

1.1.1 Πρόγραμμα Σπουδών

Μέσα από μια διαδικασία συγχώνευσης και αντιστοίχισης μαθημάτων και διατηρώντας τις βασικές δομές και αρχές των σχολών με γνώμονα πάντα τον σκοπό της Επιστήμης της Διοίκησης, το νέο πρόγραμμα σπουδών διαμορφώνεται ως εξής: Διαρκεί 4 χρόνια και περιλαμβάνει θεωρητικά και εργαστηριακά μαθήματα, εκπόνηση πτυχιακής εργασίας και πρακτική άσκηση. Αποτελείται από 51 μαθήματα, 24 εκ των οποίων είναι μαθήματα κορμού και τα υπόλοιπα 27 είναι μαθήματα κατεύθυνσης. Τα μαθήματα κορμού είναι υποχρεωτικά και διδάσκονται τα τέσσερα πρώτα εξάμηνα της σχολής, 6 κάθε εξάμηνο. Τα υπόλοιπα διδάσκονται τα 3 τελευταία εξάμηνα. Υπάρχουν 3 κατευθύνσεις, οπότε σε κάθε κατεύθυνση αντιστοιχούν 9 μαθήματα. Σε κάθε ένα εξάμηνο, οι φοιτητές παρακολουθούν τα 3 μαθήματα της κατεύθυνσής τους συν 2 μαθήματα που επιλέγουν από τις δυο άλλες

κατευθύνσεις. Οι κατευθύνσεις που προσφέρει το πρόγραμμα σπουδών και μπορούν να επιλέξουν οι φοιτητές είναι η «Διοίκηση Επιχειρήσεων», το «Marketing» και η «Διοίκηση Πληροφοριακών Συστημάτων». Τα μαθήματα ανά εξάμηνο και κατεύθυνση παρουσιάζονται αναλυτικά στο Παράρτημα. Ο καθορισμός των διδακτικών μονάδων ανά ενότητα καθορίζεται από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Διδακτικών Μονάδων (ECTS) με βάση το φόρτο εργασίας που απαιτείται για κάθε διδακτική ενότητα.

Όπως γίνεται φανερό ήδη σε προπτυχιακό επίπεδο, οι φοιτητές μπορούν να προσανατολιστούν και να εστιάσουν σε μια κατεύθυνση που μπορεί να τους ενδιαφέρει περισσότερο ώστε αργότερα φυσικά να ειδικευτούν περαιτέρω παρακολουθώντας ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Σίγουρα όμως και σε αυτό το προπτυχιακό επίπεδο, οι φοιτητές αρχίζουν να αποκτούν συγκεκριμένα και ειδικευμένα εφόδια που θα τους χρειαστούν αργότερα στην αγορά εργασίας.

Ιδιαίτερη έμφαση αξίζει να δοθεί στα εργαστηριακά μαθήματα καθώς αυτά αποτελούν το συγκριτικό πλεονέκτημα των ΤΕΙ έναντι του Πανεπιστημίου. Αποτελούν αυτοτελή μαθήματα που προσφέρουν τεχνολογικό υπόβαθρο στις σπουδές του φοιτητή. Πραγματοποιούνται με την χρήση Η/Υ και πρόκειται για πρακτικές εφαρμογές των γνώσεων που αποκτώνται σε θεωρητικό πλαίσιο. Με τα εργαστηριακά μαθήματα πραγματοποιείται η σύνδεση της θεωρίας με την πράξη και ο φοιτητής αποκτά πρακτικές γνώσεις που θα του φανούν χρήσιμες στην αγορά εργασίας.

Στο πλαίσιο των Διδακτικών ενοτήτων και των εργαστηριακών μαθημάτων, υπάρχουν και οι εξεταστικές περιόδους που ολοκληρώνουν τον κύκλο κάθε ενότητας-μαθήματος με εξέταση των γνώσεων που αποκτήθηκαν ανά εξάμηνο και ανά μάθημα. Οι εξετάσεις διενεργούνται στο τέλος κάθε εξαμήνου και έπειτα πραγματοποιούνται και επαναληπτικές εξετάσεις. Οι εξετάσεις έχουν διάρκεια 3 ώρες και πραγματοποιούνται υπό την ευθύνη των διδασκόντων και των επιτηρητών.

1.1.2 Πτυχιακή Εργασία

Οι φοιτητές για να ολοκληρώσουν το πρόγραμμα σπουδών τους καλούνται να εκπονήσουν την πτυχιακή τους εργασία σχετική με κάποιο θέμα που καλύπτεται στο πρόγραμμα σπουδών και είναι υποχρεωτική. Η εργασία παρουσιάζεται ενώπιον μιας τριμελούς επιτροπής με μέλη από το εκπαιδευτικό προσωπικό τα οποία καθορίζουν και την βαθμολογία. Οι φοιτητές θα πρέπει να είναι τουλάχιστον στο Ζ' εξάμηνο για να εκπονήσουν την εργασία και να έχουν ολοκληρώσει με επιτυχία το 2/3 των σπουδών τους. Η πτυχιακή εργασία προσφέρει μια πιο λεπτομερή και εκτενή μελέτη και έρευνα ενός θέματος βοηθώντας με αυτό τον τρόπο τον φοιτητή να αποκτήσει πλούσιες γνώσεις πάνω σε αυτό αλλά και γενικότερες γνώσεις που σχετίζονται με την έρευνα. Τέτοιες γνώσεις είναι ο τρόπος αναζήτησης επιστημονικών έγκυρων πηγών, άρθρων και πληροφοριών γενικότερα, ο τρόπος συγγραφής μιας εργασίας, ο τρόπος διεξαγωγής έρευνας είτε αυτή γίνεται με ερωτηματολόγιο είτε με μελέτη περίπτωσης είτε με κάποια άλλη μεθοδολογία. Αυτές οι γνώσεις αποτελούν απαραίτητα εφόδια για έναν φοιτητή για να μπορέσει να προχωρήσει στο ερευνητικό πεδίο μέσω κάποιου μεταπτυχιακού προγράμματος αλλά και για την εξάσκηση του επαγγέλματος του στην αγορά εργασίας όπου η ικανότητα διεξαγωγής έρευνας άλλα και αναζήτησης πληροφοριών αποτελούν σημαντικά προσόντα. Γενικότερα, ο φοιτητής μαθαίνει να είναι μεθοδικός και αναπτύσσει αναλυτική σκέψη και ικανότητα. Μαθαίνει επίσης, να επιχειρηματολογεί στηριζόμενος σε στέρεες έγκυρες βάσεις – δεδομένα και να παρουσιάζει τα επιχειρήματα με τρόπο κατανοητό και ικανό να πείσει. Το μεθοδολογικό κομμάτι της πτυχιακής εργασίας βοηθάει τον φοιτητή να περάσει από την θεωρία στην πράξη και να συνδέσει τις θεωρητικές προσεγγίσεις με την καθημερινότητα και την πραγματικότητα. Έτσι, η πτυχιακή εργασία πλέκει έναν συνδετικό ιστό με τον οποίο συνδέονται οι σπουδές με την πραγματικότητα που επικρατεί στην αγορά εργασίας και ετοιμάζεται για αυτό που θα κληθεί να αντιμετωπίσει παίρνοντας το πτυχίο του.

1.1.3 Πρακτική Άσκηση

Σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 1404/8, η πρακτική άσκηση ενσωματώνεται στο διδακτικό έργο των ΤΕΙ. Η πρακτική άσκηση έχει ως σκοπό την ενημέρωση των φοιτητών για την λειτουργία του παραγωγικού συστήματος και των κοινωνικών, οικονομικών και τεχνολογικών παραγόντων που επηρεάζουν τις συνθήκες εργασίας. Επίσης στόχος είναι ο συσχετισμός των θεωρητικών και εργαστηριακών γνώσεων με τα προβλήματα στο χώρο εφαρμογής τους. Σκοπός της πρακτικής άσκησης είναι ακόμα η επαφή του τμήματος με την αγορά εργασίας και την δημιουργία αμφίδρομης σχέσης μεταξύ τους (ΤΕΙ Καβάλας, 2008).

Η πρακτική άσκηση είναι υποχρεωτική και διαρκεί έξι μήνες. Ξεκινάει μετά το τελευταίο εξάμηνο των σπουδών και με την προϋπόθεση ότι ο φοιτητής έχει ολοκληρώσει τα 2/3 των σπουδών του και ότι δεν χρωστάει κάποιο μάθημα ειδικότητας. Ο φοιτητής μπορεί να απασχοληθεί σε μια επιχείρηση ή οργανισμό του Ιδιωτικού ή του Δημόσιου τομέα στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό μέσω του Προγράμματος Erasmus. Η χρηματική αμοιβή ορίζεται με λεπτομέρειες από τις ισχύουσες νομοθετικές διατάξεις ωστόσο αξίζει να αναφερθεί ότι χρηματοδοτούνται από ΕΣΠΑ. Κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης, έχει ορισθεί ένας επόπτης Πρακτικής Άσκησης που επιβλέπει την πορεία του σπουδαστή στην επιχείρηση ή οργανισμό που εργάζεται. Ο σπουδαστής κατά την διάρκεια της Πρακτικής Άσκησης υποχρεούται να διατηρεί ένα Βιβλίο της Πρακτικής Άσκησης, στο οποίο κάνει ενημέρωση ανά τακτά χρονικά διαστήματα με την πορεία της ΠΑ. Επίσης, συντάσσει και μια Τεχνική Έκθεση στην οποία περιγράφεται η παραγωγική διαδικασία της επιχείρησης ή του οργανισμού στον οποίο απασχολείται ο σπουδαστής. Ο επόπτης ελέγχει την έγκυρη και ορθή συγγραφή και συμπλήρωση του Βιβλίου αλλά και της έκθεσης.

Η πρακτική άσκηση αποτελεί το μεταβατικό στάδιο από τον ακαδημαϊκή εκπαίδευση στην αγορά εργασίας βοηθώντας τον φοιτητή να αποκτήσει οικειότητα με την αγορά εργασίας και να οπλιστεί με όλα τα απαραίτητα εφόδια. Ο φοιτητής εμπεδώνει στην

πράξη τις θεωρητικές και εργαστηριακές γνώσεις που αποκτά κατά την διάρκεια των σπουδών του. Επίσης, ο φοιτητής εξοικειώνεται με τις απαιτήσεις του εργασιακού περιβάλλοντος. Μέσα από έρευνες έχει διαπιστωθεί ότι η πρακτική άσκηση βελτιώνει τους δείκτες απασχολησιμότητας των σπουδαστών. Σπουδαστές που έχουν κάνει πρακτική άσκηση, σύμφωνα με έρευνες, βρίσκουν πιο εύκολα απασχόληση στην αγορά εργασίας. Άλλωστε η πρακτική άσκηση θεωρείται μια εργασιακή εμπειρία που πλέον είναι απαιτούμενο από τους περισσότερους εργοδότες. Οι φοιτητές εξοικειώνονται και με τις διαδικασίες εύρεσης εργασίας και αποκτούν μια πιο άμεση πρόσβαση στις πηγές θέσεων απασχόλησης. Με την πρακτική άσκηση ο φοιτητής αποκτά επαγγελματική συνείδηση, καλλιεργεί και αποκτά δεξιότητες που θεωρούνται προαπαιτούμενες στην σύγχρονη αγορά εργασίας, όπως είναι η ικανότητα διαχείρισης χρόνου, οι δεξιότητες επικοινωνίας, η καλλιέργεια εσωτερικών κινήτρων, το ομαδικό πνεύμα και υψηλά επίπεδα αυτοπεποίθησης (Gill and Lashine 2003, από Mihail 2006). Σύμφωνα με έρευνες, η πρώτη εργασία πολλών φοιτητών είναι ο χώρος εργασίας όπου πραγματοποίησαν την πρακτική τους άσκηση (ΤΕΙ Καβάλας, 2008).

Η πρακτική άσκηση εκτός από τους ίδιους τους φοιτητές έχει πολλαπλές επιδράσεις και στην αγορά εργασίας, την οικονομία αλλά και στα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα επίσης.

- ✓ Αυξάνει την παραγωγικότητα εργασίας λόγω της βελτίωσης των προσόντων και δεξιοτήτων των φοιτητών
- ✓ Βελτίωση της ψυχολογίας των αποφοίτων λόγω των καλύτερων προσδοκιών για την επαγγελματική τους πορεία με θετικά αποτελέσματα γενικά στην αγορά εργασίας
- ✓ Βελτίωση των Εκπαιδευτικών Ιδρυμάτων μέσω περισσότερης πληροφόρησης και σύνδεσης με την αγορά εργασίας με αποτέλεσμα την αναπροσαρμογή των σπουδών ώστε να ανταποκρίνονται καλύτερα στις σύγχρονες απαιτήσεις της αγοράς εργασίας
- ✓ Μειωμένο κόστος εκπαίδευσης των εργαζομένων από τις επιχειρήσεις.

Γενικά, τα οφέλη της σύνδεσης της εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας μέσω της πρακτικής άσκησης είναι πολλαπλά και για τον φοιτητή, την επιχείρηση αλλά και την κοινωνία. Το βασικό αποτέλεσμα είναι ότι ο φοιτητής ετοιμάζεται να αντιμετωπίσει την αυξημένη ανταγωνιστικότητα που χαρακτηρίζει το σύγχρονο εργασιακό περιβάλλον στον ιδιωτικό και δημόσιο χώρο λόγω των συνεχών τεχνολογικών εξελίξεων.

1.1.4 Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης /ERASMUS

Το Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Δυτικής Πελοποννήσου συμμετέχει στο πρόγραμμα Erasmus στα πλαίσια του στόχου του να αναπτύξει ένα συστηματικό και συνεχή ευρωπαϊκό χαρακτήρα σπουδών και μια ακαδημαϊκή πανεπιστημιούπολη με πολυπολιτισμικούς φοιτητές (ΤΕΙ, Erasmus). Πιο συγκεκριμένα, το πρόγραμμα Erasmus, στα πλαίσια του προγράμματος Lifelong learning (δια βίου μάθηση) και σε συνεργασία με το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών (ΙΚΥ) προσφέρει την δυνατότητα στους φοιτητές:

- ✓ Να συνεχίσουν αν επιθυμούν τις σπουδές τους σε κάποιο Πανεπιστήμιο στο εξωτερικό ακόμα και μέχρι να πάρουν πτυχίο.
- ✓ Να αποκτήσουν σύγχρονες γνώσεις, εμπειρίες και προσόντα σε άλλα Ευρωπαϊκά Πανεπιστήμια.
- ✓ Μια σταδιοδρομία υψηλών προδιαγραφών και με Ευρωπαϊκό μέλλον.
- ✓ Να διευρύνουν τους ορίζοντες της ζωής τους.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Δια Βίου Μάθηση έχει ως στόχο την προώθηση της ιδιότητας του ενεργού πολίτη και την προώθηση της απασχολησιμότητας (European Commission, 2000;5, από Πανδής, 2009). Η συμμετοχή του Ιδρύματος στο Πανεπιστημιακό χάρτη Erasmus 2014-2020 (ECHE 2014-2020) συντελεί στην εξωστρέφεια του Ιδρύματος. Η εξωστρέφεια του Ιδρύματος αποτελεί έναν από τους βασικούς πυλώνες της στρατηγικής του για την βελτίωση του επιπέδου εκπαίδευσης, διδασκαλίας και έρευνας. Πιο συγκεκριμένα, με το πρόγραμμα Erasmus δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές να φοιτήσουν σε ένα άλλο Ίδρυμα στο

εξωτερικό. Με αυτό τον τρόπο οι φοιτητές διευρύνουν τους ορίζοντές τους από επιστημονική άποψη και αποκτούν εμπειρίες. Αυτά αποτελούν εφόδια που διευρύνουν τους εργασιακούς ορίζοντες και διευκολύνουν την μετάβαση των φοιτητών στην αγορά εργασίας.

1.2 ΣΥΝΕΧΙΣΗ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΕ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα τελευταία χρόνια αυξάνεται ο αριθμός των πτυχιούχων ΤΕΙ που επιλέγουν την συνέχιση των σπουδών τους επιλέγοντας φοίτηση σε κάποιο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα στην Ελλάδα ή το εξωτερικό. Αυτό βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την ολοένα αυξανόμενη απαίτηση των εργοδοτών για επιπρόσθετα προσόντα και δεξιότητες και από τον έντονο ανταγωνισμό που επικρατεί στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με τον Νόμο 2916/2001 για τους πτυχιούχους των ΤΕΙ ισχύουν τα εξής:

- Οι πτυχιούχοι ΤΕΙ συμμετέχουν στα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με τις ίδιες προϋποθέσεις που ισχύουν για τους Πτυχιούχους των Πανεπιστημίων.
- Δίνεται η δυνατότητα σύμπραξης τμημάτων των ΤΕΙ στην λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών με ομοταγή Πανεπιστήμια του εξωτερικού, αναγνωρισμένα από το ΔΟΑΤΑΠ.
- Δίνεται η δυνατότητα σύμπραξης και συνδιοργάνωσης των τμημάτων ΤΕΙ στην λειτουργία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών με ομοταγή Πανεπιστήμια του εσωτερικού.

Σύμφωνα με τον Νόμο 3685/16.07.2008/ΦΕΚ 148 Τόμος Α', δίνεται η δυνατότητα στα ΤΕΙ να διοργανώνουν αυτοδύναμα Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

1.3 ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

1.3.1 Επαγγελματικά δικαιώματα αποφοίτων Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ

Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ καθορίζονται στο Προεδρικό Διάταγμα 514/89 (ΦΕΚ 218/τ. Α΄/ 5.10/89) που παραπέμπει σε εφαρμογή των διατάξεων της παραγράφου 2 γ' του άρθρου 25 του ιδρυτικού Νόμου των ΤΕΙ 1404/83 (ΦΕΚ 173/τ. Α΄/22-11-1983) (Μεχίλης, 2014).

Το άρθρο 1 του προεδρικού διατάγματος 514/89 αναφέρει ότι οι πτυχιούχοι του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ με βάση τις εξειδικευμένες επιστημονικές και τεχνικές γνώσεις τους μπορούν να ασχολούνται είτε σε συνεργασία με άλλους επιστήμονες είτε αυτοδύναμα ως στελέχη επιχειρήσεων διαφόρων δραστηριοτήτων στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα. Οι αρμοδιότητες των πτυχιούχων είναι οι εξής:

- Καθορισμός του επιχειρησιακού χώρου
- Προγραμματισμός, οργάνωση, καθοδήγηση και έλεγχος των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων
- Ανάλυση ανθρώπινης συμπεριφοράς στον χώρο της επιχείρησης
- Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού
- Πρόταση συστημάτων αμοιβών των εργαζομένων και συμμετοχής των εργαζομένων στο παραγωγικό σύστημα
- Ανάλυση ζητημάτων διοίκησης παραγωγής
- Ανάλυση ζητημάτων Χρηματοδοτικής Διοίκησης της επιχείρησης.

Οι πτυχιούχοι της σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ μπορούν να απασχοληθούν σε όλο το φάσμα της διοικητικής λειτουργίας μιας επιχείρησης, σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και επίσης, μπορεί να αποτελέσουν μέλη ερευνητικών ομάδων.

Σύμφωνα με το ΦΕΚ 132/28.06.2006, οι πτυχιούχοι των τμημάτων Διοίκησης Επιχειρήσεων μπορούν να λάβουν άδεια ασκήσεως λογιστή φοροτεχνικού Γ' τάξης από το Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος μετά την άσκηση του επαγγέλματος

του λογιστή επί 4ετία και την άδεια άσκησης λογιστή φοροτεχνικού Β' τάξης μετά την 3ετή άσκηση του επαγγέλματος του λογιστή Γ' τάξης.

Επίσης, το τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ περιλαμβάνεται στους διαγωνισμούς του δημοσίου για διοικητικά στελέχη. Οι απόφοιτοι της Σχολής έχουν ακόμα το δικαίωμα να συμμετέχουν στις προκηρύξεις της ΑΣΠΑΙΤΕ (πρώην ΣΕΛΕΤΕ), ώστε να λάβουν παιδαγωγική κατάρτιση και να μπορούν να απασχοληθούν ως εκπαιδευτικοί στην ειδικότητά τους στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

1.3.2 Επαγγελματικές Προοπτικές αποφοίτων Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ

Με βάση τα δικαιώματα των αποφοίτων της Σχολής, οι επαγγελματικές προοπτικές τους καλύπτουν ευρύ φάσμα θέσεων σε ιδιωτικούς και δημόσιους οργανισμούς ή και αυτοαπασχόληση.

Δημόσιος Τομέας: Μπορούν να απασχοληθούν ως στελέχη της Δημόσιας Διοίκησης, σε Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμούς (Δ.Ε.Κ.Ο) και Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Ο.Τ.Α).

Ιδιωτικός Τομέας: Οι συνηθέστεροι εργοδότες είναι επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών, παραγωγής προϊόντων και οι τράπεζες. Οι απόφοιτοι μπορούν να απασχοληθούν ως σύμβουλοι επιχειρήσεων σε θέματα που καλύπτουν ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων. Πιο συγκεκριμένα οι εργασίες που τους αφορούν είναι (ΤΕΙ Λάρισας, 2007):

- Ανάλυση αγοράς
- Εκπαίδευση προσωπικού σε διοικητικά θέματα
- Επικοινωνία με άλλους εργαζόμενους
- Επικοινωνία με τους οργανισμούς και άτομα που βρίσκονται στο περιβάλλον της επιχείρησης (προμηθευτές, καταναλωτές κτλ.)
- Δημόσιες σχέσεις
- Λογιστικές εργασίες και κοστολόγηση

- Μέτρηση αποτελεσματικότητας δραστηριοτήτων
- Εφαρμογή συστημάτων διασφάλισης ποιότητας
- Εφαρμογή πληροφοριακών συστημάτων
- Οργάνωση και διεκπεραίωση αλληλογραφίας
- Συμμετοχή στο σχεδιασμό νέων προϊόντων και υπηρεσιών
- Σύνταξη επιχειρηματικών σχεδίων
- Σύνταξη τεχνοοικονομικών μελετών
- Σχεδιασμός και υλοποίηση έργων
- Σχεδιασμός και υλοποίηση προγραμμάτων εταιρικής κοινωνικής ευθύνης.

Εκπαιδευτικός Τομέας: Μπορούν να εργαστούν ως εκπαιδευτικοί σε όλες της εκπαιδευτικές βαθμίδες.

Έρευνα: Μπορούν να εργασθούν ως μέλη ερευνητικής ομάδας σε θέματα διοίκησης και οικονομίας.

Αυτοαπασχόληση: Μπορούν να απασχοληθούν σε δική τους επιχείρηση παροχής υπηρεσιών ή παραγωγής προϊόντων στα πλαίσια των δικαιωμάτων τους που κατοχυρώνονται από το Νόμο, καλύπτοντας ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων.

Διεθνείς Προοπτικές: Οι απόφοιτοι της Σχολής Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ μπορούν να απασχοληθούν και σε επιχειρήσεις στο εξωτερικό, καθώς το πτυχίο ΤΕΙ αναγνωρίζεται ως ισότιμο του πτυχίου των Πανεπιστημίων σε όλες σχεδόν τις Χώρες της Ευρώπης. Οι προοπτικές μάλιστα ενδέχεται να είναι καλύτερες στο εξωτερικό δεδομένων των αντικειμενικών μειονεκτημάτων της δομής της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα. Υπάρχει η δυνατότητα για απασχόληση σε Ευρωπαϊκούς Οργανισμούς με έδρα τις Βρυξέλες, το Στρασβούργο κτλ. Απαραίτητο προσόν θεωρείται η γνώση της αγγλικής γλώσσας.

Αξίζει να αναφερθεί ότι σύμφωνα με μελέτη του IOBE (2007), οι δείκτες χρησιμότητας των σπουδών στην εργασία των αποφοίτων εργαζομένων είναι

ιδιαίτερα υψηλές στα εξής επιστημονικά πεδία: Οικονομίας και Διοίκησης, Αρχιτεκτονική, Πολεοδομία και Χωροταξία, Φυσικές Επιστήμες, Επιστήμες Δικαίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1 Ανθρώπινο Κεφάλαιο- Ορισμός

Ο Schultz (1971) θεωρεί ότι οι γνώσεις και οι δεξιότητες του ατόμου είναι μορφές κεφαλαίου. Ως ανθρώπινο κεφάλαιο ορίζεται το σύνολο των ικανοτήτων, γνώσεων και ειδίκευσης που κάθε άτομο "προσφέρει" στην εργασία του (Λιανός και Ντεμούση Νταούλη, 1998). Πρόκειται για ένα απόθεμα γνώσεων που συντελούν στην παραγωγικότητα του ατόμου. Κάθε άτομο φέρει διαφορετικό απόθεμα και όλων των άλλων παραγόντων σταθερών, θεωρείται ότι το άτομο με μεγαλύτερο απόθεμα κεφαλαίου θα έχει υψηλότερη παραγωγικότητα. Η διαδικασία απόκτησης των ποιοτικών χαρακτηριστικών που αποτελούν το ανθρώπινο κεφάλαιο λέγεται επένδυση σε ανθρώπινο κεφάλαιο και ουσιαστικά εκφράζεται μέσα από την εκπαίδευση, την απόκτηση ειδίκευσης στην δουλειά, την επαγγελματική μετακίνηση, την υγεία, την μετανάστευση, την απόκτηση πληροφοριών σχετικών με την αγορά εργασίας και άλλα.

Η εκπαίδευση αποτελεί μια από τις σημαντικότερες μορφές επένδυσης ανθρώπινου κεφαλαίου. Η επένδυση αυτή απαιτεί χρόνο αλλά και δαπάνη πολλών οικονομικών πόρων. Το κόστος λοιπόν, είναι άμεσο και έμμεσο. Όπως αναφέρει ο Adam Smith στο έργο του «Ο Πλούτος των Εθνών», το άτομο δαπανά για να ειδικευτεί σε μια εργασία αλλά αυτό ανακάμπτεται με τον χρόνο διότι γίνεται πιο παραγωγικός (Χατζηγαρυφάλλου, 2007). Σκοπός είναι η απολαβή υψηλότερου μισθού, καθώς η οικονομική θεωρία υποδεικνύει ότι η εκπαίδευση αυξάνει το μελλοντικό εισόδημα, επειδή αυξάνεται η παραγωγικότητα.

Το επίπεδο της εκπαίδευσης σχετίζεται όχι μόνο με το επίπεδο του εισοδήματος αλλά και την ηλικία. Τα άτομα που δεν επενδύουν σε ανθρώπινο κεφάλαιο μέσω της εκπαίδευσης, μπαίνουν στην αγορά εργασίας πιο νωρίς, οπότε έχουν υψηλότερα εισοδήματα από τα άτομα που επενδύουν στην εκπαίδευση και εισέρχονται αργότερα στην αγορά εργασίας. Σε μεγαλύτερη ηλικία όμως λόγω των διαφορών στους μισθούς

και της απόσβεσης που πραγματοποιείται για την επένδυση, τα πιο μορφωμένα άτομα λαμβάνουν υψηλότερες αμοιβές.

2.1.1 Θεωρία Ανθρώπινου Κεφαλαίου

Η έννοια του ανθρώπινου κεφαλαίου θεμελιώνεται με την θεωρία ανθρώπινου κεφαλαίου που πρωτοδιατύπωσε ο Becker (1964). Στηρίζεται στις αρχές της νεοκλασικής θεωρίας και πιο συγκεκριμένα του ανταγωνιστικού μοντέλου θεωρώντας ότι η ανισορροπία της προσφοράς και της ζήτησης εργασίας αποκαθίσταται με την ευελιξία των μισθών. Η θεωρία ανθρώπινου κεφαλαίου εξηγεί τις διαφορές μισθών μεταξύ νέων και ενηλίκων με το ίδιο εκπαιδευτικό επίπεδο και τις αποδίδει στις διαφορές στην διάρκεια της εργασιακής εμπειρίας, δηλαδή στις παραγωγικές γνώσεις μέσω της δουλειάς. Με την πάροδο του χρόνου οι μισθοί ανέρχονται λόγω της συσσώρευσης της εργασιακής εμπειρίας (Καραμεσίνη, 2008). Κατά την διάρκεια της κατάρτισης ο νέο- προσληφθής εργαζόμενος έχει σχετικά μικρότερη παραγωγικότητα συνεπώς πρέπει να αμείβεται με χαμηλότερο μισθό. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία, ανεργία στους νέους μπορεί να υπάρξει μόνο στην περίπτωση που ο μισθός είναι μεγαλύτερος από την οριακή παραγωγικότητα των νέων ή στην περίπτωση που υπάρχει ακαμψία των μισθών προς τα κάτω. Αν η ανεργία στους νέους είναι υψηλότερη από αυτή σε μεγαλύτερες ηλικίες, αυτό οφείλεται στην έλλειψη διαφοροποίησης των μισθών λόγω της διαφοράς στην εργασιακή εμπειρία.

2.1.2 Θεωρία Κόστους –Οφέλους

Όπως έχει ήδη αναφερθεί η επένδυση ανθρώπινου κεφαλαίου μέσω της εκπαίδευσης έχει κόστος αλλά και οφέλη. Μέσα από μια ανάλυση κόστους –οφέλους, που στηρίζεται στην θεωρία ανθρώπινου κεφαλαίου, μπορεί κάθε άτομο να αποφασίσει για το αν τον συμφέρει να επενδύσει στην εκπαίδευση ή αν θα ήταν περισσότερο ωφέλιμο να μπει από μικρός στην αγορά εργασίας. Έστω ένα παράδειγμα που παρουσιάζεται μέσα από το παρακάτω διάγραμμα (Λιανός, Νταούλη- Ντεμούση, 1998). Στο παρακάτω διάγραμμα φαίνεται το αναμενόμενο ετήσιο εισόδημα της ενήλικης ζωής ενός ατόμου αν επιλέξει να εισέλθει στον χώρο εργασίας στην ηλικία

των 18 ετών, χωρίς να επενδύσει στην Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, και αν επιλέξει να επενδύσει και να φοιτήσει σε κάποιο Ίδρυμα της Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα να εισέλθει στην αγορά εργασίας στην ηλικία των 22 ετών.

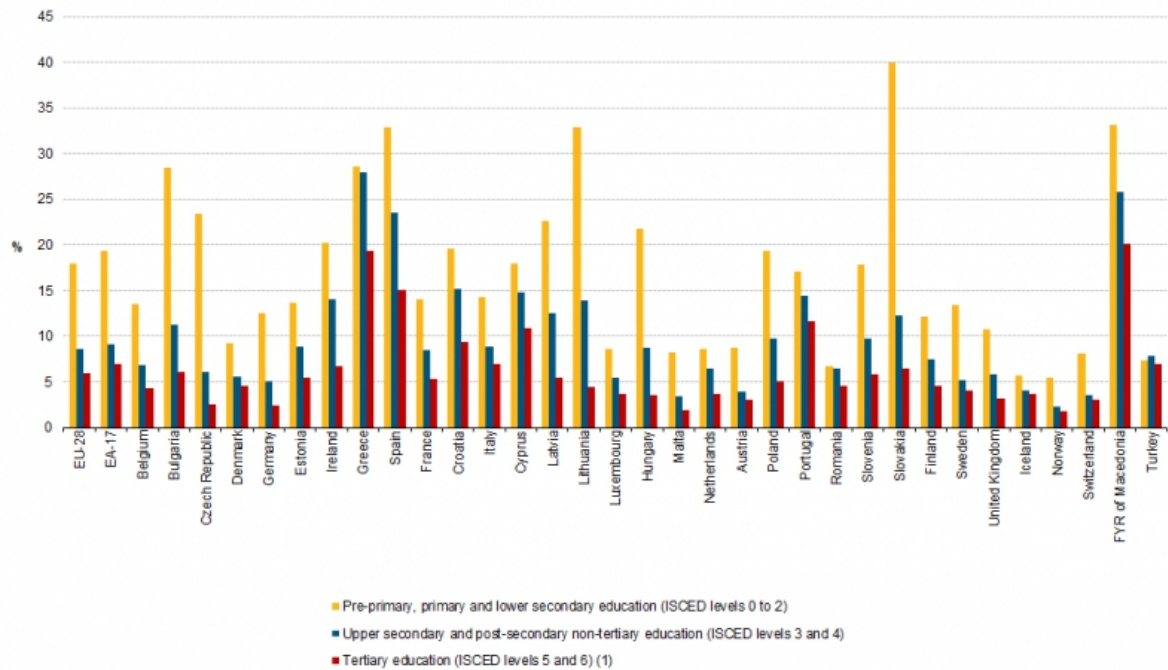
Διάγραμμα 1: Ανάλυση Κόστους – Οφέλους Επένδυσης στην Εκπαίδευση /Πηγή: Λιανός, Νταούλη – Ντεμούση, 1998.

Σύμφωνα με το παραπάνω διάγραμμα, στην περίπτωση που το άτομο εισέρθει στην αγορά εργασίας στην ηλικία των 18 χρόνων και δεν επιλέξει να επενδύσει σε τριτοβάθμια εκπαίδευση, θα έχει συνολικό εισόδημα ίσο με το εμβαδό ΑΟΗΕ. Αν επιλέξει να επενδύσει στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και εισέρθει στην αγορά εργασίας στην ηλικία των 22, το συνολικό του εισόδημα είναι ίσο με το εμβαδό ΖΓΔΗ. Το συνολικό κόστος επένδυσης στην εκπαίδευση είναι ίσο με το εμβαδό ΑΒΘΙ. Το εμβαδό ΑΒΖΟ αποτελεί το έμμεσο κόστος, που είναι το κόστος ευκαιρίας, δηλαδή το εισόδημα που χάνει για να σπουδάσει. Το εμβαδό ΟΖΘΙ είναι το άμεσο κόστος της εκπαίδευσης (δίδακτρα κτλ.). Συνολικά, η απόφαση του ατόμου προκύπτει από την σύγκριση της καθαρής παρούσας αξίας των αναμενόμενων εισοδημάτων των δυο εναλλακτικών επιλογών.

2.2 Ανεργία και Εκπαίδευση

Είναι σημαντικό να διερευνηθεί η σχέση που συνδέει την ανεργία με την εκπαίδευση ώστε να φανερωθεί η συμβολή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην αγορά εργασίας και την απασχολησιμότητα. Στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζεται το ποσοστό ανεργίας στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που αντιστοιχεί σε διαφορετικά επίπεδα εκπαίδευσης. Είναι ολοφάνερο ότι τα ποσοστά ανεργίας σε όλες τις χώρες είναι υψηλότερα για χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης που αντιστοιχούν στην πρωτοβάθμια και πρώτα στάδια δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Στην συνέχεια, ακολουθεί το επίπεδο εκπαίδευσης που αντιστοιχεί στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Τέλος, τα χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας αντιστοιχούν στο ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης, δηλαδή την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Σε άλλες χώρες οι αποκλίσεις είναι μεγάλες και σε άλλες μικρές.

Πιο συγκεκριμένα, εστιάζοντας στην Ελλάδα, είναι φανερό ότι οι αποκλίσεις δεν είναι πολύ μεγάλες. Όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης χαρακτηρίζονται από σχετικά υψηλά ποσοστά ανεργίας που φαίνεται να ξεπερνούν τα αντίστοιχα άλλων χωρών. Μάλιστα η Ελλάδα φαίνεται να κατέχει την δεύτερη θέση αναφορικά με το ποσοστό ανεργίας στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς αυτό αγγίζει το 20%. Το ποσοστό για τα χαμηλότερα επίπεδα εκπαίδευσης αγγίζει προσεγγιστικά το 28%. Τα ποσοστά ανεργίας της Ελλάδας ξεπερνούν κατά πολύ το μέσο όρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης. Η μεγαλύτερη απόκλιση όμως από το μέσο όρο παρατηρείται για το μεσαίο και ανώτερο επίπεδο εκπαίδευσης. Για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση, ο μέσος όρος ανεργίας στην Ευρώπη κυμαίνεται στο 6% περίπου, για την δευτεροβάθμια στο 8% και για την τριτοβάθμια στο 17,5% περίπου.

Διάγραμμα 2: Ανεργία και Εκπαίδευση στην Ευρώπη/ Πηγή: Eurostat.

2.2.1 Θεωρία Διαρθρωτικής Ανεργίας και εκπαίδευσης

Η διαρθρωτική ανεργία είναι η ανεργία που οφείλεται είτε στις ατέλειες στην λειτουργία της αγοράς είτε στην αναντιστοιχία μεταξύ των ικανοτήτων και γνώσεων των υποψηφίων και των απαιτούμενων προσόντων στις διαθέσιμες θέσεις εργασίας (Καραμεσίνη, 2008). Η δεύτερη εκδοχή, αυτή της αναντιστοιχίας ζήτησης και προσφοράς είναι η επικρατέστερη και οι τρόποι αντιμετώπισής της είναι είτε η μεταβολή μισθού για την εξισορρόπηση της προσφοράς και της ζήτησης, είτε αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα για πιο καίρια κατάρτιση με βάση τις τρέχουσες απαιτήσεις.

2.3 Νεανική Απασχολησιμότητα

Η έννοια της απασχολησιμότητας (employability) δεν είναι νέα, όπως γενικά πιστεύεται. Υπάρχουν αναφορές σε αυτήν από το 1900. Σε κάθε περίοδο οικονομικής ύφεσης (δεκαετία '30, δεκαετία '70 κ.ά.), αναδύεται ως σημαντικό θέμα συζήτησης στο δημόσιο διάλογο στις δυτικές κοινωνίες. Την δεκαετία του '90, αρχίζει να εμφανίζεται συστηματικά ως επιστημονικό πεδίο και αντικείμενο έρευνας. Ωστόσο,

δεν έχει καθοριστεί σαφής ενιαίος ορισμός της έννοιας στην διεθνή βιβλιογραφία (Citi, 2013).

Σύμφωνα με τον Harvey (2001), η απασχολησιμότητα ορίζεται ως «η τάση του ατόμου να επιδείξει χαρακτηριστικά και συμπεριφορές που οι εργοδότες περιμένουν ότι θα είναι σημαντικά για την αποτελεσματική λειτουργία των επιχειρήσεων στο μέλλον». Σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κέντρο για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop), η απασχολησιμότητα ορίζεται ως «ο συνδυασμός των παραγόντων που βοηθούν το άτομο να οδηγηθεί προς την εύρεση εργασίας, τη διατήρησή της και την εξέλιξη της καριέρας του». Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2011) την ορίζει ως «την ικανότητα του ατόμου να βρει εργασία, η οποία εξαρτάται τόσο από ατομικούς (γνώσεις, δεξιότητες, στάσεις) όσο και από συστηματικούς παράγοντες σχετικούς με την αγορά εργασίας της κάθε χώρας» (Citi, 2013).

Σύμφωνα με όλους σχεδόν τους ορισμούς για την απασχολησιμότητα, υπάρχουν δυο βασικοί παράγοντες απασχολησιμότητας:

- Ατομικές διαφορές, γνώσεις, εκπαιδευτικά προσόντα, δεξιότητες και διάφορα άλλα ατομικά χαρακτηριστικά που προσδίδουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στην αγορά εργασίας
- Περιβαλλοντικοί παράγοντες: όπως η κατάσταση στην αγορά εργασίας, οι δομές και τα συστήματα υποστήριξης του ατόμου για την εύρεση και διατήρηση εργασίας.

Βέλτιστα επίπεδα απασχολησιμότητας υπάρχουν στο σημείο εκείνο που τα ατομικά χαρακτηριστικά αναπτύσσονται σε ένα ευνοϊκό για την απασχόληση περιβάλλον και υπάρχει σύγκλιση ατομικής πρωτοβουλίας και δομικής υποστήριξης (Citi, 2013).

Σύμφωνα με έρευνα της Citi (2013), οι δεξιότητες που είναι περισσότερο καθοριστικές για την νεανική απασχολησιμότητα είναι:

- Η προσαρμοστικότητα
- Η ευελιξία
- Η έφεση για μάθηση

- Η ευρύτητα σκέψης
- Η ικανότητα διαχείρισης πολυσύνθετης ατζέντας
- Η συναισθηματική σταθερότητα
- Η προθυμία μετεγκατάστασης
- Η διαπολιτισμική επικοινωνία
- Η δημιουργικότητα
- Η ομαδικότητα
- Η διαπροσωπική επικοινωνία
- Ο ορισμός ρεαλιστικών στόχων

Σύμφωνα με έρευνες προτείνεται στα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης να προχωρούν στις εξής ενέργειες, ώστε να προωθήσουν και να ενισχύσουν την νεανική απασχολησιμότητα (Citi, 2013):

- Δημιουργία μηχανισμών ανατροφοδότησης των αναγκών σε γνώσεις και δεξιότητες με την αγορά εργασίας- αναδιαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών με βάση τις εξελίξεις στην αγορά εργασίας
- Χρήση περισσότερων πρακτικών εκπαιδευτικών εργαλείων στα προγράμματα σπουδών
- Ευελιξία σπουδών εντός των Ιδρυμάτων
- Πραγματοποίηση ερευνητικών δραστηριοτήτων που οδηγούν σε επιχειρηματικές πρωτοβουλίες και δημιουργία μηχανισμών στήριξης της επιχειρηματικότητας που βασίζεται στην έρευνα
- Αναβάθμιση των γραφείων σταδιοδρομίας με ενεργητικότερη ανάληψη πρωτοβουλιών
- Συνέργειες μεταξύ γραφείων σταδιοδρομίας διαφορετικών Ιδρυμάτων

- Ενσωμάτωση στα προγράμματα σπουδών δραστηριοτήτων που αποσκοπούν στην ανάπτυξη διαπροσωπικών δεξιοτήτων (soft skills).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ

3.1 Ορισμοί

Η επαγγελματική ένταξη των νέων αποφοίτων και τα χαρακτηριστικά της περιόδου μετάβασής τους από την εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία έχει απασχολήσει την διεθνή βιβλιογραφία από τα τέλη της δεκαετίας του 1960 (Καραμεσίνη, 2006).

Η έννοια της μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας (education-to-work transition) εξελίχθηκε τα τελευταία χρόνια λόγω των αλλαγών που σημειώθηκαν στην διαδικασία επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων στην αγορά εργασίας. Κάποιες από τις κυριότερες αλλαγές είναι οι εξής:

- Η διάρκεια μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας επιμηκύνθηκε. Αυτό έχει ως χαρακτηριστική συνέπεια την παράταση της νεότητας έως και την ηλικία των 30 ετών περίπου (Καραμεσίνη, 2008).
- Οι διαδρομές της επαγγελματικής ένταξης είναι πλέον πολύπλοκες και όχι άμεσες, όπως ίσχυε για τις προηγούμενες γενιές.
- Ένα μεγάλο ποσοστό εργαζομένων επιστρέφει στην εκπαίδευση μετά την είσοδό του στην αγορά εργασίας.
- Ένα σημαντικό ποσοστό εργαζομένων, παράλληλα με την εργασιακή του απασχόληση, συνεχίζει τις σπουδές του.

Ένα από τα σημαντικότερα αίτια των δομικών αυτών αλλαγών είναι η οικονομική κρίση και η έναρξη της μαζικής ανεργίας αλλά και η εμφάνιση άλλων μορφών εργασίας από την συνολική, όπως για παράδειγμα, η προσωρινή εργασία, που προσδίδει ευελιξία στην αγορά εργασίας. Η μεγάλη χρονική απόσταση μεταξύ της απόκτησης πτυχίου και της ένταξης στην αγορά εργασίας έδωσε νόημα στην μελέτη της μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας και επίσης διαφοροποίησε το ερευνητικό πλαίσιο της έννοιας της επαγγελματικής ένταξης, καθώς πλέον αυτή

δεν θεωρείται δεδομένη, όπως παλαιότερα. Πλέον, η ερευνητική προσέγγιση της επαγγελματικής ένταξης παίρνει την μορφή ερωτημάτων όπως: Αν υπάρχει σταθερότητα στην απασχόληση και σε τι επάγγελμα, διότι δεν είναι σίγουρο ότι θα υπάρχει σύγκλιση προσόντων και θέσης εργασίας.

Οι ορισμοί της μετάβασης από την εκπαίδευση στην αγορά εργασίας διαφέρουν ανάλογα με το αν πρόκειται για ένα άτομο ή για μια σειρά ατόμων (π.χ. όλους τους απόφοιτους της ίδιας γενιάς). Επίσης, διαφέρουν ανάλογα με το τι θεωρείται ως σημείο εκκίνησης της ένταξης στην αγορά εργασίας και ως σημείο λήξης της περιόδου μετάβασης. Τέλος, υπάρχει διαφοροποίηση και σε σχέση με την διαδρομή μετάβασης, καθώς κάθε άτομο μπορεί να ακολουθεί διαφορετική διαδρομή.

Ως εκκίνηση της μετάβασης θεωρείται είτε η οριστική έξοδος από την εκπαίδευση είτε η λήψη του βασικού πτυχίου είτε η έναρξη των επαγγελματικών σπουδών. Ως τελικό σημείο της μετάβασης θεωρείται είτε η πρώτη απασχόληση είτε η σταθερή απασχόληση είτε η απασχόληση που είναι σχετική με τις σπουδές. Κοινός τόπος των περισσότερων ορισμών είναι να θεωρούν την μετάβαση ως την διαδρομή των ατόμων από το τέλος των σπουδών μέχρι και την σταθερή απασχόληση (Καραμεσίνη, 2008). Για κάποιους ωστόσο, η λήξη της διαδικασίας μετάβασης είναι η σταθερή απασχόληση όχι με την έννοια της σταθερής θέσης εργασίας αλλά την συνεχόμενη απασχόληση που εξασφαλίζει συνεχή εισοδήματα.

Αναφορικά με τους ορισμούς που αφορούν μια σειρά ατόμων, ο ΟΟΣΑ δίνει τον εξής ορισμό: *το χρονικό διάστημα που μια κοόρτη νεαρών ατόμων κινείται από την σχεδόν πλήρη στην αμελητέα συμμετοχή στην εκπαίδευση και από αμελητέα σε υψηλά επίπεδα δραστηριότητας στην αγορά εργασίας.* Σε αυτού του είδους τους μακροοικονομικούς ορισμούς, το σημείο εκκίνησης της διαδικασίας μετάβασης προσεγγίζεται κοινά με τους ορισμούς που αφορούν μεμονωμένα άτομα. Ως σημείο λήξης θεωρείται είτε η χρονική στιγμή όπου το ποσοστό ανεργίας της σειράς των νέων ατόμων εξισώνεται με αυτό ενήλικων εργαζομένων είτε η χρονική στιγμή όπου κάποιοι παράγοντες (όπως δείκτες απασχόλησης, ανεργίας κτλ.) σταθεροποιούνται είτε όταν ένα ποσοστό από την σειρά έχει αποκτήσει σταθερή απασχόληση. Όλα αυτά αφήνουν, ωστόσο, έξω τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της απασχόλησης όπως μπορεί να είναι η ασφάλεια, το επίπεδο του μισθού, και ο δείκτης συνάφειας του επαγγέλματος με το αντικείμενο της εκπαίδευσης.

Αναφορικά με τις διαδρομές που ακολουθεί το κάθε άτομο στην διαδικασία μετάβασης, αυτές μπορεί να διαφέρουν ως προς την διάρκεια της διαδικασίας, την συχνότητα αλλαγής της εργασιακής κατάστασης, τον βαθμό κινητικότητας μεταξύ διαφορετικών εργασιών και της κατεύθυνσης αυτής της διαδρομής, δηλαδή κινείται ανοδικά ή καθοδικά αναφορικά με την συνάφεια, τον μισθό κτλ.

Η επαγγελματική ένταξη, σύμφωνα με τον Vernieres (1997), είναι η διαδικασία σταθεροποίησης στην απασχόληση των ατόμων που ποτέ δεν συμμετείχαν στον ενεργό πληθυσμό, ενώ σύμφωνα με τον Vincens (1997), είναι η αλλαγή καταστάσεων στο πλαίσιο μιας ατομικής διαδικασίας μετάβασης από μια αρχική σε μια τελική κατάσταση (Καραμεσίνη, 2006).

Η πορεία ένταξης μιας κοορτής παρακολουθείται με βάση τις τιμές ορισμένων οικονομικών μεταβλητών κατά την διάρκεια της ζωής τους. Οι μεταβλητές αυτές είναι συνήθως, δείκτες εργασιακής ένταξης και αφορούν την εξέλιξη της κατάστασης απασχόλησης (απασχόληση, ανεργία, ανενεργός κατάσταση), καθώς και τη μορφή, το είδος και την αμοιβή εργασίας. Άλλες μεταβλητές που χρησιμοποιούνται αφορούν τα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος (αντιστοιχία με σπουδές, επαγγελματικές προοπτικές, ικανοποίηση). Ο συνδυασμός των δυο κατηγοριών παρέχει μια πλήρη εικόνα για την επαγγελματική ένταξη (Καραμεσίνη, 2006).

Οι δείκτες αυτοί, σύμφωνα με τους Fondeur και Minni (2005), αποτυπώνουν το συνδυασμένο αποτέλεσμα τριών διαφορετικών ειδών επιπτώσεων:

- Το αποτέλεσμα ηλικίας: αποτυπώνει την επίπτωση που έχει στον βαθμό και την ποιότητα της επαγγελματικής ένταξης, η εμπειρία που αποκτούν οι απόφοιτοι στην αγορά εργασίας με την ηλικία.
- Το αποτέλεσμα περιόδου: σχετίζεται με την επίπτωση της οικονομικής συγκυρίας, στον βαθμό και την ποιότητα επαγγελματικής ένταξης των αποφοίτων.
- Το αποτέλεσμα γενιάς: το αποτέλεσμα αυτό αφορά τον μακροχρόνιο ορίζοντα και προκύπτει από δομικές αλλαγές στα εργασιακά πρότυπα.

Σύμφωνα με τον Rose (1998), η επαγγελματική ένταξη των νέων αποτελεί πεδίο συνάντησης διαφορετικών επιστημονικών προσεγγίσεων. Οι οικονομολόγοι

ενδιαφέρονται, κυρίως, για το πώς συσσωρεύεται το ανθρώπινο κεφάλαιο και πως η επαγγελματική ένταξη των νέων συνδέεται με τις διαδικασίες κατάκτησης της αγοράς εργασίας. Οι κοινωνιολόγοι, από την άλλη, ενδιαφέρονται για την διαδικασία επαγγελματικής κοινωνικοποίησης, ενώ οι ερευνητές στις επιστήμες διοίκησης, για το πώς γίνεται διαχείριση των δεξιοτήτων και ποιες είναι οι δυνατότητες υποκατάστασης μεταξύ διαφορετικών κατηγοριών εργατικού δυναμικού (Καραμεσίνη, 2006).

3.2 Θεωρία αναζήτησης εργασίας

Σύμφωνα με τον Mortensen (1970) και την θεωρία αναζήτησης εργασίας, τα άτομα που εισέρχονται για πρώτη φορά στην αγορά εργασίας δεν γνωρίζουν που βρίσκονται οι δυνητικοί εργοδότες. Σύμφωνα με αυτή την θεωρία, οι νέο- εισερχόμενοι στο χώρο εργασίας δεν απασχολούνται στην πρώτη δουλειά που βρίσκουν αλλά θα συνεχίζουν την αναζήτηση μέχρι ο κατώτατος μισθός που μπορούν να δεχτούν θα είναι στο επίπεδο εκείνο όπου εξισώνεται το κόστος επιμήκυνσης της περιόδου αναζήτησης με το αναμενόμενο όφελος από την διαφορά μισθών μετά την λήξη της κατάστασης ανεργίας. Συνήθως, οι νέοι όταν εισέρχονται στην αγορά εργασίας αμείβονται με μισθό χαμηλότερο από αυτόν που αντιστοιχεί στα προσόντα τους. Αυτό αποτελεί κόστος ατελούς πληροφόρησης. Σύμφωνα με την θεωρία αναζήτησης εργασίας, τα μεγαλύτερα ποσοστά ανεργίας στους νέους οφείλονται στην μικρότερη εμπειρία που έχουν στην αναζήτηση εργασίας, στο υψηλότερο επίπεδο, δηλαδή, ατελούς πληροφόρησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1 Γενικά

Η διάρθρωση των επαγγελμάτων στην ελληνική οικονομία αλλάζει και προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες και τις δεδομένες συνθήκες. Στο παρακάτω διάγραμμα απεικονίζονται οι μεταβολές της επαγγελματικής διάρθρωσης της απασχόλησης μεταξύ του 2000 και 2009. Μέχρι και το 2000, οι ειδικευμένοι γεωργοί και κτηνοτρόφοι και οι ειδικευμένοι τεχνίτες κυριαρχούσαν. Ωστόσο, με τις αλλαγές στην δομή της οικονομίας και της απασχόλησης, αυτές οι κατηγορίες παρουσίασαν σημαντική μείωση. Μείωση παρουσίασαν και οι χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, και το μερίδιό τους ήταν ήδη μικρό. Προς διαφορετική κατεύθυνση κινούνται οι μεταβολές στα επιστημονικά και τεχνολογικά τεχνικά επαγγέλματα, τα οποία ενισχύουν την θέση τους. Το επάγγελμα των επιστημόνων καταλαμβάνει την πρώτη θέση αναφορικά με την συνολική απασχόληση, με ποσοστό 14,7%, σημειώνοντας αύξηση 25,7%. Παρατηρείται, επίσης, αύξηση της ζήτησης απασχολούμενων στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές, που καταλαμβάνουν, το 2009 την δεύτερη θέση, με ποσοστό 14,7%. Οι υπάλληλοι γραφείου παρουσίασαν μια μικρή πτώση και καταλαμβάνουν το 10,9% του μεριδίου της συνολικής απασχόλησης. Τα μέλη βουλευομένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, παρουσίασαν μια αύξηση του 5,1%, με το ποσοστό τους στην συνολική απασχόληση να φτάνει το 2009, το 10,5%. Τέλος, μεγάλη αύξηση παρουσιάζουν και οι ανειδίκευτοι εργάτες, χειρωνάκτες και μικροεπαγγελματίες, αν και το ποσοστό τους συνολικά δεν είναι πολύ μεγάλο (7,3%) (Ευστράτογλου κ. ά., 2011).

Επαγγέλματα	2000	2009	Απόλυτη μεταβολή	% Μεταβολή
(1) Μέλη βουλευομένων σωμάτων, ανώτερα διοικητικά και διευθυντικά στελέχη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα	10,0	10,5	0,5	5,1
(2) Πρόσωπα που ασκούν επιστημονικά, καλλιτεχνικά και συναφή επαγγέλματα	11,7	14,7	3,0	25,7
(3) Τεχνολόγοι, τεχνικοί βοηθοί και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	6,7	8,5	1,8	28,0
(4) Υπάλληλοι γραφείου και ασκούντες συναφή επαγγέλματα	11,2	10,9	-0,3	-3,2
(5) Απασχολούμενοι στην παροχή υπηρεσιών και πωλητές σε καταστήματα και υπαίθριες αγορές	12,9	14,7	1,8	13,3
(6) Ειδικευμένοι γεωργοί, κτηνοτρόφοι, δασοκόμοι και αλιείς	17,1	11,0	-6,1	-35,4
(7) Ειδικευμένοι τεχνίτες και ασκούντες συναφή τεχνικά επαγγέλματα	16,0	13,6	-2,4	-14,9
(8) Χειριστές σταθερών βιομηχανικών εγκαταστάσεων, μηχανημάτων και εξοπλισμού και συναρμολογητές	7,7	7,5	-0,2	-2,7
(9) Ανειδίκευτοι εργάτες, χειρώνακτες και μικροεπαγγελματίες	5,7	7,3	1,6	27,9
(10) Πρόσωπα μη δυνάμενα να καταταγούν	1,0	1,3	0,3	28,5
Σύνολο	100,0	100,0	0,0	0,0

Πηγή: ΕΣΥΕ, ΕΕΔ, 2000-2009, Επεξεργασία: ΙΝΕ ΓΣΕΕ

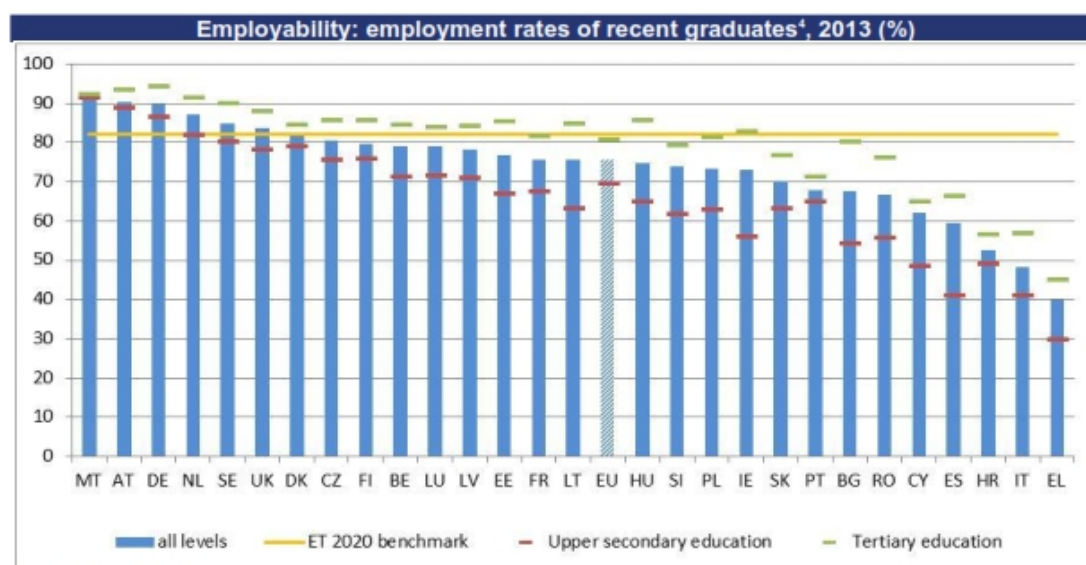
Πίνακας 1: Μεταβολές στην Επαγγελματική Διάρθρωση της Απασχόλησης 2000-2009/ Πηγή: Ευστράτογλου κ.ά. (2011).

Μέχρι το 2008, η ανεργία στην Ελλάδα κυμαινόταν σε σχετικά χαμηλά επίπεδα, χωρίς ιδιαίτερες αποκλίσεις από το μέσο όρο στην Ε.Ε., γύρω στο 7,8%. Η οικονομική κρίση, όμως, που ξέσπασε το 2008, στην Ελλάδα, είχε σημαντική αρνητική επίπτωση στην απασχόληση, με την ανεργία να ανεβαίνει, το 2009, στο 9,6%. Το 2010, σημειώθηκε περαιτέρω αύξηση, με τον δείκτη ανεργίας να φτάνει το 12,7%, ως συνέπεια της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόστηκε εξαιτίας της κρίσης χρέους. Κατά το έτος 2011, ως συνέπεια της παρατεταμένης κρίσης και των μέτρων για την δημοσιονομική εξυγίανση, έφτασε στο 17,9%, ενώ το 2012, ξεπέρασε το 24% και το 2013 εκτοξεύτηκε στο 27,5%. Το 2014, παρατηρήθηκε, πρώτη φορά μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, μια μικρή μείωση, αν και η ανεργία παραμένει σε πολύ υψηλά επίπεδα (26,5%). Ένα από τα μεγαλύτερα προβλήματα, ωστόσο, που επέφερε η οικονομική κρίση στην Ελλάδα

είναι η ανεργία στους νέους, η οποία ξεπερνά το 50% (Enterprise Greece: Invest & Trade, 2015).

Σύμφωνα με μελέτη του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE, 2007), η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από έλλειμμα απασχολησιμότητας. Αυτό σημαίνει ότι ενώ υπάρχει υπερπροσφορά εργασίας, οι επιχειρήσεις σε μεγάλο ποσοστό (45%) υποστηρίζουν ότι δυσκολεύονται ιδιαίτερα να βρουν κατάλληλους πτυχιούχους που να διαθέτουν τα προσόντα και τις δεξιότητες που απαιτούν οι διαθέσιμες θέσεις εργασίας. Αυτό φαίνεται να οφείλεται σε ελλείψεις και δυσλειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος.

Σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat (2013), η Ελλάδα κατατάσσεται στην τελευταία θέση αναφορικά με τον δείκτη απασχόλησης στους νέους (20-34 ετών) που έχουν αποφοιτήσει πρόσφατα (μέσα στα τελευταία τρία χρόνια- χωρίς να έχουν εγγραφεί σε κάποιο άλλο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε αυτή την περίοδο), όπως φαίνεται και στο παρακάτω διάγραμμα. Η Ε.Ε. έχει θέσει ως benchmark ότι το 82% των νέων (20-34 ετών) που αποφοιτούν θα πρέπει μέσα σε τρία χρόνια να έχουν βρει απασχόληση.

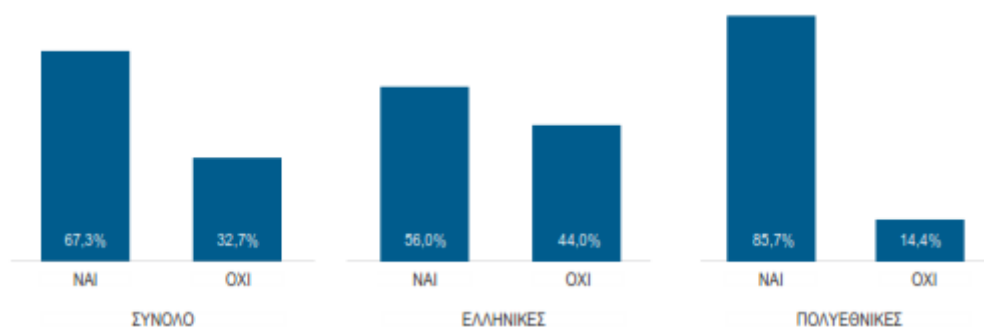

Data source: Eurostat

Διάγραμμα 3: Ποσοστό απασχολησιμότητας νέων που αποφοίτησαν πρόσφατα στην Ε.Ε./ Πηγή: Eurostat (2013).

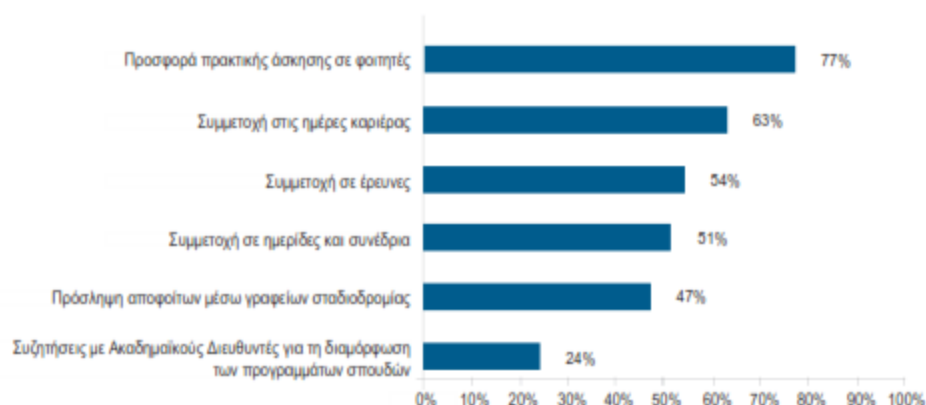
Σύμφωνα με έρευνα της Citi Ελλάδας (2013) για την νεανική απασχολησιμότητα, το 21,67% των εταιρειών έχει προσπαθήσει να συνεργαστεί με τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης. Σημαντικό, επίσης, είναι και το συμπέρασμα ότι υπάρχει

διαφορά μεταξύ των εθνικών και πολυεθνικών εταιριών, καθώς η συντριπτική πλειοψηφία των πολυεθνικών εταιριών έρχεται σε επαφή με τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης για θέματα που αφορούν την εξέλιξη της καριέρας των αποφοίτων τους.

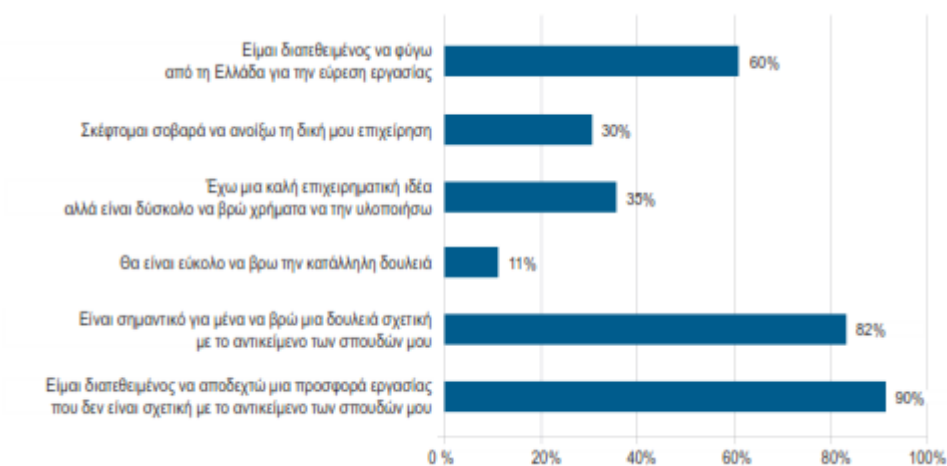
Διάγραμμα 4: Συνεργασία εταιριών με Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης/ Πηγή: Citi (2013).

Σύμφωνα με την ίδια έρευνα της Citi (2013), οι κυριότεροι τρόποι συνεργασίας των εταιριών με τα Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης είναι η προσφορά πρακτικής άσκησης σε φοιτητές (77%), η συμμετοχή σε ημέρες καριέρας (63%), συμμετοχή σε έρευνες (54%), συμμετοχή σε ημερίδες και συνέδρια (51%), πρόσληψη αποφοίτων μέσω γραφείων σταδιοδρομίας (47%) και συζητήσεις με Ακαδημαϊκούς Διευθυντές για την διαμόρφωση των προγραμμάτων σπουδών.

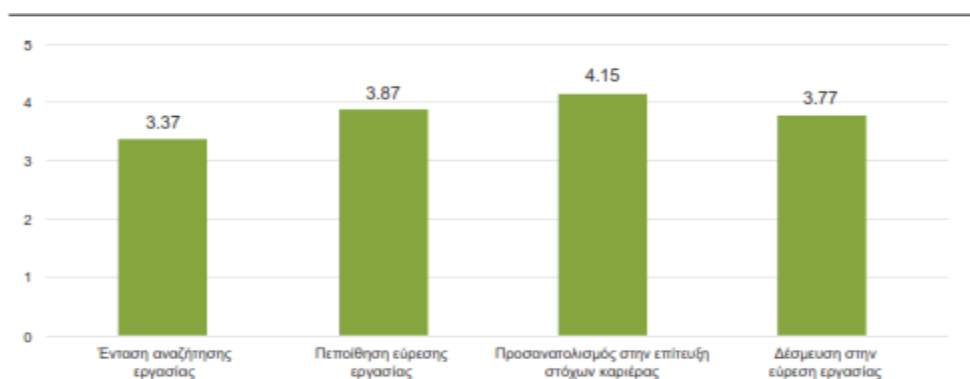
Διάγραμμα 5: Τρόποι Συνεργασίας εταιριών με Ιδρύματα Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης/ Πηγή: Citi (2013).

Σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα, φαίνεται ότι ένα μεγάλο ποσοστό νέων (60%), σκέφτεται να φύγει στο εξωτερικό για να βρει δουλειά, ενώ 89% θεωρεί ότι είναι δύσκολο να βρει την κατάλληλη δουλειά στην Ελλάδα στις παρούσες συνθήκες. Περίπου 1/3 των νέων σκέφτονται σοβαρά να ανοίξουν την δική τους επιχείρηση, ενώ έχουν ήδη καταλήξει σε κάποιες επιχειρηματικές ιδέες. Ωστόσο, τους προβληματίζει, ιδιαίτερα, η συγκέντρωση του απαραίτητου κεφαλαίου για την υλοποίηση της ιδέας τους.

Διάγραμμα 6: Εργασιακές Προοπτικές Νέων 18-29 ετών/ Πηγή: Citi (2013).

Στο παρακάτω διάγραμμα, απεικονίζονται οι στάσεις αναζήτησης εργασίας, σύμφωνα με την έρευνα Citi (2013), που δείχνει ότι η ένταση αναζήτησης εργασίας από τους νέους είναι σε ικανοποιητικά επίπεδα, ενώ σε υψηλά επίπεδα είναι η πίστη στον εαυτό τους ότι μπορούν να βρουν εργασία, ο προσανατολισμός τους στην επίτευξη στόχων καριέρας που έχουν θέσει καθώς και η δέσμευσή τους να βρουν εργασία.

Διάγραμμα 7: Στάση Αναζήτησης Εργασίας / Πηγή: Citi (2013).

Στην συνέχεια, παρουσιάζονται κάποια στοιχεία για τις νέες θέσεις εργασίας ανά κλάδο της οικονομίας που απευθύνονται σε νέους, ηλικίας, 18-29 ετών. Οι περισσότερες νέες θέσεις για νέους προέρχονται από τον κατασκευαστικό και τον τουριστικό κλάδο. Στην συνέχεια, έρχεται ο κλάδος των υπηρεσιών. Οι τράπεζες αλλά και ο φαρμακευτικός κλάδος φαίνεται να απευθύνονται περισσότερο σε άτομα μεγαλύτερης ηλικίας με εργασιακή εμπειρία.

	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΕΜΠΟΡΙΟ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΤΗΛ/ΠΛΗΡ	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΕΣ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ
ΜΕΣΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΘΕΣΕΩΝ	47,1%	50,4%	42,8%	64,4%	47,5%	28%	22,4%	58%
	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ	ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ						
ΜΕΣΟ ΠΟΣΟΣΤΟ ΘΕΣΕΩΝ	47,5%	47,9%						

Πίνακας 2: Νέες Θέσεις Εργασίας για Νέους 18-29 ετών / Πηγή: Citi (2013).

Όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, οι νέοι προτιμούν να απευθύνονται σε πολυεθνικές εταιρίες, κατά μεγαλύτερο ποσοστό, από ότι σε ελληνικές εταιρίες. Ο μέσος όρος αποστολής βιογραφικών είναι μεγαλύτερος στον κατασκευαστικό κλάδο, στο εμπόριο και στις τηλεπικοινωνίες/ πληροφορική.

	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΕΜΠΟΡΙΟ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΤΗΛ/ΠΛΗΡ	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΕΣ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ
Μ.Ο. ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ	242	183	351	472	254	121	138	231
	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ	ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ						
Μ.Ο. ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΩΝ	154	402						

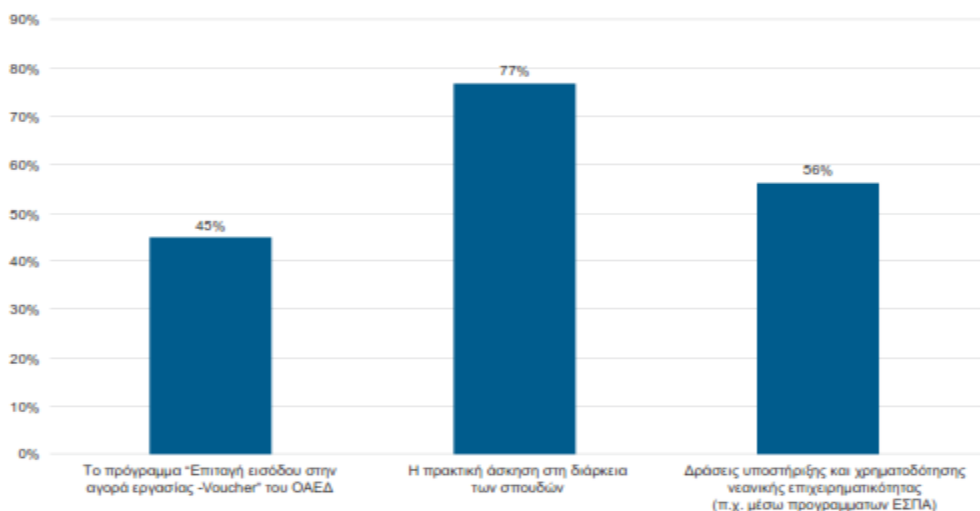
Πίνακας 3: Μέσος όρος Βιογραφικών για νέες θέσεις εργασίας που απευθύνονται σε Νέους 18-29 ετών / Πηγή: Citi (2013).

Όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, ο μέσος όρος κάλυψης θέσεων εργασίας που απευθύνονται σε νέους ηλικίας 18-29 ετών είναι περίπου ένας μήνας.

	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΕΜΠΟΡΙΟ	ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ	ΤΗΛΕΠΛΗΡ	ΤΡΑΠΕΖΕΣ	ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΕΣ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ
ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΘΕΣΕΩΝ	31 ΗΜΕΡΕΣ	32 ΗΜΕΡΕΣ	32 ΗΜΕΡΕΣ	42 ΗΜΕΡΕΣ	32 ΗΜΕΡΕΣ	34 ΗΜΕΡΕΣ	34 ΗΜΕΡΕΣ	29 ΗΜΕΡΕΣ
	ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ	ΠΟΛΥΕΘΝΙΚΕΣ						
ΜΕΣΟΣ ΧΡΟΝΟΣ ΚΑΛΥΨΗΣ ΘΕΣΕΩΝ	30 ΗΜΕΡΕΣ	37 ΗΜΕΡΕΣ						

Πίνακας 4: Μέσος όρος κάλυψης των νέων θέσεων εργασίας που απευθύνονται σε Νέους 18-29 ετών / Πηγή: Citi (2013).

Σύμφωνα με το παρακάτω διάγραμμα, ο βασικότερος παράγοντας που παίζει καθοριστικό ρόλο την ενίσχυση της νεανικής απασχολησιμότητας είναι η πρακτική άσκηση κατά την διάρκεια των σπουδών, σε ποσοστό 77%. Ενώ στην συνέχεια, ακολουθούν άλλοι παράγοντες όπως, δράσεις υποστήριξης της νεανικής επιχειρηματικότητας όπως προγράμματα ΕΣΠΑ, (56%), αλλά και τα σχετικά προγράμματα του ΟΑΕΔ.

Διάγραμμα 8: Παράγοντες ενίσχυσης της νεανικής απασχολησιμότητας / Πηγή: Citi (2013).

Άλλα σημαντικά συμπεράσματα της έρευνας Citi (2013) για την νεανική απασχολησιμότητα είναι τα εξής:

- Η τρέχουσα οικονομική κατάσταση οδηγεί αρκετούς νέους αποφοίτους να παρατείνουν την ανάληψη προσπαθειών για την είσοδο στην αγορά εργασίας είτε παρατείνοντας τις προπτυχιακές τους σπουδές είτε πραγματοποιώντας πρόσθετες σπουδές είτε σε άλλο προπτυχιακό είτε σε μεταπτυχιακό επίπεδο.

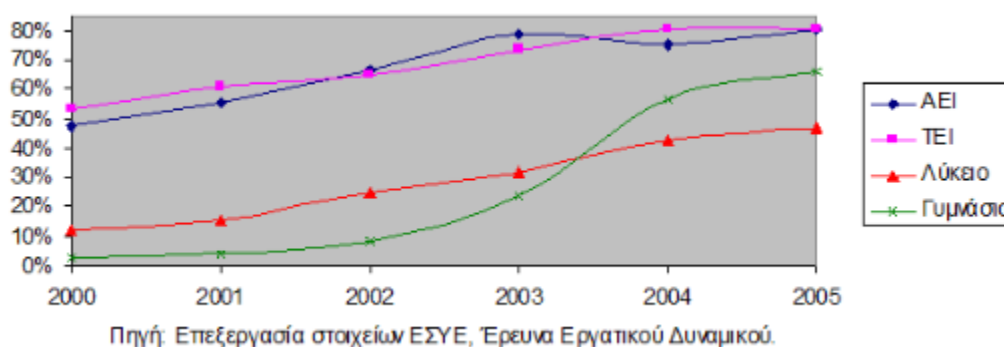

- Οι νέοι θα πρέπει να δημιουργήσουν μια δυνατή αντίληψη για την εργασιακή ηθική
- Θα ήταν χρήσιμο από νωρίς να χτίζουν το εργασιακό τους προφίλ με καλοκαιρινή εργασία για χαρτζιλίκι, εθελοντική εργασία, προγράμματα πρακτικής άσκησης και ανταλλαγής φοιτητών, φοιτητικούς διαγωνισμούς και όχι να φτάνουν στα 30 με 2-3 πτυχία και καθόλου εργασιακή εμπειρία. Άλλωστε, οι περισσότερες έρευνες τονίζουν την σημασία της εργασιακής εμπειρίας στην απασχολησιμότητα.
- Απαιτείται συνεργασία μεταξύ των γραφείων σταδιοδρομίας και των Ιδρυμάτων, με την δημιουργία ενός εθνικού συντονιστικού φορέα, καθώς και η εισροή της κουλτούρας της ιδιωτικής αγοράς εργασίας, ώστε να διευκολύνονται τα νέα άτομα.

Σύμφωνα με τον IOBE (2007), το 1/3 περίπου των επιχειρήσεων του δείγματος υποστηρίζει ότι υποαπασχολεί τους αποφοίτους εργαζόμενους σε θέσεις λιγότερων απαιτήσεων, ενώ το 1/3 των επιχειρήσεων του δείγματος υποστηρίζει ότι καλύπτουν θέσεις υψηλών απαιτήσεων σε γνώσεις και δεξιότητες, με προσωπικό που διαθέτει προσόντα χαμηλότερου επιπέδου. Το μεγαλύτερο ποσοστό των επιχειρήσεων πιστεύει ότι η κύρια αιτία των παραπάνω προβλημάτων είναι η έλλειψη εργασιακής εμπειρίας. Ένα άλλο σημαντικό αίτιο, σύμφωνα με τις επιχειρήσεις, της ισχύουσας κατάστασης είναι το λεγόμενο έλλειμμα δεξιοτήτων. Αυτή η άποψη έρχεται σε αντίθεση με την άποψη ότι κύριο αίτιο είναι οι ελλείψεις του εκπαιδευτικού συστήματος αλλά υποστηρίζει ότι αίτιο είναι και η ανεπάρκεια συμπεριφοράς και προσωπικότητας των υποψηφίων εργαζομένων.

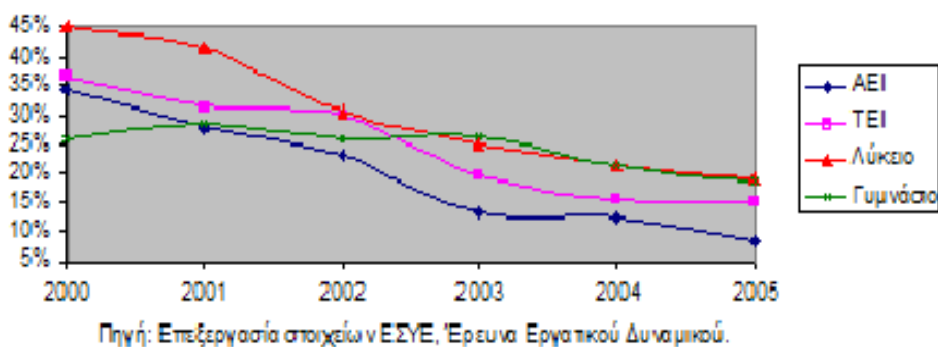
Σύμφωνα με τον IOBE (2007), πάνω από 90% των αποφοίτων δήλωσε ότι βρήκαν την πρώτη τους δουλειά εντός 12 μηνών από την αποφοίτηση. Τα 2/3 από τους απόφοιτους υποστήριξαν ότι υπήρχε σχετική συνάφεια του αντικειμένου των σπουδών τους με την εργασία τους. Αξίζει να αναφερθεί ότι αυτή η συνάφεια είναι μεγαλύτερη στην περίπτωση αποφοίτων με μεταπτυχιακό τίτλο. Ο δείκτης συνάφειας φαίνεται να είναι υψηλότερος και στις περιπτώσεις αποφοίτων από οικογένειες με υψηλό εκπαιδευτικό επίπεδο γονέων.

Όπως έχει αναφερθεί, το ποσοστό απασχόλησης αποφοίτων κατά την περίοδο μετάβασης εκφράζει την πρόοδο του βαθμού ένταξης στην αμειβόμενη εργασία. Σύμφωνα με έρευνα της Καραμεσίνη (2006), για τους αποφοίτους του 1999, όπως απεικονίζεται και στο παρακάτω διάγραμμα, το ποσοστό απασχόλησης ανέρχεται με την αύξηση της χρονικής απόστασης από την αποφοίτηση κατά τη διάρκεια της περιόδου μετάβασης από την εκπαίδευση στη απασχόληση. Τα δύο πρώτα έτη και το πέμπτο έτος μετά την αποφοίτηση, το ποσοστό απασχόλησης των αποφοίτων ΤΕΙ της σειράς του 1999, ήταν υψηλότερο από αυτό των αποφοίτων ΑΕΙ του ίδιου έτους. Το αντίστροφο, συνέβαινε το τρίτο και το τέταρτο έτος μετά την αποφοίτηση.

Διάγραμμα 9: Ποσοστό απασχόλησης αποφοίτων του 1999 ανά εκπαιδευτική βαθμίδα κατά την εξαετία μετά την αποφοίτησή τους / Πηγή: Καραμεσίνη (2006).

Στο παρακάτω διάγραμμα, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της έρευνας της Καραμεσίνη (2006), για το ποσοστό ανεργίας στους αποφοίτους 1999. Παρατηρείται ότι τα ποσοστά ανεργίας, όλα τα χρόνια της περιόδου μετάβασης, ήταν υψηλότερα για τους αποφοίτους των ΤΕΙ σε σχέση με τους αποφοίτους των ΑΕΙ, αν και τον πρώτο χρόνο μετά την αποφοίτηση είχαν υψηλότερο επίπεδο απασχόλησης, όπως φαίνεται στο προηγούμενο διάγραμμα. Αυτό οφείλεται στο υψηλότερο ποσοστό συμμετοχής των αποφοίτων ΤΕΙ στο εργατικό δυναμικό. Αξιοσημείωτο, επίσης, είναι το γεγονός ότι οι απόφοιτοι γυμνασίου, μέχρι και ένα χρόνο μετά την αποφοίτηση σημείωσαν χαμηλότερα επίπεδα ανεργίας.

Διάγραμμα 10: Ποσοστό ανεργίας αποφοίτων του 1999 ανά εκπαιδευτική βαθμίδα κατά την εξαετία μετά την αποφοίτησή τους / Πηγή: Καραμεσίνη (2006).

4.2 Απορρόφηση Φοιτητών από Σχολές Διοίκησης Επιχειρήσεων

Το Γραφείο Ποιότητας του Αλεξάνδρειου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε έρευνα για την απορρόφηση αποφοίτων για την περίοδο 2001-2012, που δημοσίευσε το 2013. Σύμφωνα με αυτή την έρευνα, τα συμπεράσματα αναφορικά με τις σχολές που σχετίζονται με την Διοίκηση Επιχειρήσεων είναι:

Τμήμα Αγροτικής Ανάπτυξης και Διοίκησης Αγροτικών Επιχειρήσεων

- Το 75% των αποφοίτων εργάζεται και από αυτούς το 8% εργάζεται στην ειδικότητα του, ενώ το 68% σε άλλη ειδικότητα
- Το ποσοστό ανεργίας στο Τμήμα ανέρχεται στο 8%, σχετικά χαμηλό σε σχέση με τις υπόλοιπες σχολές TEI
- Το 83% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση επαγγελματικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 83% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση επικοινωνιακών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 83% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση οργανωτικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης

- Το 75% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση ικανότητας ομαδικής εργασίας κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Αναφορικά με την βελτίωση επιστημονικών δεξιοτήτων, το 75% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε σχετικά με την βιβλιογραφική έρευνα και το 50% σχετικά με την κριτική αξιολόγηση ερευνών.
- Αναφορικά με την βελτίωση επικοινωνιακών δεξιοτήτων, το 42% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε στην γραπτή επικοινωνία και στην προφορική επικοινωνία
- Αναφορικά με την βελτίωση οργανωτικών δεξιοτήτων, το 90% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε στην διαχείριση του χρόνου, το 67%, στην τήρηση χρονοδιαγραμμάτων και το 58% στον ορισμό και τήρηση στόχων

Τμήμα Εμπορίας και Διαφήμισης

- Το 72% των αποφοίτων εργάζεται και από αυτούς το 36% εργάζεται στην ίδια ειδικότητα ενώ το 36 % εργάζεται σε άλλη ειδικότητα
- Το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 25%, ποσοστό αρκετά υψηλό, όχι όμως από τα υψηλότερα.
- Το 68% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση επαγγελματικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 79% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση επικοινωνιακών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 86% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση οργανωτικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 82% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση ικανότητας ομαδικής εργασίας κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης

- Αναφορικά με την βελτίωση επιστημονικών δεξιοτήτων, το 79% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε σχετικά με την βιβλιογραφική έρευνα και το 68% σχετικά με την κριτική αξιολόγηση ερευνών.
- Αναφορικά με την βελτίωση επικοινωνιακών δεξιοτήτων, το 43% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε στην γραπτή επικοινωνία και 36%, στην προφορική επικοινωνία
- Αναφορικά με την βελτίωση οργανωτικών δεξιοτήτων, το 89% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε στην διαχείριση του χρόνου, το 71%, στην τήρηση χρονοδιαγραμμάτων και στον ορισμό και τήρηση στόχων

Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων

- Το 72% εργάζεται και μάλιστα το 44% στην ίδια ειδικότητα ενώ το 28% σε άλλη ειδικότητα.
- Το ποσοστό ανεργίας ανέρχεται στο 22%.
- Το 89% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση επαγγελματικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 94% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση επικοινωνιακών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 92% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση οργανωτικών δεξιοτήτων κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Το 92% δήλωσε ότι παρατήρησε βελτίωση ικανότητας ομαδικής εργασίας κατά την διάρκεια της πρακτικής άσκησης
- Αναφορικά με την βελτίωση επιστημονικών δεξιοτήτων, το 69% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε σχετικά με την βιβλιογραφική έρευνα και το 56% σχετικά με την κριτική αξιολόγηση ερευνών.

- Αναφορικά με την βελτίωση επικοινωνιακών δεξιοτήτων, το 33% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε στην γραπτή επικοινωνία και 28% στην προφορική επικοινωνία
- Αναφορικά με την βελτίωση οργανωτικών δεξιοτήτων, το 87% πιστεύει ότι η πτυχιακή εργασία τους βοήθησε στην διαχείριση του χρόνου, το 58%, στην τήρηση χρονοδιαγραμμάτων και το 61% στον ορισμό και τήρηση στόχων.

Σύμφωνα με την έρευνα του Αλεξάνδρειου ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, το 74% των αποφοίτων όλων των σχολών, είχαν απασχόληση εξαρτημένης εργασίας ενώ το 215 εργαζόταν ως ελεύθεροι επαγγελματίες. Το 81% των αποφοίτων που εργάζονται, βρήκε εργασία μέσα σε ένα χρόνο από την αποφοίτησή του. Ο μέσος χρόνος αναζήτησης ήταν 10 μήνες. Οι διαπροσωπικές σχέσεις ήταν ο πιο αποτελεσματικός τρόπος αναζήτησης εργασίας (36%). Την μεγαλύτερη επίδραση στην απασχολησιμότητα των αποφοίτων είχε το αντικείμενο σπουδών.

Το Γραφείο Διασύνδεσης ΤΕΙ Πειραιά πραγματοποίησε Μελέτη Παρακολούθησης Αποφοίτων, που αποφοίτησαν από το 1982 μέχρι το 2010, και την δημοσίευσε το 2013. Από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων συμμετείχαν 192 απόφοιτοι. Οι περισσότεροι από τους αποφοίτους του δείγματος του συγκεκριμένου Τμήματος εισήχθησαν από το 1999 μέχρι το 2008. Το μεγαλύτερο ποσοστό αποφοιτήσεων, ήταν το 2010 (86%), το 2011 (36%) και το 2009 (26%), ενώ το 2012 αποφοίτησε το 20%. Το μεγαλύτερο ποσοστό των αποφοίτων του Τμήματος αποφοίτησε με Λίαν Καλώς. Άλλα σημαντικά συμπεράσματα για τους αποφοίτους του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων είναι:

- Το 75% δεν έκανε μεταπτυχιακό μετά την αποφοίτηση
- Από το 25% που ακολούθησε μεταπτυχιακές σπουδές, οι περισσότεροι ακολούθησαν μεταπτυχιακό πρόγραμμα στην Ελλάδα, σε Πανεπιστήμιο ή στο ΤΕΙ Πειραιά ενώ ένα μικρότερο ποσοστό πήγε στο εξωτερικό
- Το μεγαλύτερο ποσοστό αυτών που ακολούθησαν μεταπτυχιακές σπουδές μετά την αποφοίτησή τους δήλωσαν ότι υπήρχε μεγάλη συνάφεια του αντικειμένου με τις προπτυχιακές σπουδές.

- Οι πιο σημαντικοί λόγοι για την παρακολούθηση μεταπτυχιακού προγράμματος ήταν η ευκολία στην ανεύρεση εργασίας και η μεγαλύτερη εξειδίκευση
- Ένα μεγάλο ποσοστό (περίπου 74%) αυτών που ακολούθησαν μεταπτυχιακές σπουδές, παράλληλα, εργαζόταν
- Το μεγαλύτερο ποσοστό των αποφοίτων έχουν πολύ καλή γνώση της Αγγλικής γλώσσας και Άριστη γνώση Η/Υ
- Το 62% των αποφοίτων του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων απασχολούνται ενώ το 35,9% είναι άνεργοι και το 2,1% άεργοι.
- Από τους απασχολούμενους, το 55,7% απασχολούνται ως μισθωτοί, το 6,3% ως αυτοαπασχολούμενοι
- Παρουσιάζεται υψηλό ποσοστό σχετικότητας εργασίας με αντικείμενο σπουδών (78%)
- Το 21% των αποφοίτων βρήκε δουλειά μέσω διαπροσωπικών διασυνδέσεων-φίλων και συγγενών ενώ το 16% μέσω αγγελίας ή μέσω Internet
- Το 28% περίπου των αποφοίτων εργαζόταν την χρονική στιγμή της έρευνας στην πρώτη δουλειά που είχε βρει μετά την αποφοίτηση που δηλώνει ένα σχετικά χαμηλό βαθμό κινητικότητας.
- Το 40% λάμβανε ως καθαρή αμοιβή εργασίας ποσό που κυμαινόταν από 800-1100 € ενώ, το 38% λάμβανε καθαρή αμοιβή από 500 έως 800€
- Η συντριπτική πλειοψηφία των αποφοίτων ήταν λίγο έως μέτρια ικανοποιημένοι από την αμοιβή της εργασίας τους.
- Οι βασικότεροι λόγοι αναζήτησης άλλης εργασίας ήταν ότι δεν εκπληρώνει τις φιλοδοξίες τους (12%), δεν είναι ικανοποιημένοι από την αμοιβή (13%) ενώ 13% των αποφοίτων ήταν ικανοποιημένοι από την εργασία που είχαν
- Η συντριπτική πλειοψηφία των εργοδοτών αποφοίτων του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων ήταν πολύ έως πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τους απασχολούμενούς τους

- Από τους αυτοαπασχολούμενους αποφοίτους οι περισσότεροι ήταν μέτρια έως πολύ ικανοποιημένοι από την απασχόλησή τους
- Από τους αυτοαπασχολούμενους οι περισσότεροι είχαν δημιουργήσει ατομική ή ομόρρυθμη επιχείρηση
- Από αυτούς, οι περισσότεροι άντλησαν τα κεφάλαια της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας από την οικογένεια, ενώ λιγότεροι από τραπεζικό δανεισμό ή ευρωπαϊκά προγράμματα επιχειρηματικής χρηματοδότησης
- Από αυτούς που ήταν άνεργοι την χρονική στιγμή διενέργειας της έρευνας, είχαν εργαστεί παλαιότερα μετά την αποφοίτησή τους, σε απασχόληση που κατά το μεγαλύτερο ποσοστό δεν είχε καμία συνάφεια με το αντικείμενο των σπουδών
- Οι περισσότεροι από τους άνεργους δηλώνουν ότι έμειναν άνεργοι έως και 6 μήνες μετά την αποφοίτησή τους
- Η συντριπτική πλειοψηφία των ανέργων αποφοίτων δεν λαμβάνει επίδομα ανεργίας
- Το μεγαλύτερο μέρος των ανέργων αναζητούν εργασία με προοπτική χρήσης των γνώσεων που αποκτήθηκαν από το πτυχίο
- Η συντριπτική πλειοψηφία των ανέργων αποφοίτων του Τμήματος αναζητά εργασία στην Ελλάδα
- Η συντριπτική πλειοψηφία αναφέρει ως σημαντικότερο λόγο ανεργίας το ότι υπάρχει γενικότερα ανεργία στο τομέα των σπουδών τους
- Οι λόγοι της ανεργίας των αποφοίτων του Τμήματος είναι άλλοι, κυρίως, εκτός από οικογενειακοί, ή σπουδές ή στρατιωτική θητεία.

III. ΕΥΡΕΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

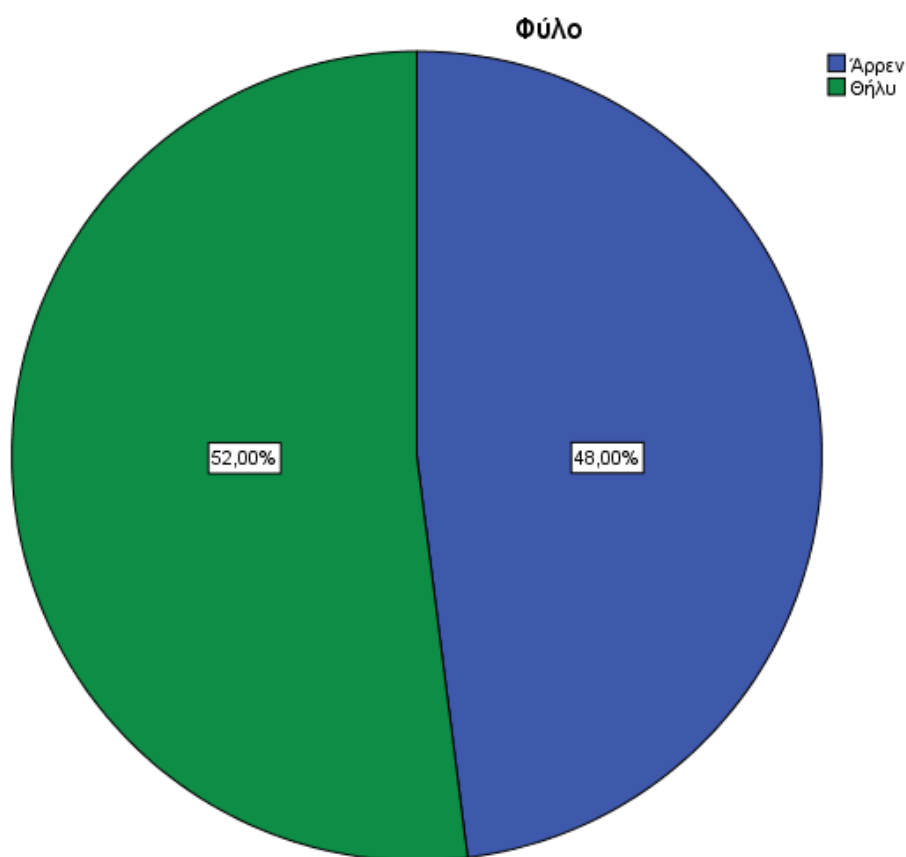
Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται ανάλυση των αποτελεσμάτων που εξήχθησαν από ερωτηματολόγια απευθυνόμενα σε ενεργούς φοιτητές και αποφοίτους του τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας, προκειμένου να μελετηθεί η

διασύνδεση αυτών με την αγορά εργασίας και τους αντικειμενικούς στόχους που επετεύχθησαν από τον καθένα. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της συλλογής ερωτηματολογίων σε ένα σύνολο δείγματος 200 ατόμων. Η επεξεργασία και ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση του στατιστικού πακέτου SPSS (PASW 18).

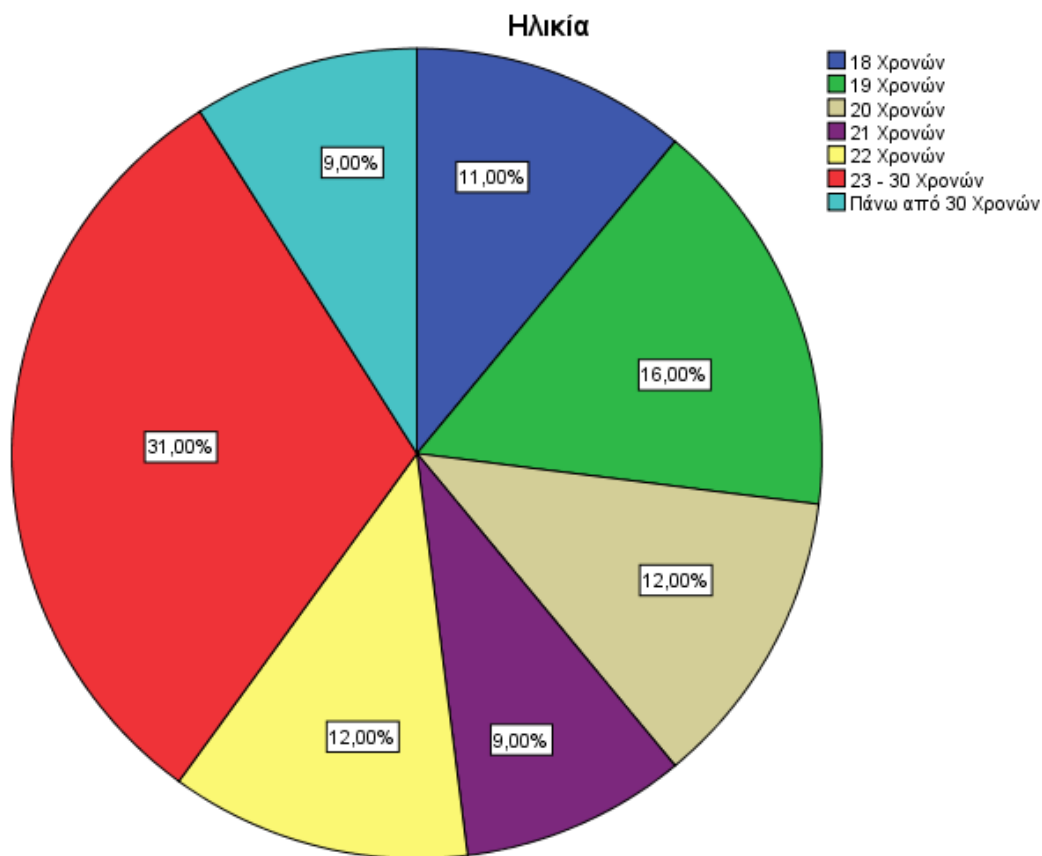
5.1. Έρευνα στους φοιτητές του τμήματος

Στην ενότητα αυτή αναλύονται τα αποτελέσματα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε ενεργούς φοιτητές του τμήματος, με βάση δείγμα 100 ατόμων.

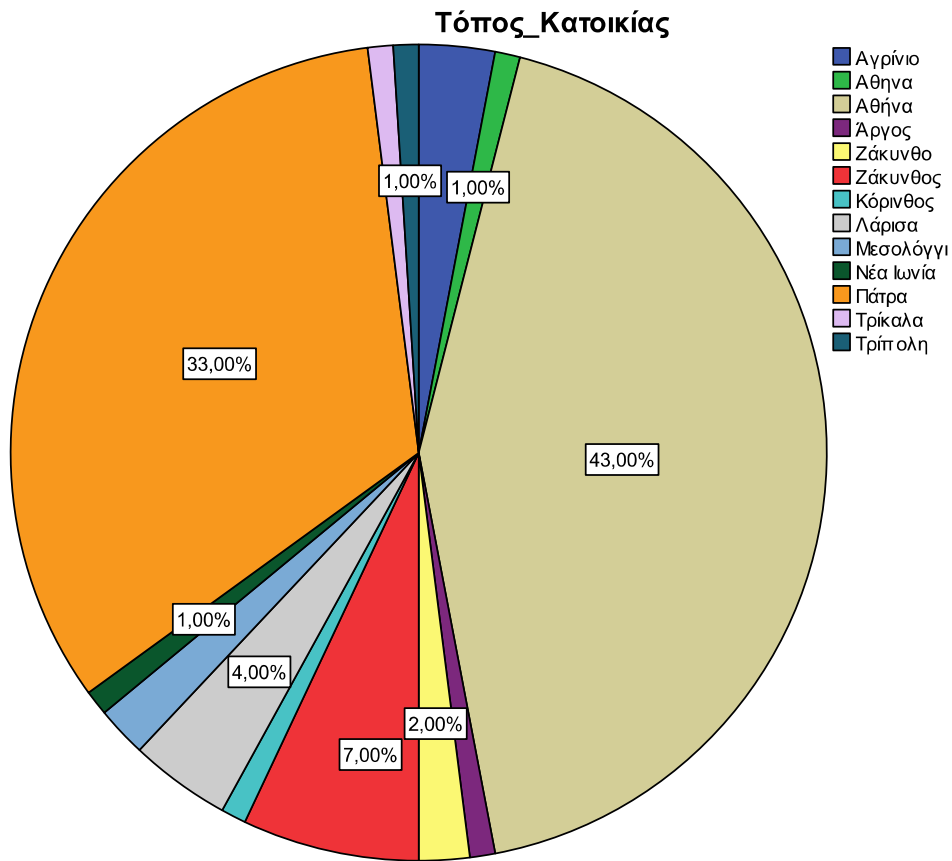
Διάγραμμα 11: Φύλο Φοιτητών Δείγματος

Όπως παρατηρείται, στο σύνολο των 100 απαντήσεων τα ποσοστά όσον αφορά στο φύλο των ερωτώμενων είναι περίπου ισο-μοιρασμένα (52% άρρενες και 48% γυναίκες).

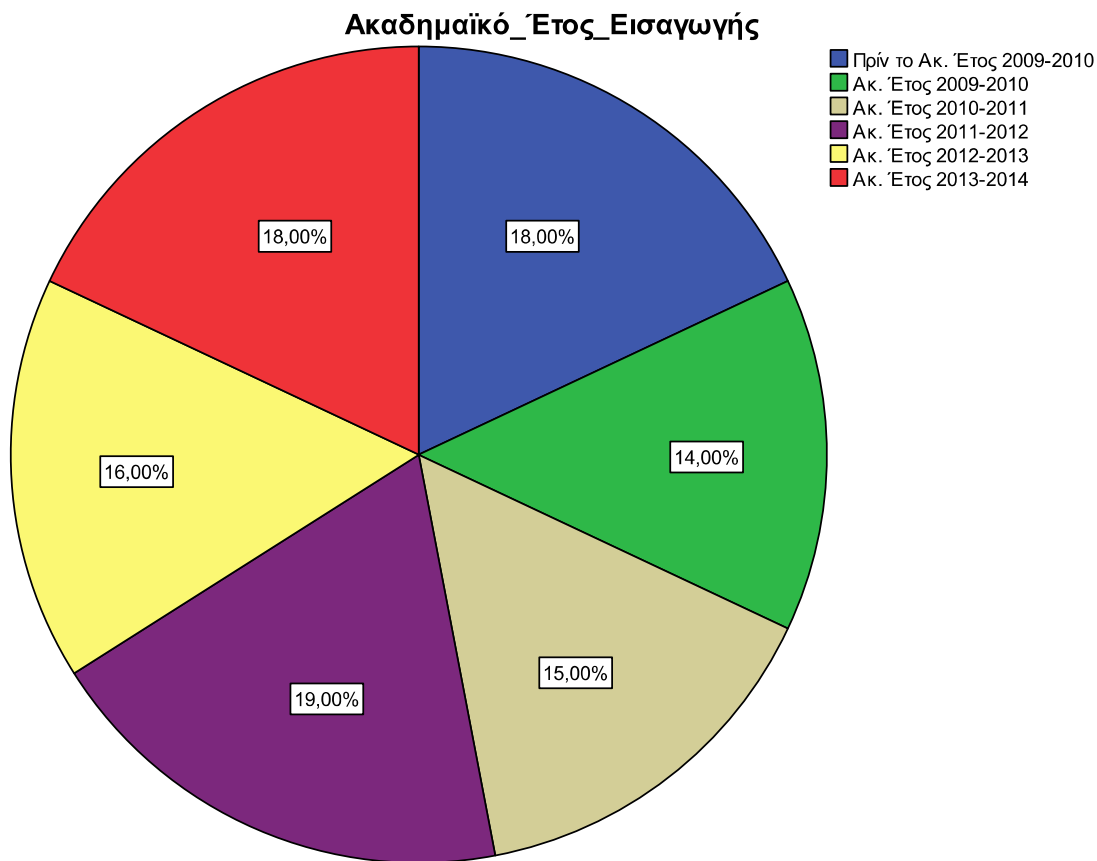
Διάγραμμα 12: Ηλικία Φοιτητών Δείγματος

Ηλικιακά το πλήθος των ερωτώμενων ανήκει στο εύρος από 23 μέχρι 30 ετών (ποσοστό: 31%), πράγμα που υποδεικνύει ότι ένα μεγάλο ποσοστό των ενεργών φοιτητών έχουν υπερβεί το ελάχιστο χρονικό όριο περάτωσης των σπουδών τους (4 χρόνια). Τα υπόλοιπα ερωτηματολόγια συγκεντρώνουν περίπου το ίδιο ποσοστό απαντήσεων.

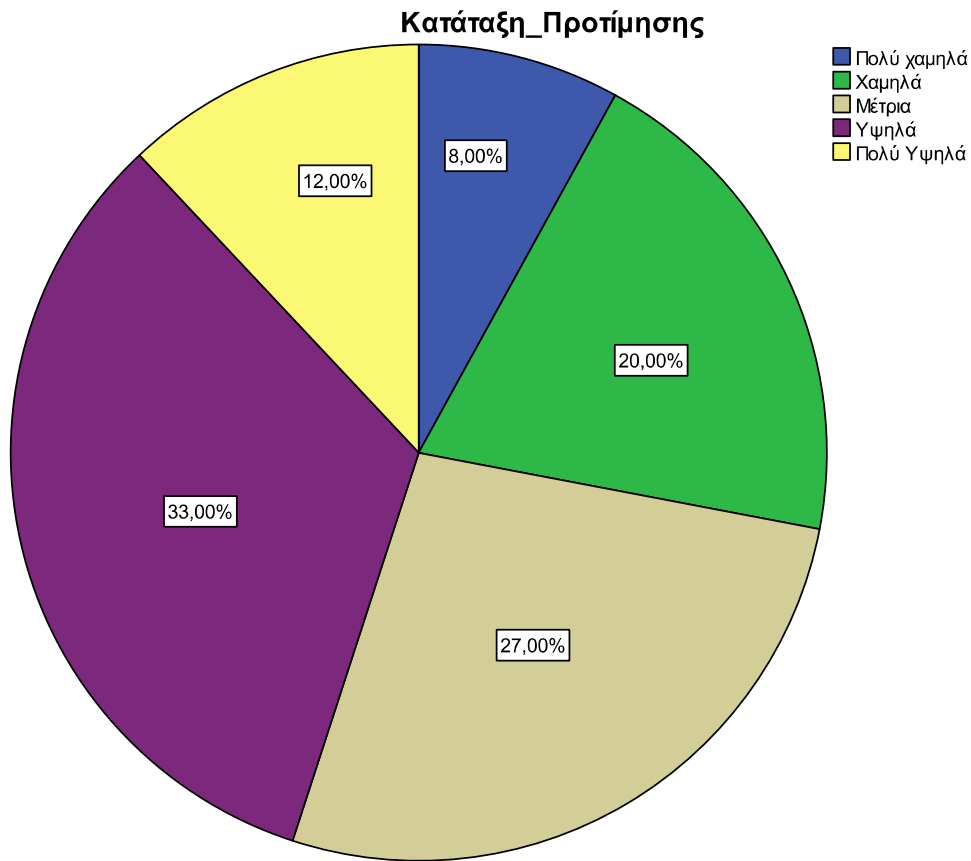
Διάγραμμα 13: Τόπος Κατοικίας Φοιτητών Δείγματος

Όπως ήταν αναμενόμενο το υψηλότερο ποσοστό των ερωτηθέντων (76%) είναι κάτοικοι Αθηνών και Πατρών, με ποσοστό 43% και 33% αντίστοιχα.

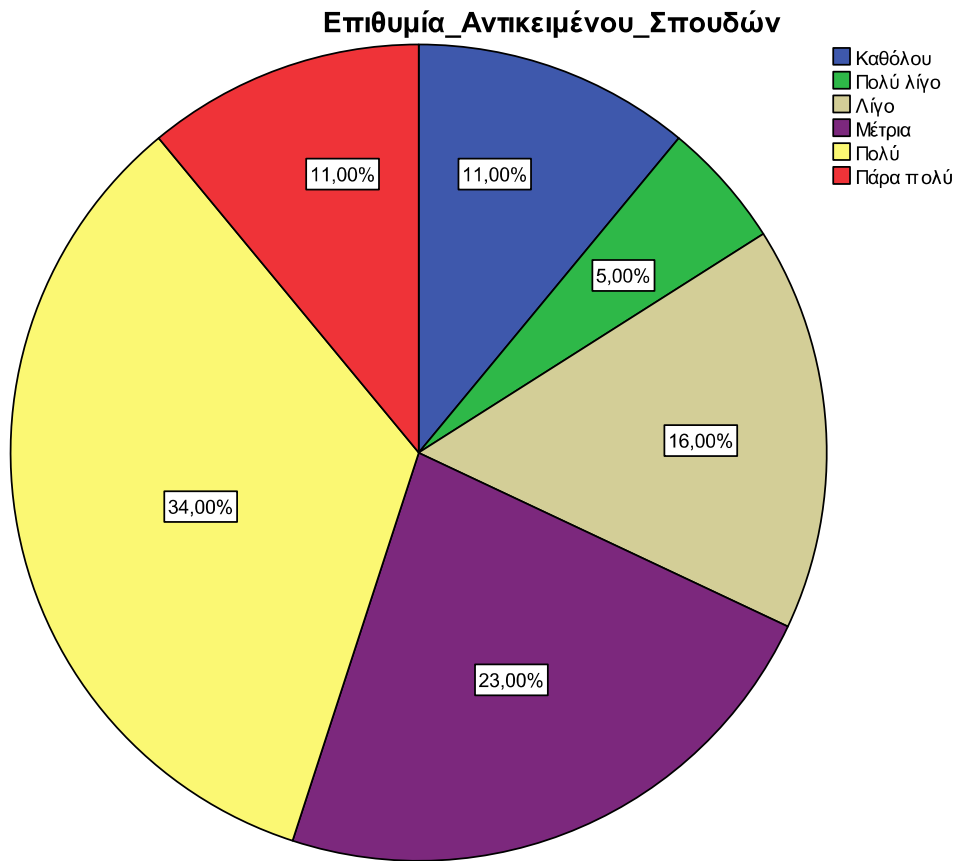
Διάγραμμα 14: Ακαδημαϊκό έτος Εισαγωγής Φοιτητών Δείγματος

Όσον αφορά στο ακαδημαϊκό έτος εισαγωγής στο τμήμα, οι απαντήσεις που δόθηκαν υποδεικνύουν ότι υπάρχει στην ουσία ισοκατανομή, καθώς οι αποκλίσεις είναι ιδιαίτερα μικρές. Αξίζει, ωστόσο, να σημειωθεί ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 47% είχε εισαχθεί στο τμήμα από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 και νορίτερα, ποσοστό που συνάδει με τα ηλικιακά αποτελέσματα.

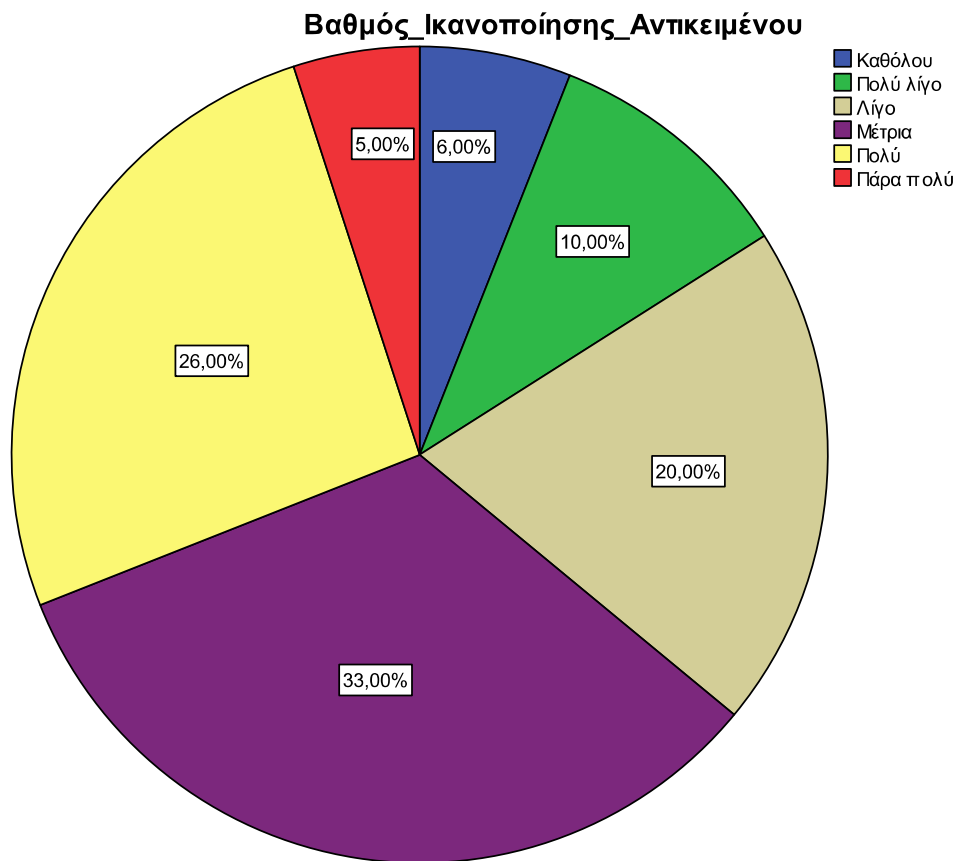
Διάγραμμα 15: Κατάταξη Προτίμησης Φοιτητών Δείγματος

Στο ερώτημα σχετικά με τη κατάταξη προτίμησης του τμήματος στο μηχανογραφικό, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το υψηλότερο ποσοστό (45%), απάντησε ότι η συγκεκριμένη επιλογή βρισκόταν υψηλά ή πολύ υψηλά στις προτιμήσεις τους (12% και 33% αντίστοιχα). Παράλληλα μόλις ένα 8% δήλωσε ότι το τμήμα ήταν πολύ χαμηλά στις προτιμήσεις τους, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 27% δήλωσε ότι το τμήμα αποτέλεσε επιλογή μέτριας προτίμησης.

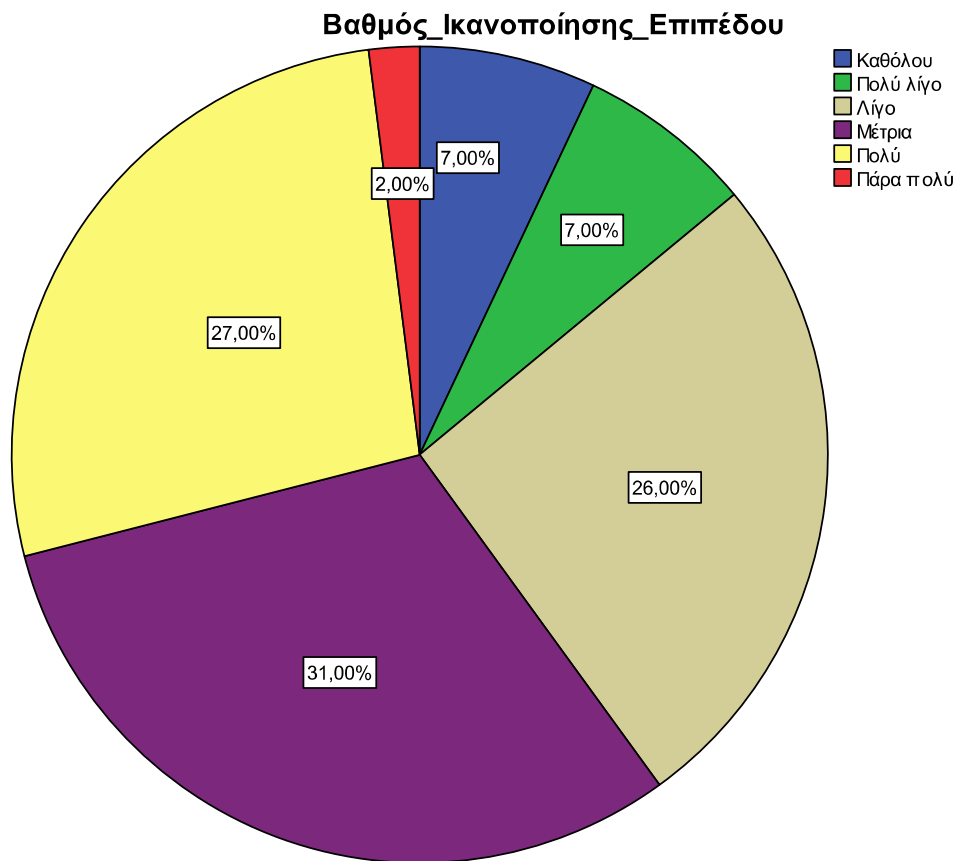
Διάγραμμα 16: Επιθυμία Αντικειμένου Σπουδών Φοιτητών Δείγματος

Σε απόλυτη συνάρτηση με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο τμήμα προτίμησης, είναι και οι απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με το πόσο επιθυμούσαν οι ερωτώμενοι να ασχοληθούν με το αντικείμενο σπουδών του τμήματος. Παρατηρείται, λοιπόν, ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 45% επιθυμούσαν να περάσουν σε σχολή με σχετικό αντικείμενο (34% πολύ και 11% πάρα πολύ). Αρνητική εντύπωση, ωστόσο, προκαλεί το γεγονός ότι το ποσοστό των φοιτητών που δηλώνει ότι το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο αποτέλεσε μέτριου ή χαμηλού ενδιαφέροντος, ανέρχεται στο 55%, με το 11% να δηλώνει ότι του ήταν τελείως αδιάφορο.

Διάγραμμα 17: Βαθμός Ικανοποίησης Αντικειμένου Φοιτητών Δείγματος

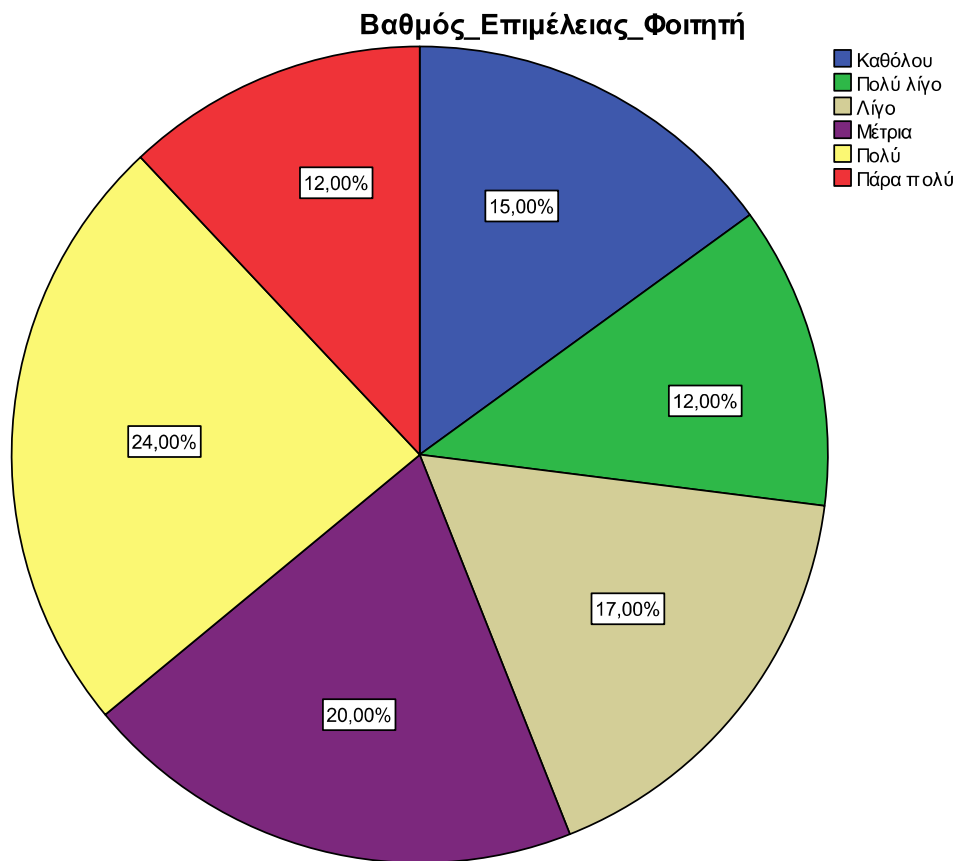
Σχεδόν ανάλογα με το προηγούμενο ερώτημα είναι και τα αποτελέσματα του βαθμού ικανοποίησης των φοιτητών από το αντικείμενο σπουδών του τμήματος. Παρουσιάζεται, ωστόσο, μια αισθητή μείωση του ποσοστού των φοιτητών που είναι ικανοποιημένοι (πολύ ή πάρα πολύ) από το αντικείμενο σπουδών του τμήματος (26% και 5% αντίστοιχα). Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (33%) δήλωσε ότι ο βαθμός ικανοποίησης είναι μέτριος, ενώ το υπόλοιπο 41% έχει αρνητική άποψη για τον βαθμό ικανοποίησης.

Διάγραμμα 18: Βαθμός Ικανοποίησης Επιπέδου Φοιτητών Δείγματος

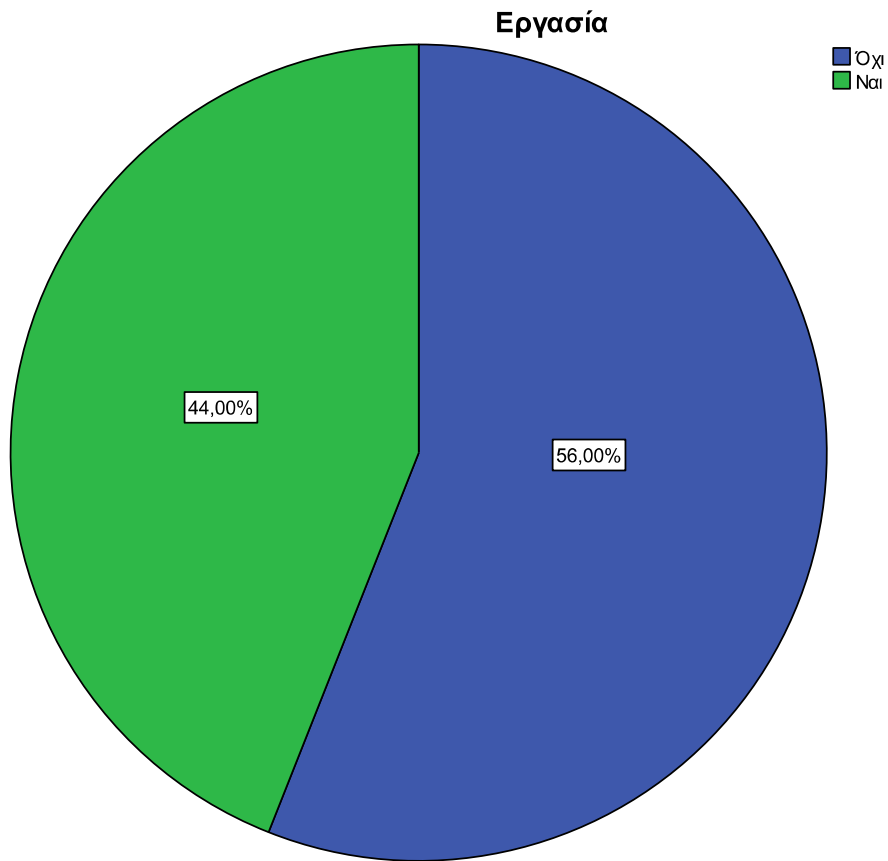
Τα αποτελέσματα των απαντήσεων για το βαθμό ικανοποίησης του επιπέδου σπουδών του τμήματος είναι σε άμεση συσχέτιση με τον βαθμό ικανοποίησης του γνωστικού αντικειμένου του τμήματος. Παρατηρούμε ότι το 29% δηλώνει πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιημένο με το επίπεδο σπουδών (27% και 2% αντίστοιχα), ενώ το 31% δήλωσε μέτριο βαθμό ικανοποίησης. Το υπόλοιπο 40% δήλωσε αρνητικό βαθμό ικανοποίησης.

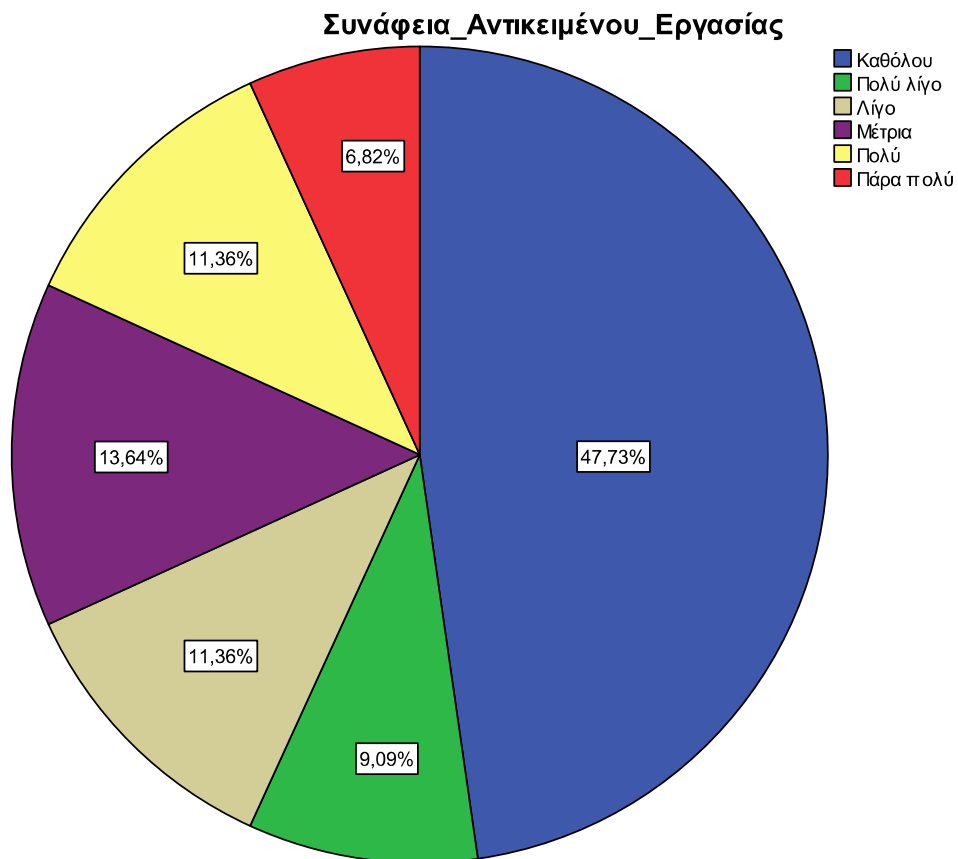
Διάγραμμα 19: Βαθμός Επιμέλειας Φοιτητών Δείγματος

Όσον αφορά στον βαθμό επιμέλειας που έδωσε ο κάθε φοιτητής για τον εαυτό του, το 12% δήλωσε ότι είναι πάρα πολύ επιμελής, ενώ το 24% πολύ επιμελής. Ένα 20% δήλωσε μέτριο βαθμό επιμέλειας, ενώ λίγο, πολύ λίγο ή καθόλου επιμελής δήλωσε το 17%, το 12% και το 15%, αντίστοιχα.

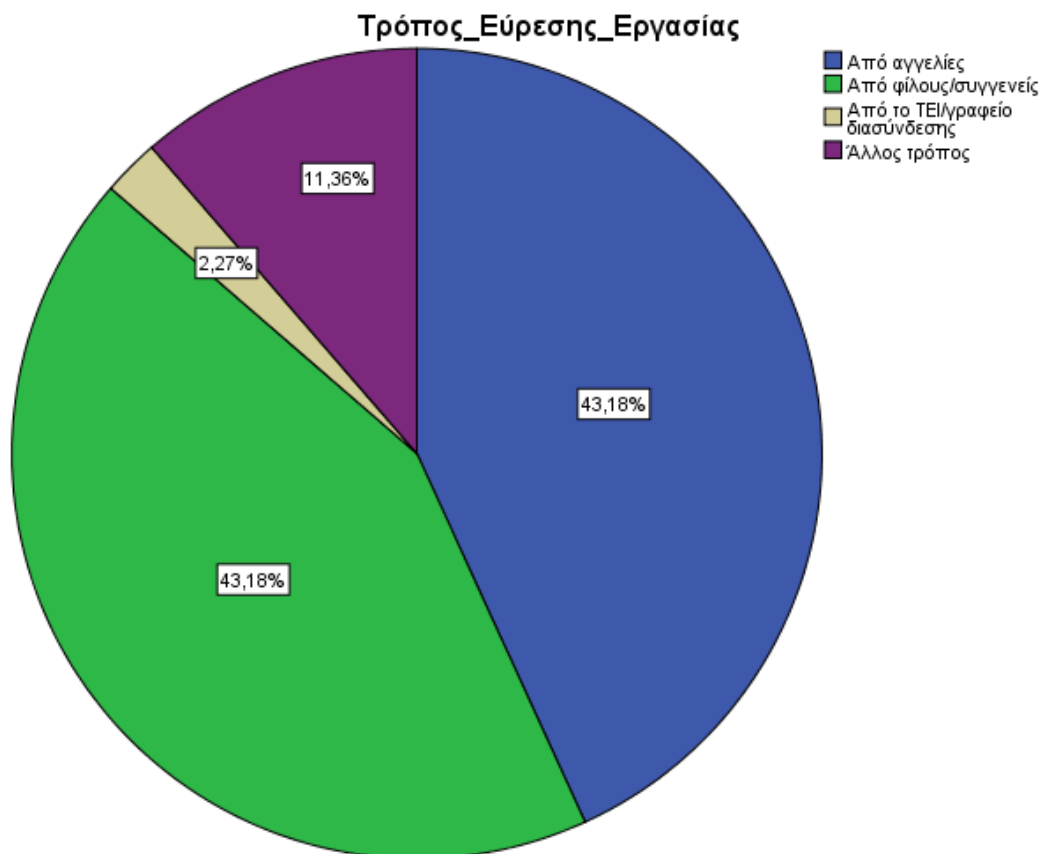
Διάγραμμα 20: Εργασία Φοιτητών Δείγματος

Στο ερώτημα ποιο ποσοστό των ερωτηθέντων εργάζονται, το 56% απάντησε αρνητικά, ενώ το 44% θετικά.

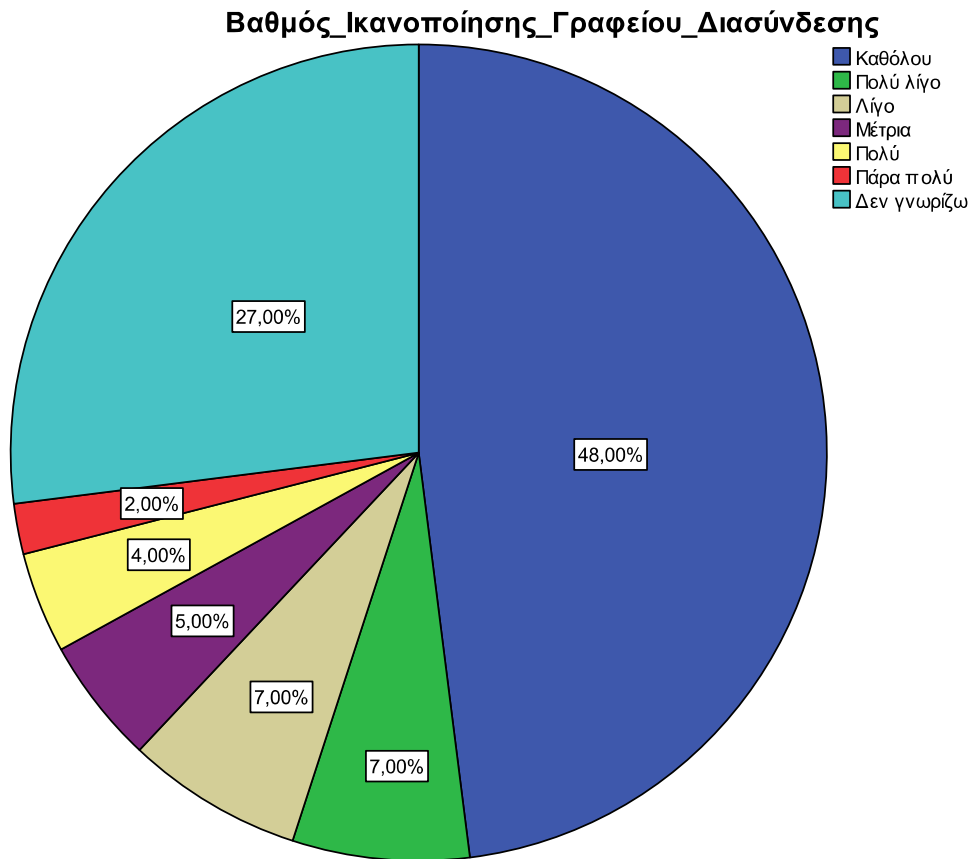
Διάγραμμα 21: Συνάφεια Αντικειμένου Εργασίας Φοιτητών Δείγματος

Απογοητευτικά είναι τα ποσοστά που σχετίζονται με τη συνάφεια του γνωστικού αντικειμένου για όσους από τους ερωτηθέντες δήλωσαν ότι εργάζονται. Η πλειοψηφία (47,73%) δήλωσε ότι δεν υπάρχει καμία συνάφεια μεταξύ του αντικειμένου της εργασίας τους και του αντικειμένου των σπουδών τους. Αντίθετα μόλις το 6,82% δήλωσε ότι υπάρχει πάρα πολύ μεγάλη συνάφεια και το 11,36% πολύ μεγάλη συνάφεια.

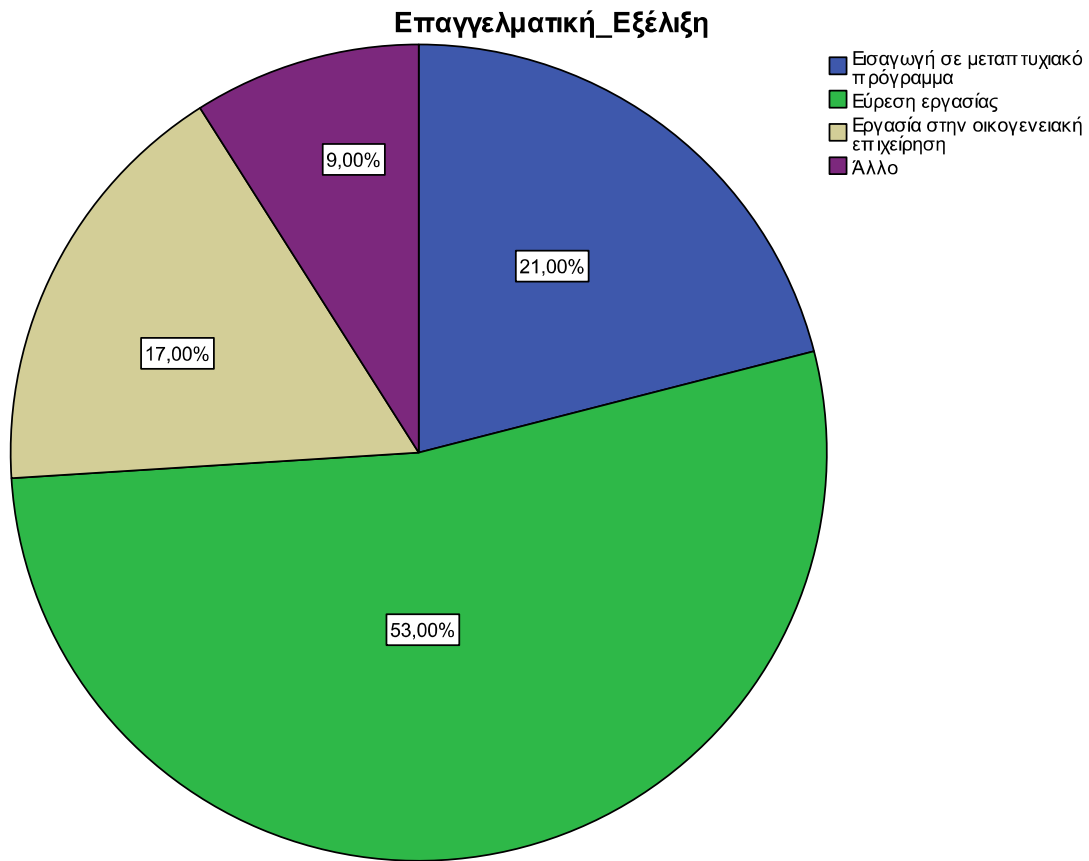
Διάγραμμα22: Τρόπος Εύρεσης Εργασίας Φοιτητών Δείγματος

Όσον αφορά τον τρόπο εύρεσης εργασίας για το σύνολο των ερωτηθέντων που δήλωσαν ότι εργάζονται, δύο υπήρξαν οι βασικές απαντήσεις. Το 43,18% των ερωτηθέντων δήλωσε ότι κατάφερε να βρει δουλειά μέσω αγγελίας, ενώ το ίδιο ποσοστό συγκεντρώνουν και όσοι βρήκαν δουλειά από συγγενείς ή φίλους. Ιδιαίτερως αρνητική εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι μόλις το 2,27% βρήκε δουλειά μέσω του ΤΕΙ/γραφείου διασύνδεσης.

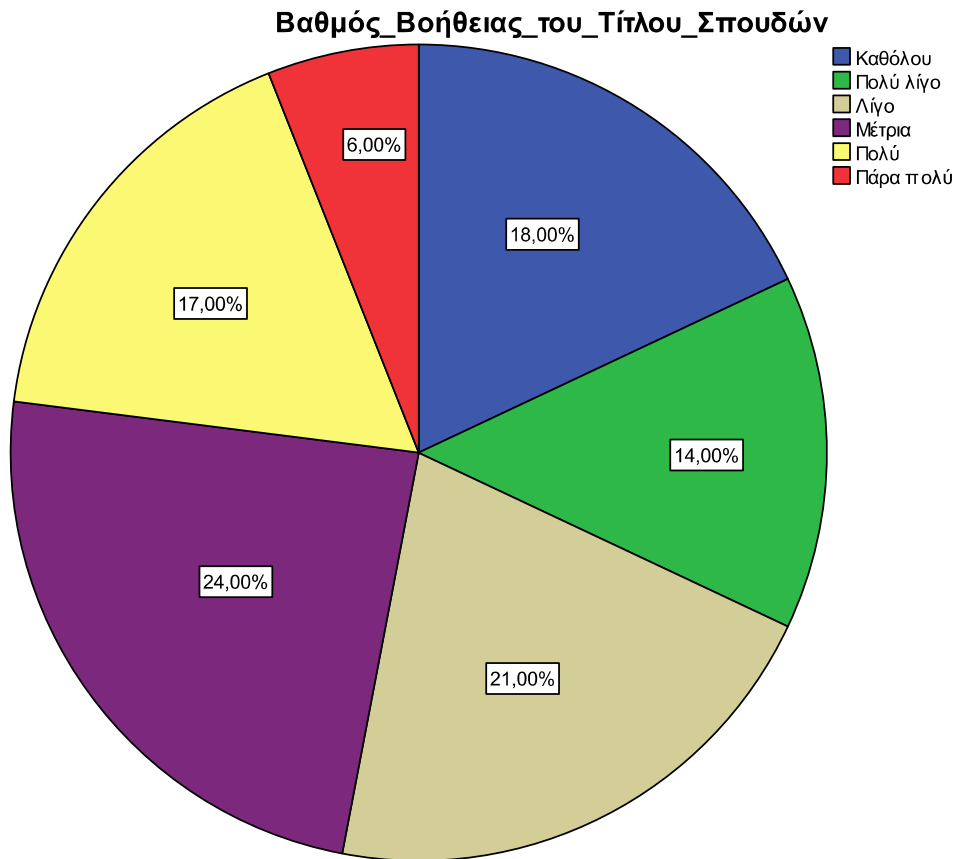
Διάγραμμα 23: Βαθμός Ικανοποίησης Γραφείου Διασύνδεσης Φοιτητών Δείγματος

Όπως ήταν αναμενόμενο και από τις απαντήσεις που δόθηκαν στο προηγούμενο ερώτημα, η συντριπτική πλειοψηφία (48%) δήλωσε ότι δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από το γραφείο διασύνδεσης, ενώ το 27% δήλωσε ότι δεν γνωρίζει. Παράλληλα μόλις το 6% δήλωσε ότι είναι πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τις υπηρεσίες του γραφείου διασύνδεσης.

Διάγραμμα24: Επαγγελματική Εξέλιξη Φοιτητών Δείγματος

Σε σχέση με την επαγγελματική εξέλιξη τους, η πλειοψηφία των φοιτητών του τμήματος, όπως ήταν λογικό, δήλωσε ότι θα επικεντρωθεί στην εύρεση εργασίας (53%), ενώ το 21% δήλωσε ότι θα επιδιώξει την εισαγωγή σε κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Επίσης, υπήρξε και ένα σημαντικό ποσοστό, της τάξεως του 17% που δήλωσε ότι θα εργαστεί στην οικογενειακή επιχείρηση.

Διάγραμμα25: Βαθμός Βοήθειας του Τίτλου Σπουδών Φοιτητών Δείγματος

Εξίσου αποθαρρυντικά είναι τα αποτελέσματα που εξήχθησαν σε βάση το κατά πόσο πιστεύουν οι φοιτητές ότι ο τίτλος σπουδών τους θα τους βοηθήσει στην εύρεση εργασίας σχετικού γνωστικού αντικειμένου. Μόλις το 6% δήλωσαν ότι θα τους βοηθήσει πάρα πολύ, καθώς και 17% ότι θα τους βοηθήσει πολύ. Ωστόσο το 53% δήλωσαν ότι θα βοηθηθούν από τον τίτλο σπουδών τους λίγο, πολύ λίγο και καθόλου με ποσοστά 21%, 14% και 18%, αντίστοιχα

\$Countries
Frequencies

		Responses	
		N	Percent
\$Countries ^a	Ελλάδα	59	46,8%
	Αγγλία	22	17,5%
	Γερμανία	17	13,5%
	Αμερική	11	8,7%
	Καναδάς	8	6,3%
	Άλλη_Χώρα	9	7,1%
Total		126	100,0%

a. Dichotomy
group tabulated at
value 1.

Πίνακας 5: Συχνότητα χωρών αναζήτησης εργασίας Φοιτητών Δείγματος

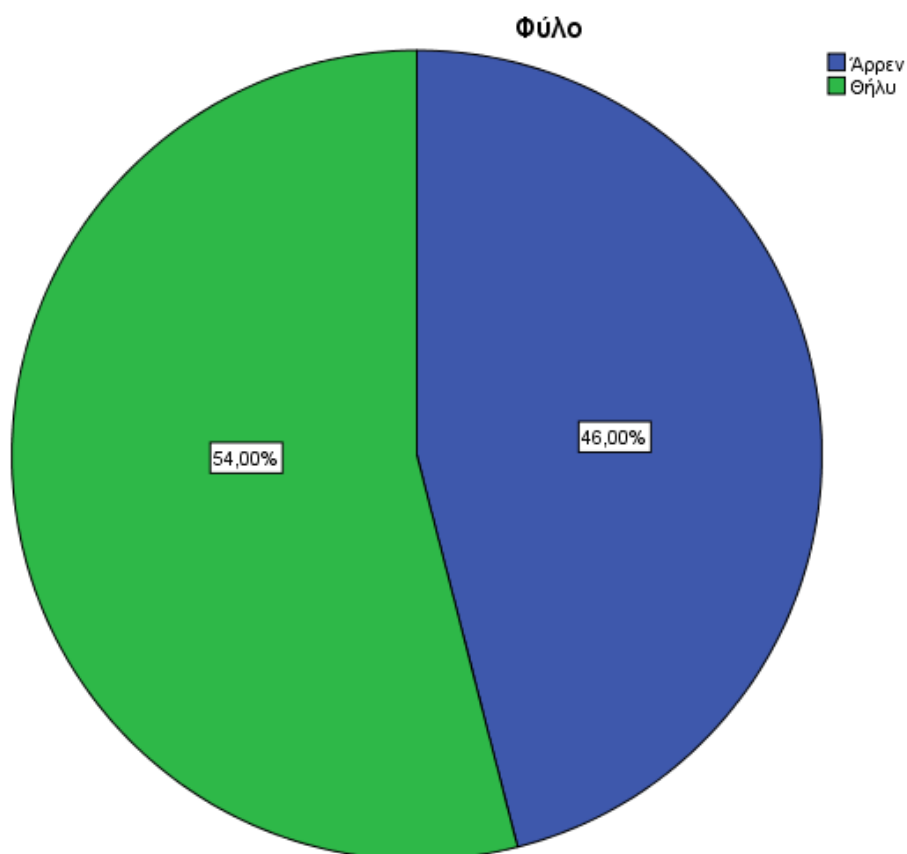
Στο ερώτημα σε ποια χώρα θα αναζητήσουν εργασία, η Ελλάδα, όπως ήταν λογικό, αποτέλεσε την υπ' αριθμόν ένα επιλογή συγκεντρώνοντας ποσοστό της τάξεως του 46,8%. Υψηλό ήταν και το ποσοστό των φοιτητών που δήλωσαν ότι θα αναζητήσουν εργασία στην Αγγλία (17,5%), ενώ Γερμανία, Αμερική και Καναδά δήλωσαν, το 13,5%, το 8,7% και το 6,3% αντίστοιχα. Τέλος το 7,1% επέλεξαν κάποια άλλη χώρα¹.

¹Το συγκεκριμένο ερώτημα έδινε τη δυνατότητα πολλαπλών επιλογών στους ερωτηθέντες.

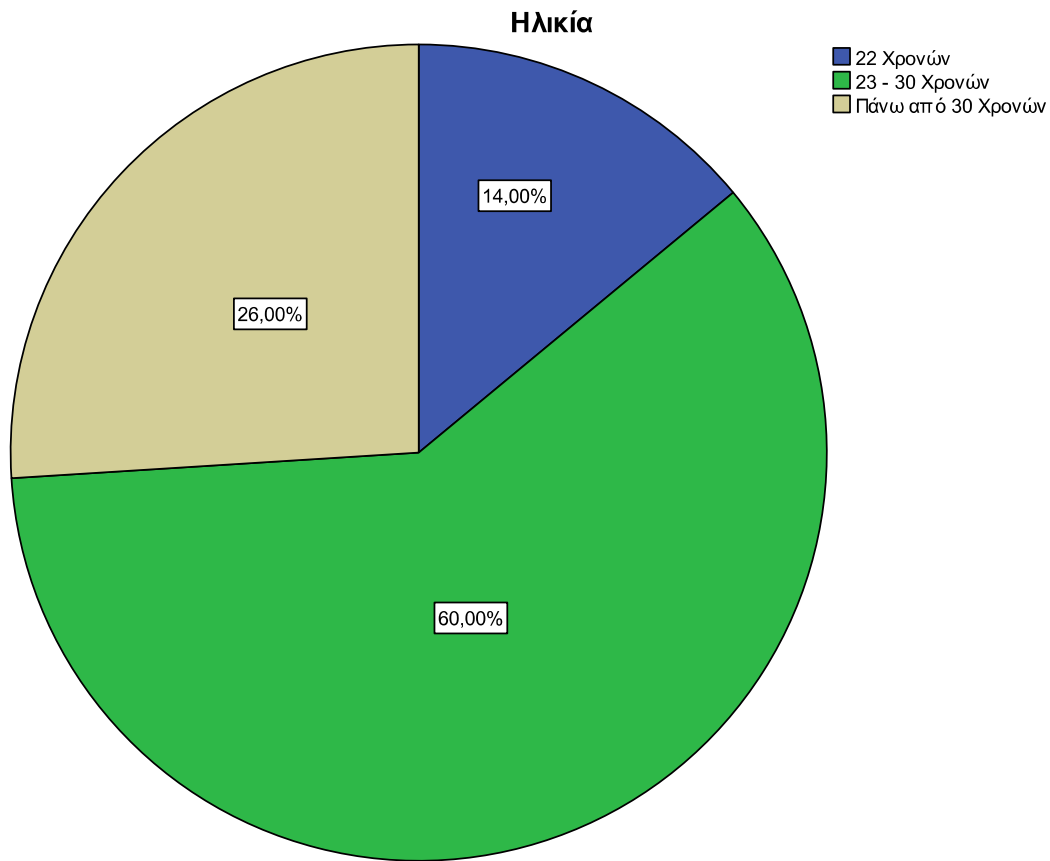
5.2. Έρευνα στους απόφοιτους του τμήματος

Στην ενότητα αυτή αναλύονται τα αποτελέσματα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε σε απόφοιτους του τμήματος, με βάση δείγμα 100 ατόμων.

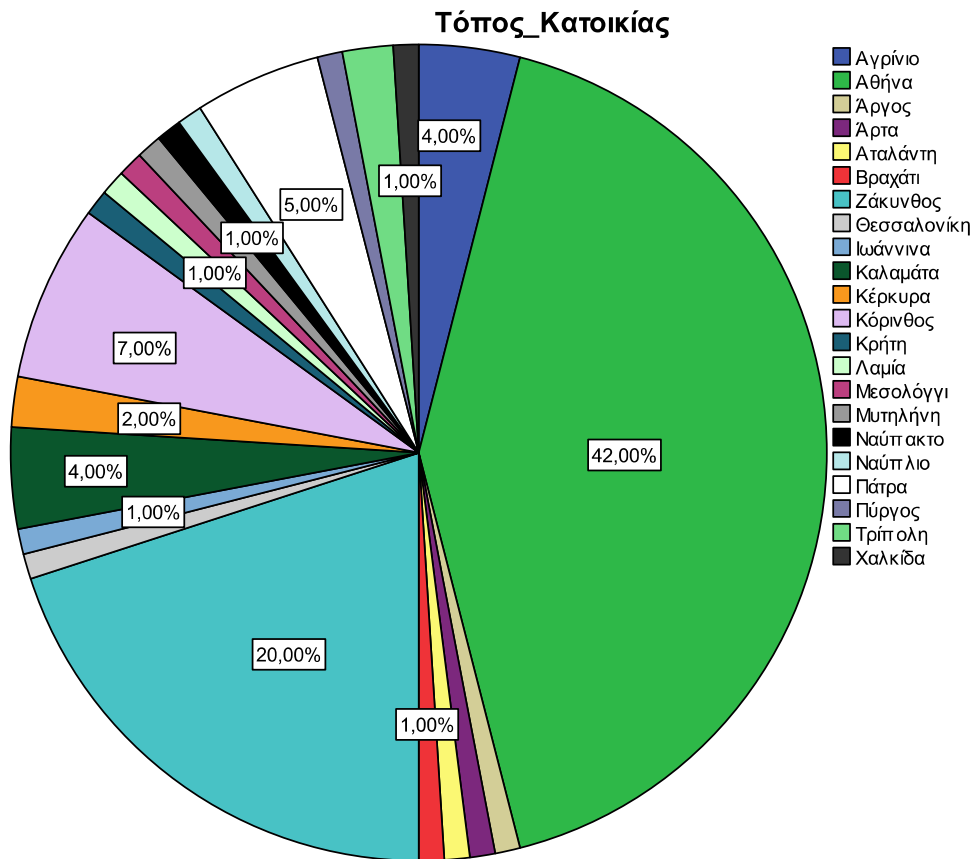
Διάγραμμα 26: Φύλο Αποφοίτων Δείγματος

Όπως παρατηρείται, στο σύνολο των 100 απαντήσεων τα ποσοστά όσον αφορά το φύλο των ερωτώμενων είναι περίπου ισο-μοιρασμένα (54% άρρενες και 46% γυναίκες).

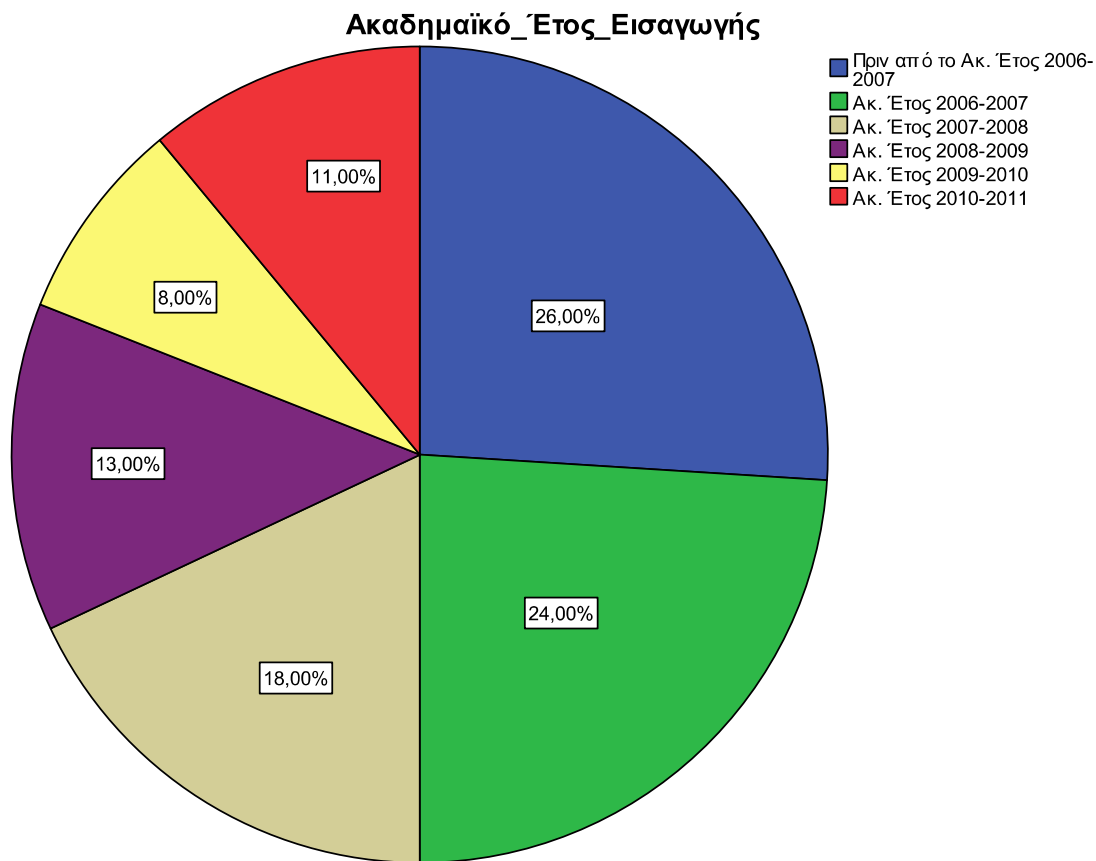
Διάγραμμα 27: Ηλικία Αποφοίτων Δείγματος

Από τη στιγμή που το σύνολο των ερωτηθέντων είναι απόφοιτοι του τμήματος, είναι λογικό το 60% να αποτελεί αποφοίτους ηλικίας 23-30 χρονών. Το 26% αποτελεί αποφοίτους άνω των 30 ετών, ενώ ένα μικρό ποσοστό της τάξεως του 14% αποτελεί αποφοίτους 22 χρονών, το οποίο λογικά συνεπάγεται ότι περίπου μόλις το 14% ολοκλήρωσε τις σπουδές του στα 4 χρόνια.

Διάγραμμα 28: Τόπος Κατοικίας Αποφοίτων Δείγματος

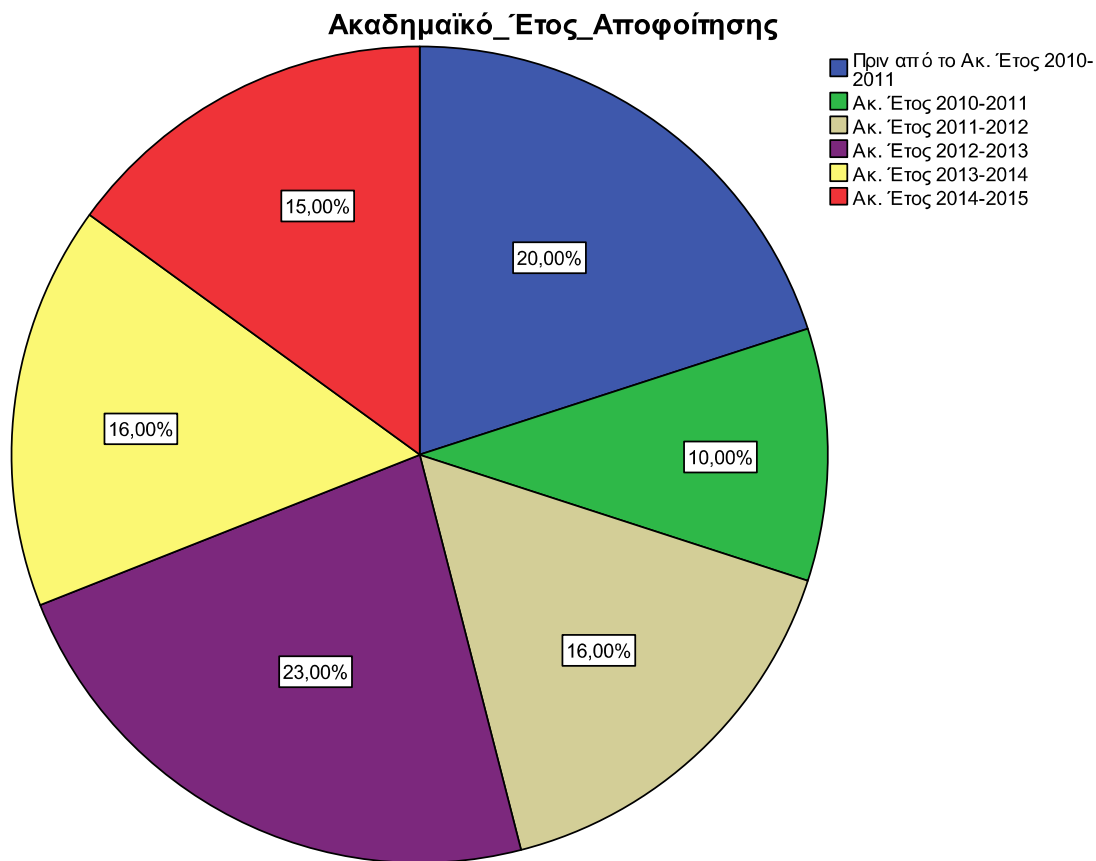
Όπως ήταν αναμενόμενο το υψηλότερο ποσοστό των ερωτηθέντων (42%) δήλωσε ως μόνιμη κατοικία την Αθήνα. Ωστόσο η συλλογή δεδομένων έγινε από ένα ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο, όπως άλλωστε διαφαίνεται και στο γράφημα.

Διάγραμμα 29: Ακαδημαϊκό έτος εισαγωγής Αποφοίτων Δείγματος

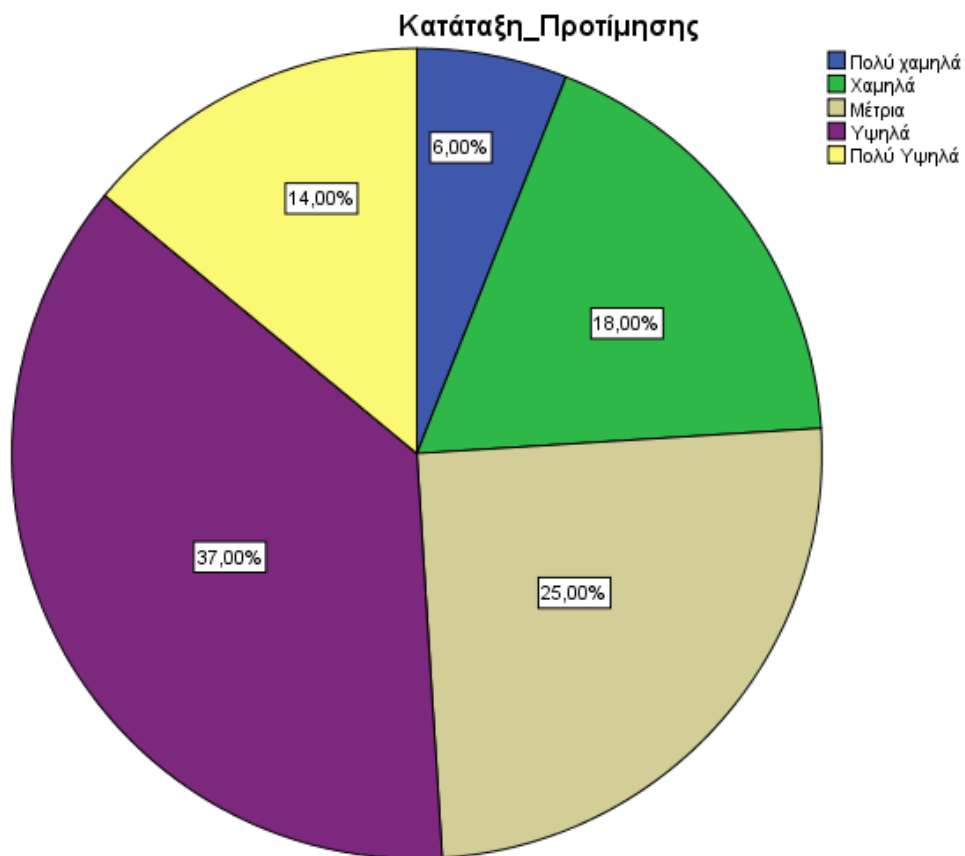
Όσον αφορά στο ακαδημαϊκό έτος εισαγωγής στο τμήμα, οι απαντήσεις που δόθηκαν υποδεικνύει ότι η πλειοψηφία των ερωτηθέντων εισήχθη στο τμήμα το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 και νωρίτερα με συνολικό ποσοστό 50%.

Αξίζει ωστόσο να σημειωθεί ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 11% είχε εισαχθεί στο τμήμα το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 γεγονός που πιστοποιεί την εκτίμηση ότι μόλις ένα μικρό ποσοστό της τάξεως 10% με 15% ολοκλήρωσε τις σπουδές του στα τέσσερα χρόνια.

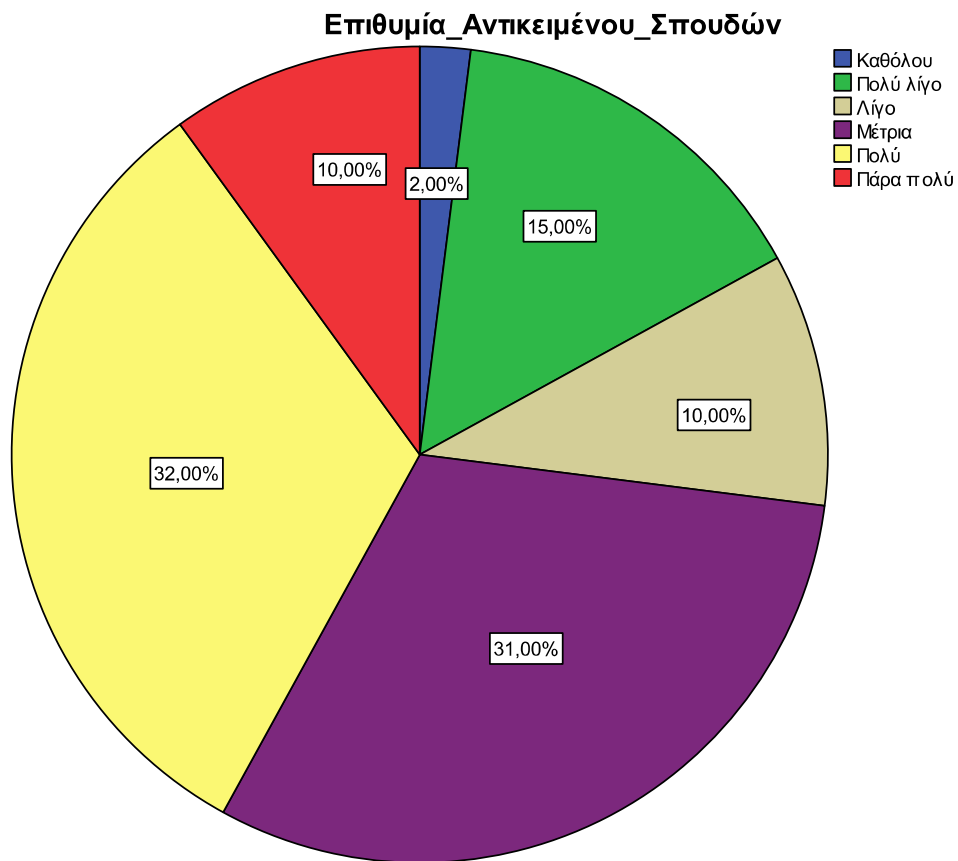
Διάγραμμα 30: Ακαδημαϊκό έτος αποφοίτησης Αποφοίτων Δείγματος

Αρχικά το ποσοστό της τάξεως του 15% που δηλώνει ως ακαδημαϊκό έτος αποφοίτησης το 2014-2015, επαληθεύει την εκτίμηση ότι ένα μικρό ποσοστό των φοιτητών ολοκλήρωσαν τις σπουδές του στα 4 χρόνια. Επίσης, σημαντικό είναι το γεγονός ότι 69% το ερωτηθέντων είναι πάνω από 3 χρόνια απόφοιτοι του τμήματος και ως εκ τούτου είναι σε θέση να έχουν μια πιο ολοκληρωμένη άποψη για την αγορά εργασίας.

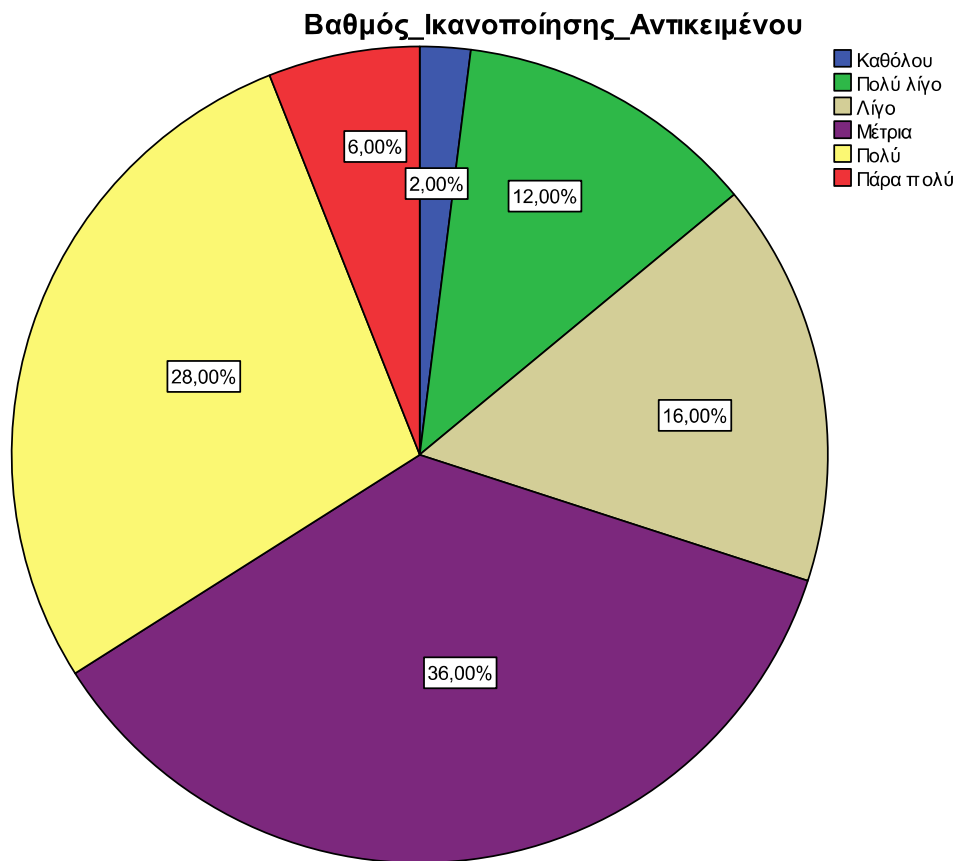
Διάγραμμα 31: Κατάταξη Προτίμησης Αποφοίτων Δείγματος

Στο ερώτημα σχετικά με τη κατάταξη προτίμησης του τμήματος στο μηχανογραφικό, εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι το υψηλότερο ποσοστό (51%), απάντησε ότι η συγκεκριμένη επιλογή βρισκόταν υψηλά ή πολύ υψηλά στις προτιμήσεις τους (14% και 37% αντίστοιχα). Παράλληλα μόλις ένα 6% δήλωσε ότι το τμήμα ήταν πολύ χαμηλά στις προτιμήσεις τους, ενώ ένα ποσοστό της τάξεως του 25% δήλωσε ότι το τμήμα αποτέλεσε επιλογή μέτριας προτίμησης.

Διάγραμμα 32: Επιθυμία Αντικειμένου Σπουδών Αποφοίτων Δείγματος

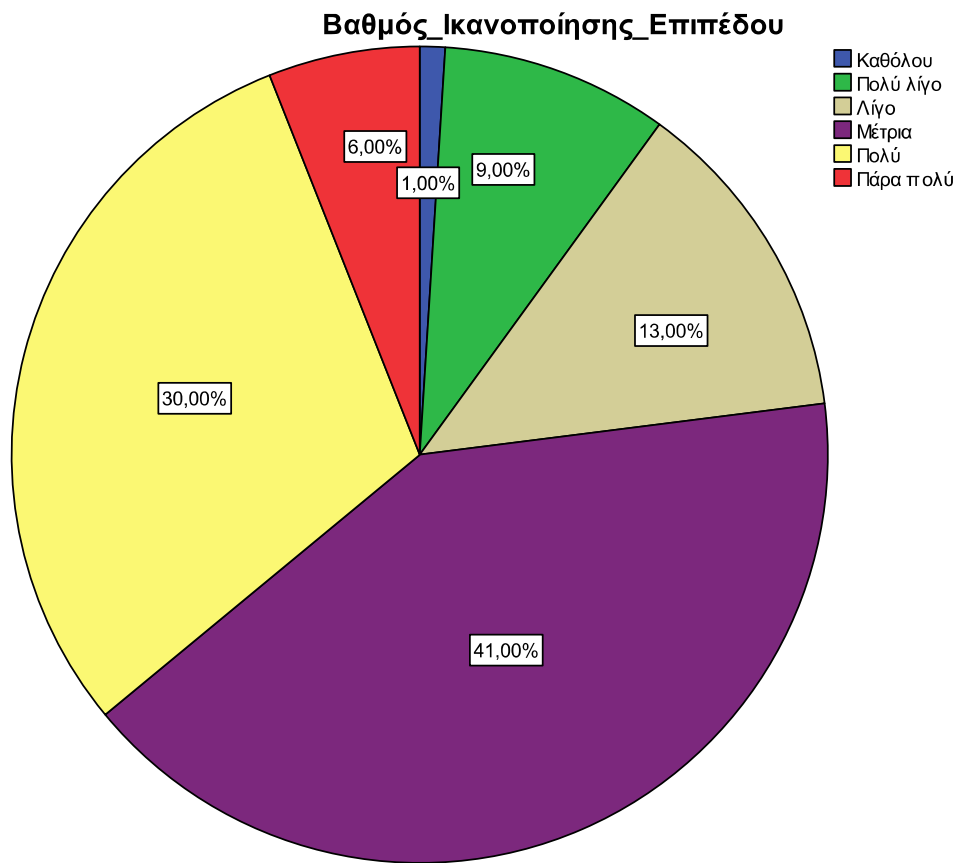
Σε απόλυτη συνάρτηση με τις απαντήσεις που δόθηκαν στο τμήμα προτίμησης, είναι και οι απαντήσεις που δόθηκαν σχετικά με το πόσο επιθυμούσαν οι ερωτώμενοι να ασχοληθούν με το αντικείμενο σπουδών του τμήματος. Παρατηρείται λοιπόν ότι ένα ποσοστό της τάξεως του 42% επιθυμούσαν να περάσουν σε σχολή με σχετικό αντικείμενο (32% πολύ και 10% πάρα πολύ). Αρνητική εντύπωση ωστόσο προκαλεί το γεγονός ότι το ποσοστό των φοιτητών που δηλώνει ότι το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο αποτέλεσε μέτριου ή χαμηλού ενδιαφέροντος, ανέρχεται στο 58% με το 2% να δηλώνει ότι του ήταν τελείως αδιάφορο.

Διάγραμμα 33: Βαθμός Ικανοποίησης Αντικειμένου Αποφοίτων Δείγματος

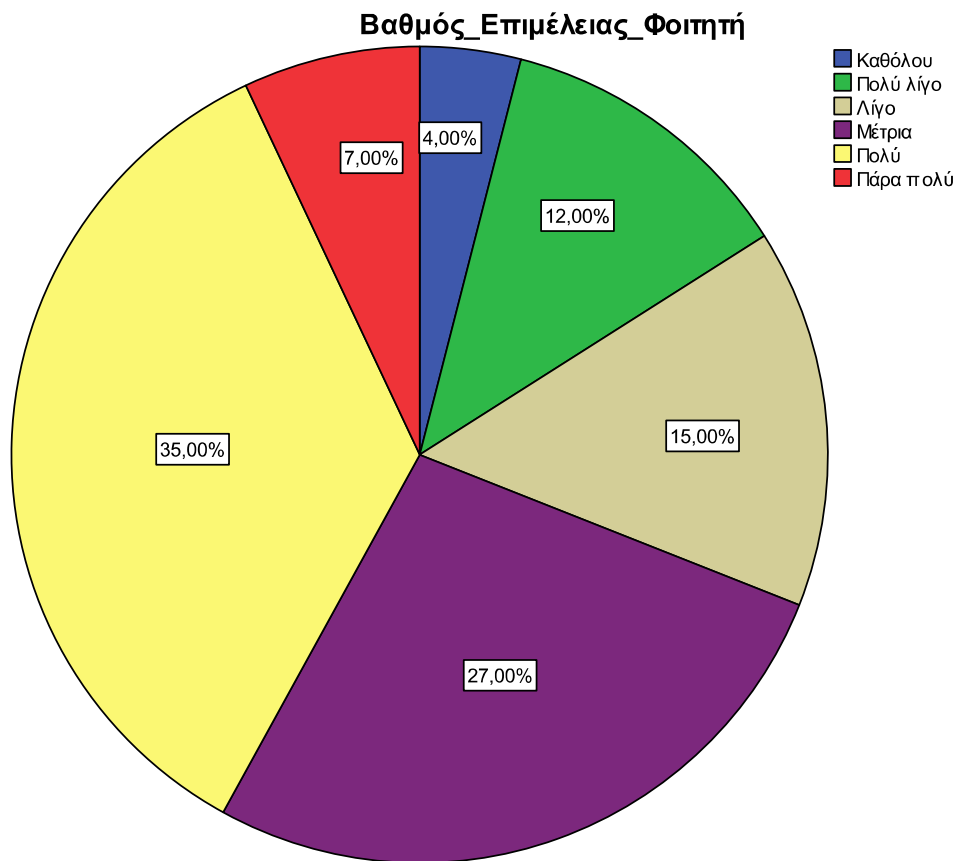
Σχεδόν ανάλογα με το προηγούμενο ερώτημα είναι και τα αποτελέσματα του βαθμού ικανοποίησης των φοιτητών από το αντικείμενο σπουδών του τμήματος. Παρουσιάζεται ωστόσο μια αισθητή μείωση του ποσοστού των φοιτητών που είναι ικανοποιημένοι (πολύ ή πάρα πολύ) από το αντικείμενο σπουδών του τμήματος (28% και 6% αντίστοιχα). Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (36%) δήλωσε ότι ο βαθμός ικανοποίησης είναι μέτριος, ενώ το υπόλοιπο 36% έχει αρνητική άποψη για τον βαθμό ικανοποίησης.

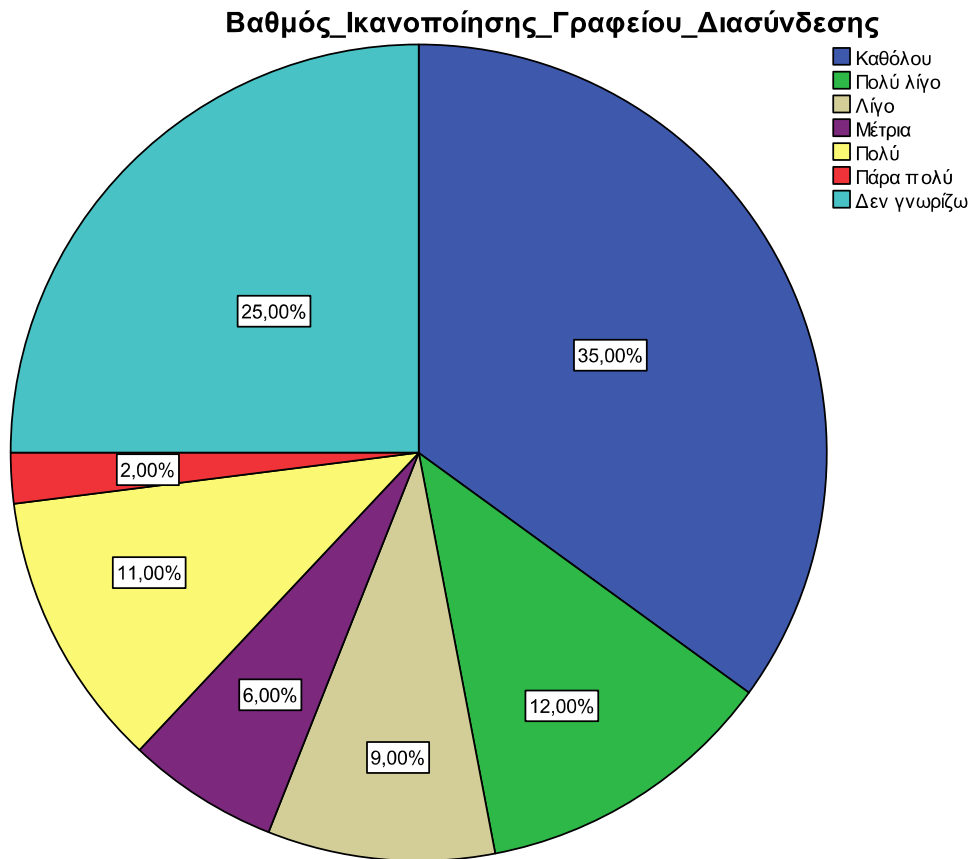
Διάγραμμα 34: Βαθμός Ικανοποίησης Επιπέδου Αποφοίτων Δείγματος

Τα αποτελέσματα των απαντήσεων για το βαθμό ικανοποίησης του επιπέδου σπουδών του τμήματος είναι σε άμεση συσχέτιση με τον βαθμό ικανοποίησης του γνωστικού αντικειμένου του τμήματος. Παρατηρούμε ότι το 36% δηλώνει πολύ ή πάρα πολύ ικανοποιημένο με το επίπεδο σπουδών (30% και 6% αντίστοιχα), ενώ το 41% δήλωσε μέτριο βαθμό ικανοποίησης. Το υπόλοιπο 29% δήλωσε αρνητικό βαθμό ικανοποίησης.

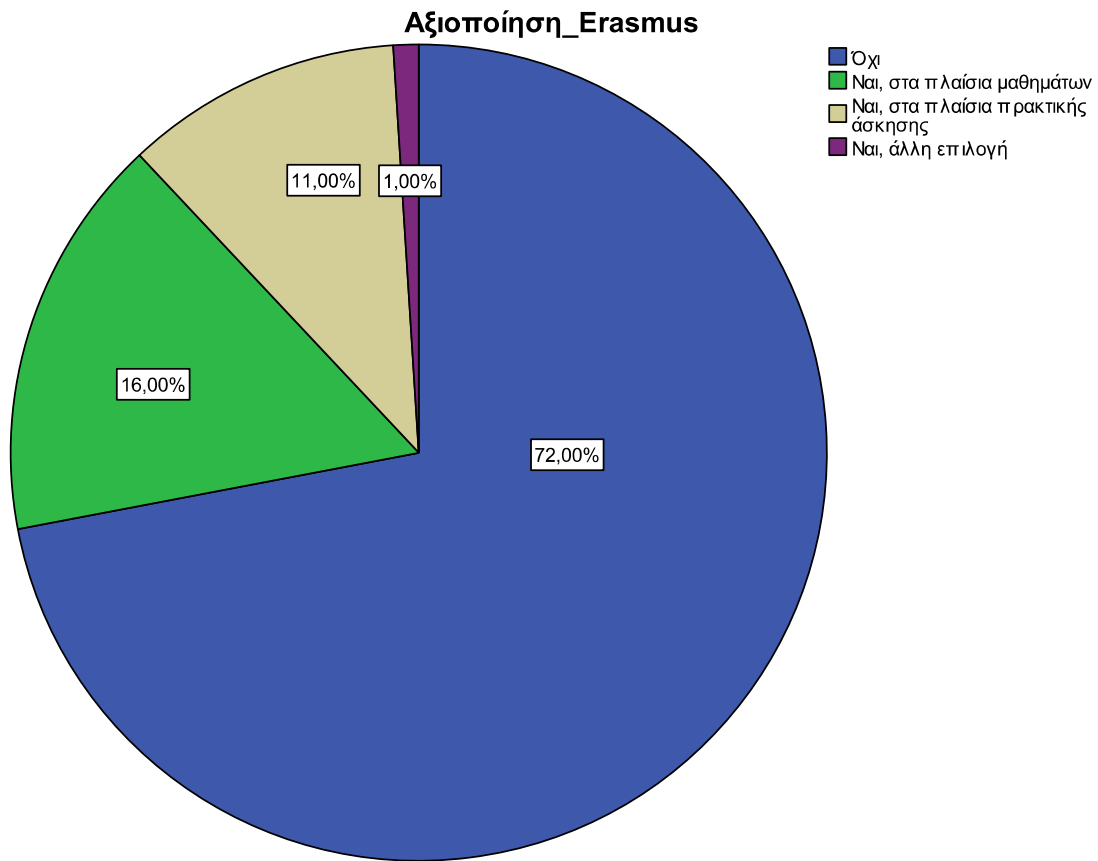
Διάγραμμα 35: Βαθμός Επιμέλειας Αποφοίτων Δείγματος

Όσον αφορά στον βαθμό επιμέλειας που έδωσε ο κάθε φοιτητής για τον εαυτό του, το 7% δήλωσε ότι είναι πάρα πολύ επιμελής, ενώ το 35% πολύ επιμελής. Ένα 27% δήλωσε μέτριο βαθμό επιμέλειας, ενώ λίγο, πολύ λίγο ή καθόλου επιμελής δήλωσε το 15%, το 12% και το 4% αντίστοιχα.

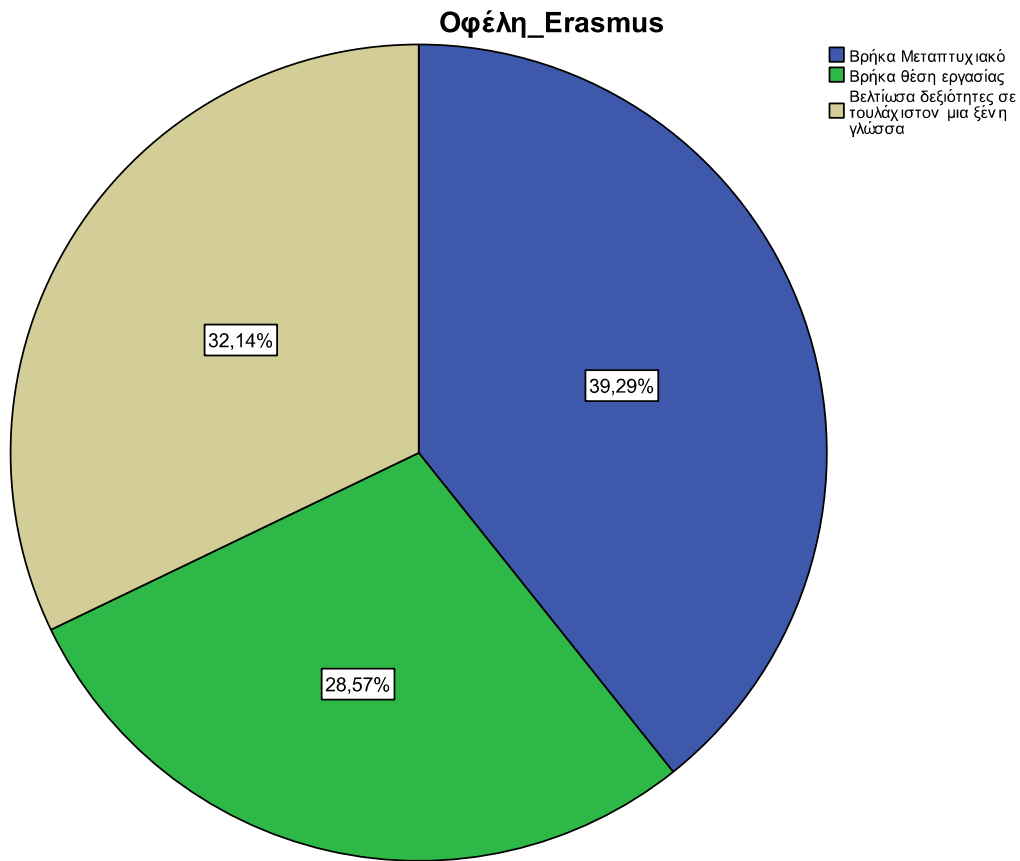
Διάγραμμα 36: Βαθμός Ικανοποίησης Γραφείου Διασύνδεσης Αποφοίτων Δείγματος

Όπως και στην περίπτωση των φοιτητών του τμήματος έτσι και οι απόφοιτοι έχουν κατά βάση αρνητική άποψη για τις υπηρεσίες του γραφείου διασύνδεσης, με το 35% να δηλώνει καθόλου ικανοποιημένος και το 12% πολύ λίγο ικανοποιημένος. Σημαντικό επίσης είναι το ποσοστό που δεν γνωρίζει το γραφείο διασύνδεσης (25%), ενώ μόλις το 2% και το 11% δηλώνει πάρα πολύ και πολύ ικανοποιημένος αντίστοιχα.

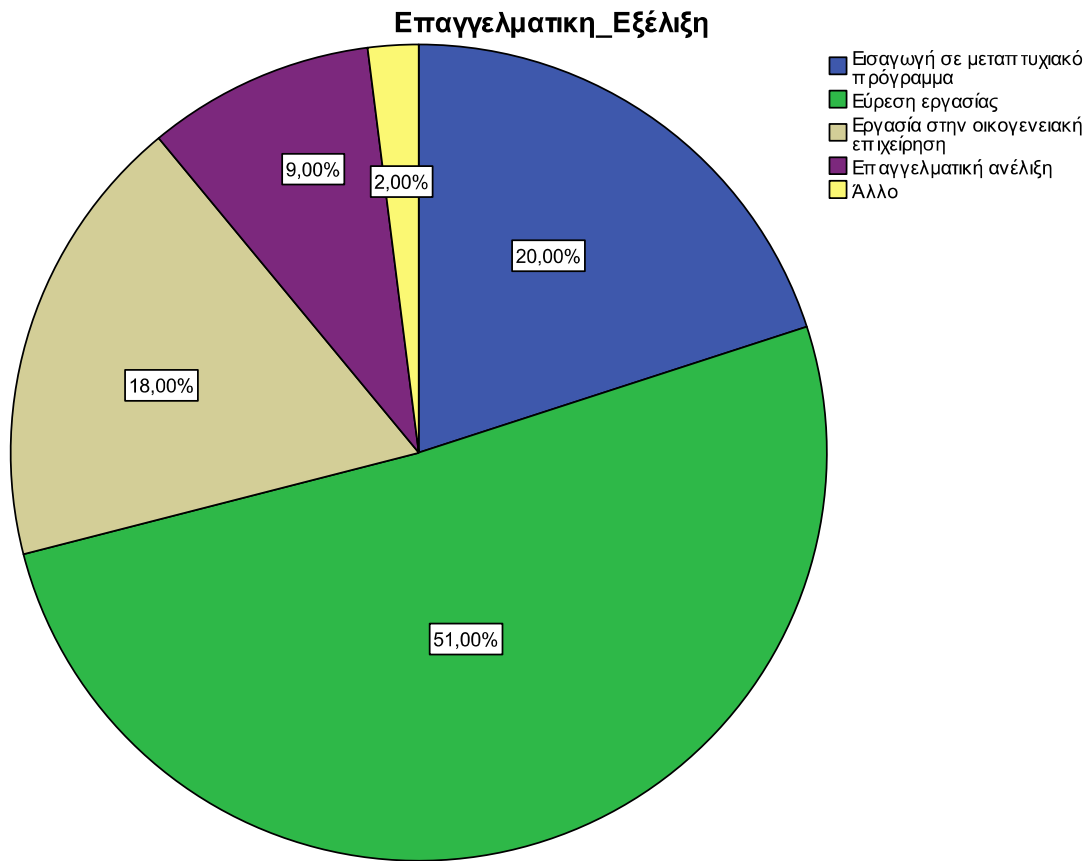
Διάγραμμα 37: Αξιοποίηση Erasmus Αποφοίτων Δείγματος

Δυστυχώς, η συντριπτική πλειοψηφία των αποφοίτων δεν εκμεταλλεύτηκαν ποτέ τις δυνατότητες του προγράμματος Erasmus (σε ποσοστό 72%). Το 11% το αξιοποίησε στα πλαίσια ανταλλαγής φοιτητών για διάρκεια ενός ακαδημαϊκού εξαμήνου, ενώ το 16% πραγματοποίησε τη πρακτική άσκηση στο εξωτερικό εκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες του Erasmus.

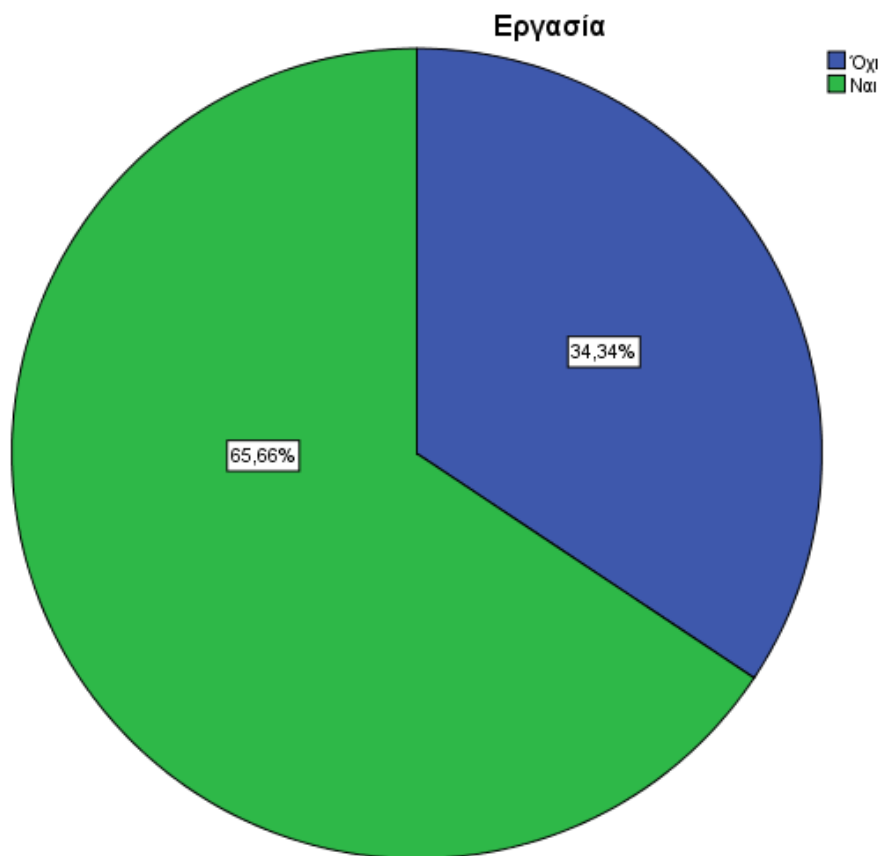
Διάγραμμα 38: Οφέλη Erasmus Αποφοίτων Δείγματος

Στο σύνολο των αποφοίτων που αξιοποίησαν το Erasmus, όλοι αποκόμισαν οφέλη, με το 39,29% να δηλώνει ότι μέσω του Erasmus εισήχθη σε μεταπτυχιακό, ενώ το 28,57% βρήκε θέση εργασίας. Επίσης, το 32,14% δήλωσε ότι με αυτόν τον τρόπο κατάφερε να βελτιώσει τις δεξιότητες του σε τουλάχιστον μια γλώσσα.

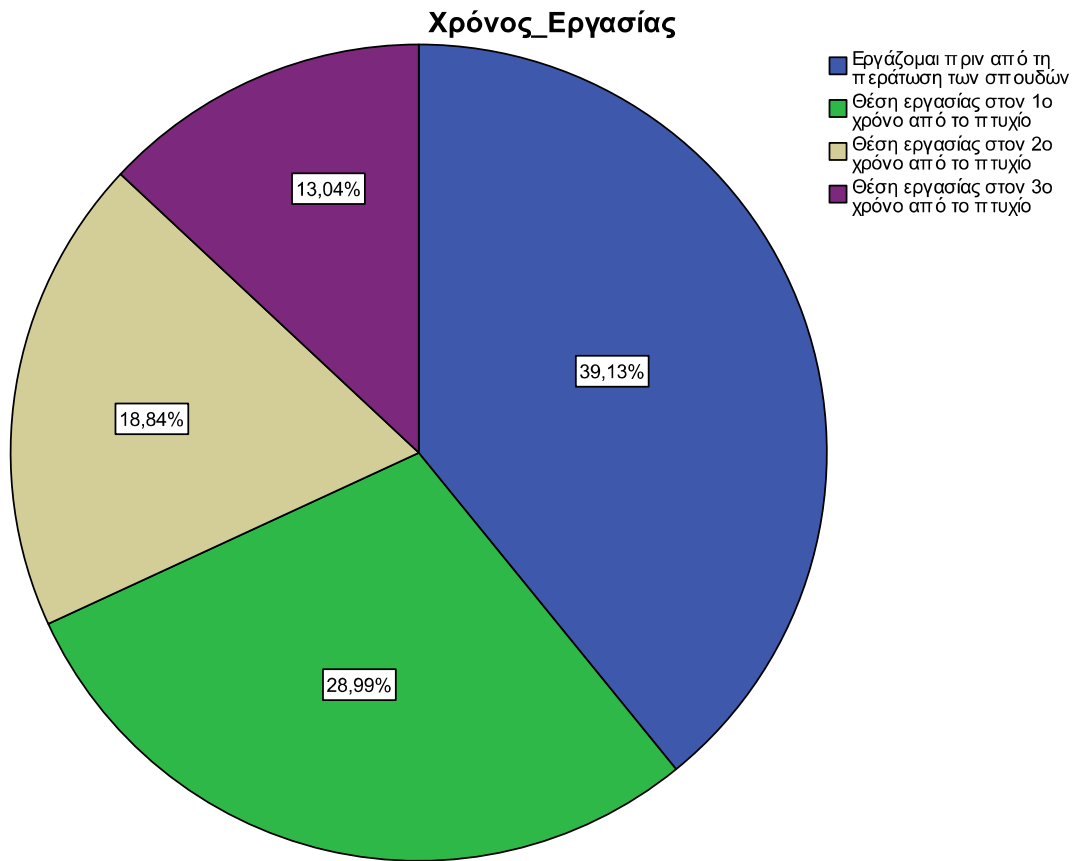
Διάγραμμα 39: Επαγγελματική Εξέλιξη Αποφοίτων Δείγματος

Όσον αφορά την επαγγελματική εξέλιξη των αποφοίτων το 51% δήλωσε ότι με την ολοκλήρωση των σπουδών του είχε ως προτεραιότητα την εύρεση εργασίας, ενώ το 20% εισήχθη σε κάποιο μεταπτυχιακό πρόγραμμα. Επίσης, το 18% ενασχολήθηκε με την οικογενειακή επιχείρηση.

Διάγραμμα 40: Εργασία Αποφοίτων Δείγματος

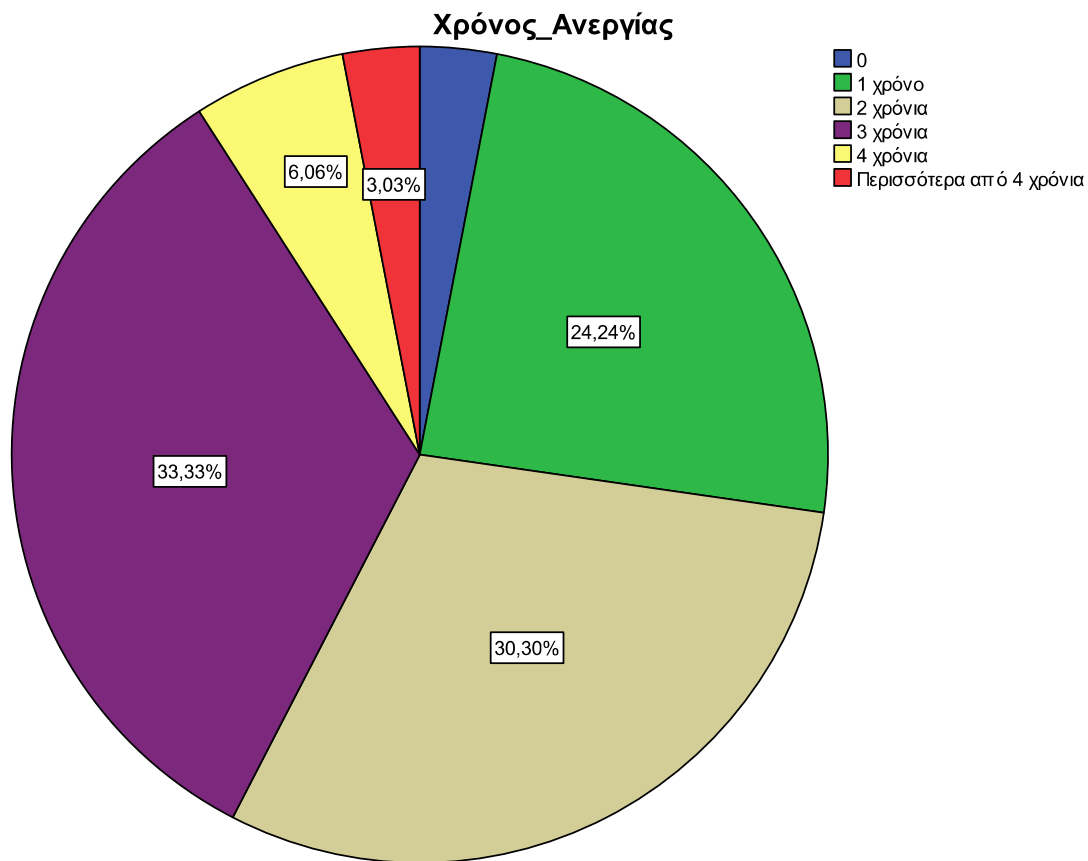
Στο ερώτημα ποιο ποσοστό των ερωτηθέντων εργάζονται, το 34,34% απάντησε αρνητικά, ενώ το 65,66% θετικά.

Διάγραμμα 41: Χρόνος Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος

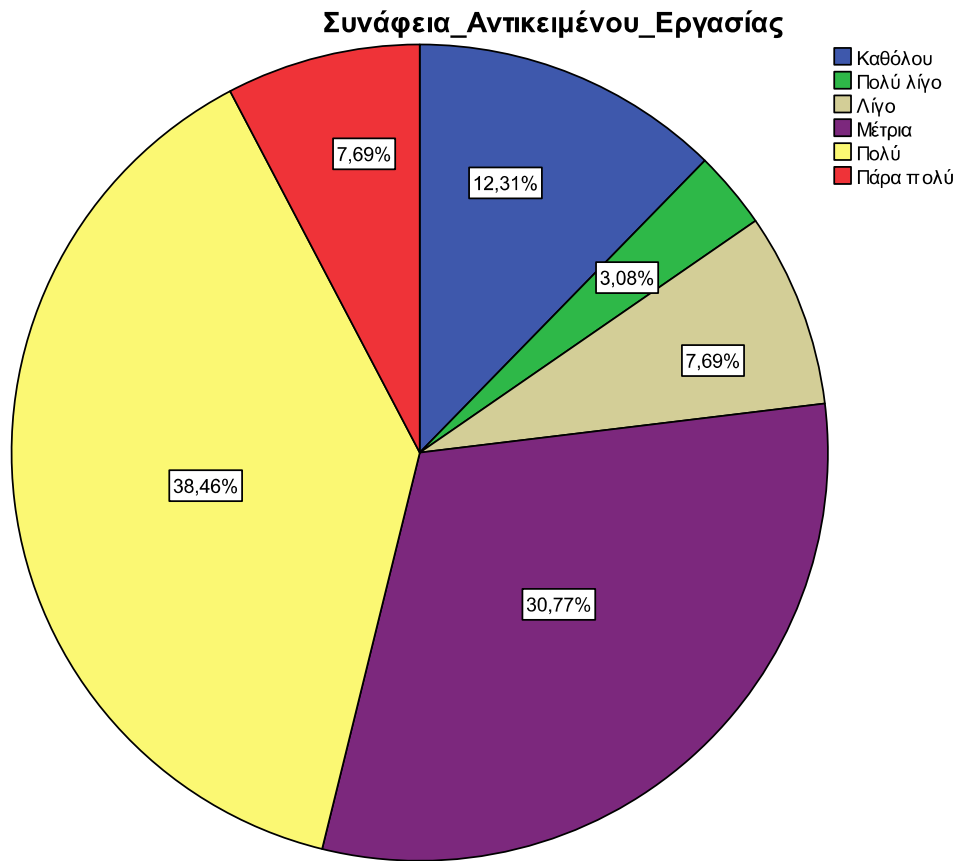
Στο ερώτημα πότε βρήκαν εργασία οι απόφοιτοι του τμήματος, η πλειοψηφία δήλωσε ότι κατείχε θέση εργασίας πριν τη περάτωση των σπουδών (39,13%), ενώ κανένας δεν βρήκε θέση εργασίας στον 1^ο χρόνο από την απόκτηση του πτυχίου.

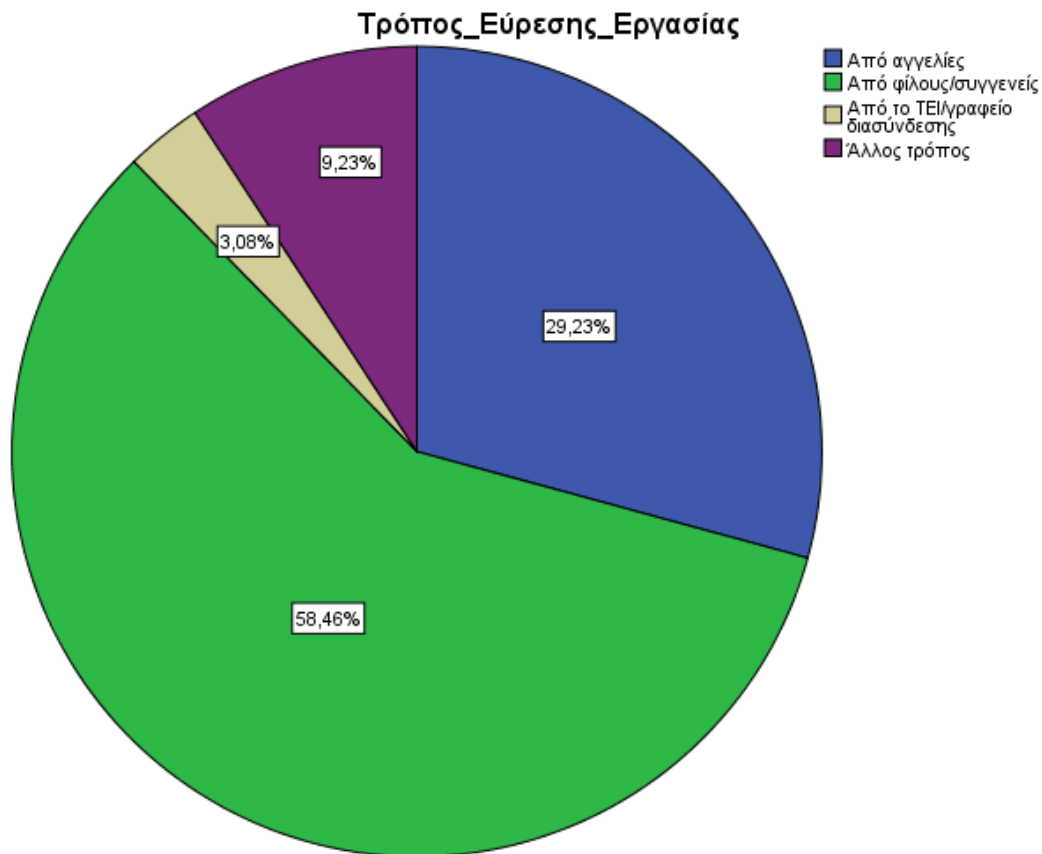
Διάγραμμα 42: Χρόνος Ανεργίας Αποφοίτων Δείγματος

Σε άμεση συσχέτιση με το προηγούμενο ερώτημα, παρατηρούμε ότι οι περισσότεροι απόφοιτοι έμειναν άνεργοι μετά την απόκτηση του πτυχίου για 3-4 χρόνια (συνολικό ποσοστό: 66,63%).

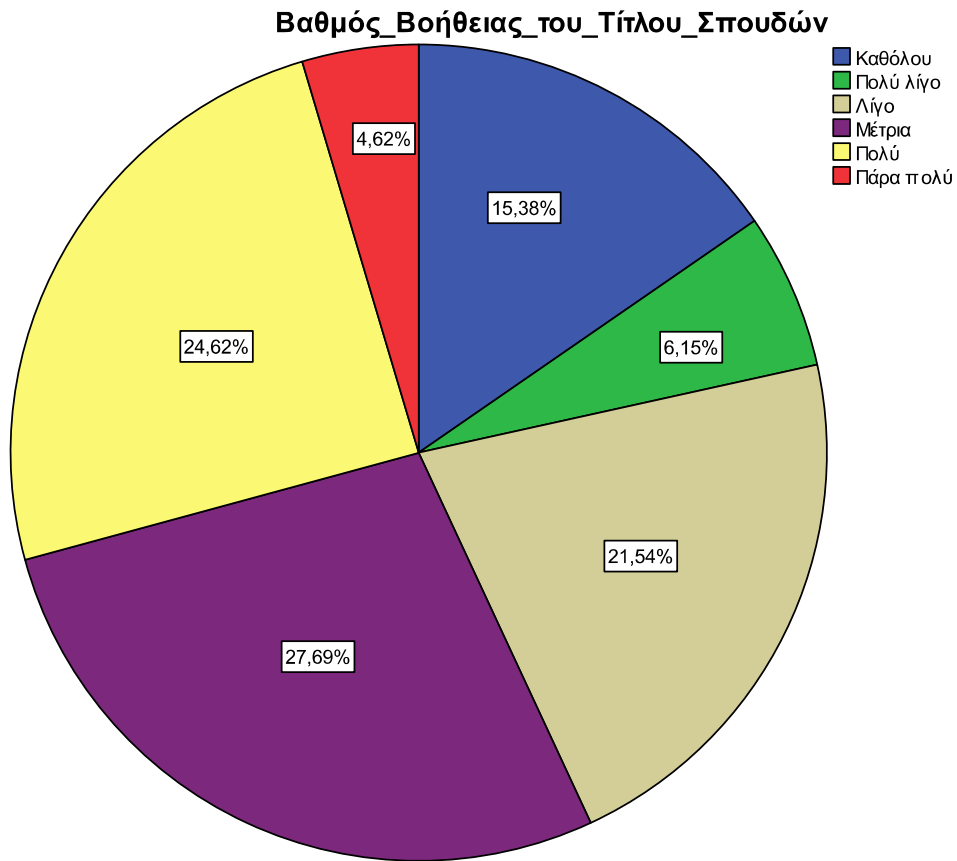
Διάγραμμα 43: Συνάφεια Αντικειμένου Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος

Σε αντίθεση με τους ενεργούς φοιτητές του τμήματος, παρατηρούμε ότι ένα αρκετά μεγάλο ποσοστό κατάφερε να βρει θέση εργασίας με συναφές αντικείμενο εργασίας προς το αντικείμενο σπουδών. Συγκεκριμένα περίπου το 46% δήλωσε ότι υπάρχει πολύ μεγάλη ή μεγάλη συνάφεια, ενώ το 30,77% δήλωσε ότι η συνάφεια είναι μετρίου βαθμού.

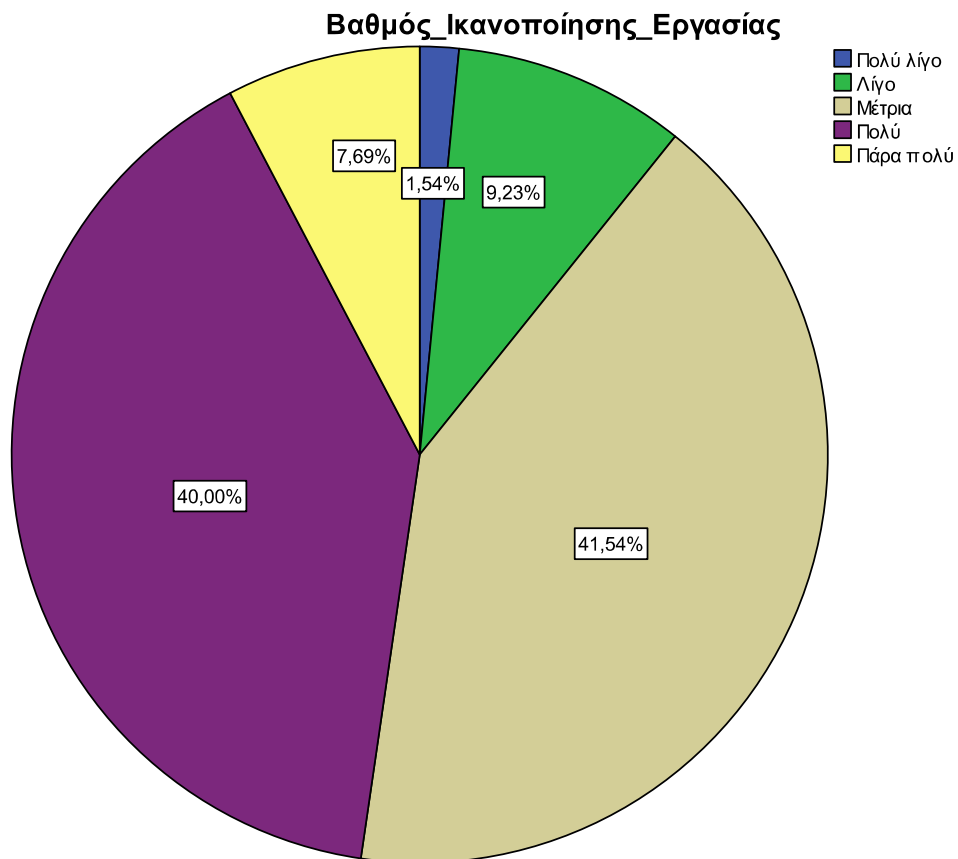
Διάγραμμα 44: Τρόπος Εύρεσης Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος

Όσον αφορά στον τρόπο εύρεσης εργασίας, η μεγάλη πλειοψηφία των ερωτηθέντων (58,46%) δήλωσε ότι αυτό επετεύχθη μέσω φίλων/συγγενών, ενώ το 29,23 μέσω αγγελιών. Δυστυχώς, μόλις το 3,08% κατάφερε να βρει εργασία μέσω του ΤΕΙ/γραφείου διασύνδεσης.

Διάγραμμα 45: Βαθμός Βοήθειας του Τίτλου Σπουδών Αποφοίτων Δείγματος

Οι περισσότεροι απόφοιτοι έχουν θετική άποψη (ή σχετικά θετική) σχετικά με το πόσο βοηθήθηκαν από την απόκτηση του τίτλου σπουδών τους στην εύρεση εργασίας, με το 30% περίπου να δηλώνει ότι επέδρασε θετικά στις προσπάθειες τους και το 27,69% να δηλώνει ότι είχε μέτρια επίδραση. Ωστόσο υπάρχει και ένα σημαντικό ποσοστό της τάξεως περίπου του 43% που πιστεύει ότι συνέβαλλε λίγο έως καθόλου η κτήση του πτυχίου στην εύρεση εργασίας

Διάγραμμα 46: Βαθμός Ικανοποίησης Εργασίας

Οι απόφοιτοι του τμήματος δηλώνουν σε ποσοστό 40% ότι είναι πολύ ικανοποιημένοι από την εργασία που κατέχουν και σε ποσοστό 41,54% δηλώνουν μέτρια ικανοποίηση. Μόλις το 10,77% δηλώνει ότι είναι λίγο ή πολύ λίγο ικανοποιημένοι από την εργασία τους.

\$Countries
Frequencies

		Responses	
		N	Percent
\$Countries ^a	Ελλάδα	13	28,9%
	Αγγλία	5	11,1%
	Γερμανία	12	26,7%
	Αμερική	4	8,9%
	Καναδάς	8	17,8%
	Άλλη_Χώρα	3	6,7%
Total		45	100,0%

a. Dichotomy
group tabulated at
value 1.

Πίνακας 6: Συχνότητες Χωρών Αναζήτησης Εργασίας Αποφοίτων Δείγματος

Όσον αφορά τους απόφοιτους του τμήματος που παραμένουν άνεργοι το 28,9% δηλώνουν ότι η Ελλάδα είναι ανάμεσα στις προτιμήσεις τους, ενώ το 26,7% δηλώνει ότι προτιμάει τη Γερμανία για αναζήτηση εργασίας. Ακολουθούν ο Καναδάς, η Αγγλία και η Αμερική, με ποσοστό 17,8%, 11,1% και 8,9%, αντίστοιχα.

IV. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Με βάση την ανάλυση των δεδομένων του δείγματος προέκυψαν κάποια χρήσιμα συμπεράσματα. Οι απόψεις των ερωτηθέντων (ενεργών φοιτητών και αποφοίτων) σε πολλά σημεία συγκλίνουν και σε κάποια άλλα παρουσιάζουν μικρές αποκλίσεις.

Ένα πρώτο συμπέρασμα που προκύπτει από το σύνολο των απαντήσεων είναι ότι ένα μόνο πολύ μικρό ποσοστό των ερωτηθέντων ολοκληρώνει τις σπουδές του στα τέσσερα χρόνια, κάτι το οποίο μπορεί να οφείλεται σε πολλούς παράγοντες. Αν ωστόσο λάβουμε υπόψη ότι οι φοιτητές στη πλειοψηφία τους δηλώνουν ότι δεν είναι ή δεν υπήρξαν ιδιαίτερα επιμελείς στη διάρκεια των σπουδών τους, τότε εύλογα προκύπτει ως επακόλουθο ότι μόνο ένα μικρό ποσοστό ολοκληρώνει τις σπουδές του στον ελάχιστο επιτρεπτό χρόνο.

Ένα ακόμα γενικό συμπέρασμα είναι ότι το ποσοστό εκείνων που επιθυμούσαν να ασχοληθούν με το συγκεκριμένο αντικείμενο και να εισέλθουν στο συγκεκριμένο τμήμα είναι πολύ μικρότερο από το αναμενόμενο. Θυμίζουμε ότι το 55% των ενεργών φοιτητών δήλωσαν ότι το συγκεκριμένο τμήμα αποτέλεσε μετρίας έως πολύ χαμηλής προτίμησης στο μηχανογραφικό και αντίστοιχα πάλι το 55% δήλωσε ότι είχε μετρία έως πολύ χαμηλή επιθυμία να ασχοληθεί με το συγκεκριμένο γνωστικό αντικείμενο. Αυτό προφανώς σχετίζεται και με το συμπέρασμα της ανωτέρω παραγράφου αλλά και φανερώνει τη παντελή έλλειψη επαγγελματικού προσανατολισμού στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Χρήσιμοι είναι επίσης οι δείκτες που σχετίζονται με την εργασία. Το 44% των ενεργών φοιτητών απάντησε ότι εργάζεται ενώ από αυτούς μόλις το 18% δήλωσε ότι το αντικείμενο της εργασίας έχει πολύ ή πάρα πολύ μεγάλη συνάφεια με το γνωστικό αντικείμενο σπουδών, γεγονός που καταδεικνύει την ανάγκη των φοιτητών για ανεύρεση οικονομικών πόρων. Παράλληλα ένας στους τρεις απόφοιτους του τμήματος εξακολουθεί να είναι άνεργος, ενώ περίπου οι μισοί από αυτούς έχουν βρει θέση εργασίας με άμεση συνάφεια με το αντικείμενο των σπουδών τους. Η συντριπτική δε πλειοψηφία αυτών τονίζει ότι κατάφεραν να βρουν εργασία μέσω συγγενών ή φίλων, καταδεικνύοντας για ακόμα μια φορά τη δυσκολία στην εύρεση εργασίας.

Σημαντικό είναι, επίσης, το συμπέρασμα σε σχέση με τη βοήθεια που παράσχει το ΤΕΙ/Γραφείο Διασύνδεσης προς τους φοιτητές/αποφοίτους του τμήματος. Μόλις το

6% και το 13% για τους ενεργούς φοιτητές και τους αποφοίτους, αντίστοιχα, δήλωσαν ότι είναι πολύ ή παρά πολύ ικανοποιημένοι για τις υπηρεσίες του γραφείου διασύνδεσης.

Το γεγονός ότι οι φοιτητές δεν είναι εξοικειωμένοι/ενημερωμένοι με τις δυνατότητες που έχουν μέσω του ιδρύματος διαφαίνεται και από το ποσοστό των φοιτητών που αξιοποίησαν το πρόγραμμα Erasmus, όπου το 72% δεν το αξιοποίησε ποτέ, ενώ παράλληλα όσοι αξιοποίησαν το πρόγραμμα δήλωσαν όλοι ότι είχαν κάποιο όφελος.

Τέλος, και εν μέσω οικονομικής κρίσης όλο και περισσότεροι απόφοιτοι στρέφονται στο εξωτερικό για εύρεση εργασίας, αφού σχεδόν το 71% των ανέργων δήλωσαν ως χώρα προτίμησης για εύρεση εργασίας το εξωτερικό, με τα μεγαλύτερα ποσοστά να τα συγκεντρώνει η Γερμανία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Λιανός Θ., Νταούλη Ντεμούση Α., 1998, *Οικονομική της Εργασίας: Εργατικός μισθός, απασχόληση και ανεργία, εργατικά σωματεία, μετανάστευση, διανομή εισοδήματος*, Εκδόσεις Μπένου.
- Μπουραντάς Δ., Βαθής Α., Παπακωνσταντίνου Χ., Ρεκλείτης Π., 1999, *Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών*, Γ' Λυκείου, Τεχνολογική Κατεύθυνση, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων Πολιτισμού και Αθλητισμού, Ινστιτούτο Τεχνολογίας Υπολογιστών και Εκδόσεων «Διόφαντος».

ΆΛΛΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Citi, 2013, «Νεανική Απασχολησιμότητα στην Ελλάδα: Αποτελέσματα Έρευνας-Προτάσεις», ALBA Graduate Business School at the American College of Greece.
- Αλεξάνδρειο ΤΕΙ Θεσσαλονίκης, 2013, «Έκθεση απορρόφησης αποφοίτων 2001-2012», Γραφείο Ποιότητας, Θεσσαλονίκη.
- Γραφείο Διασύνδεσης ΤΕΙ Πειραιά, 2012, «Οδηγός Επαγγέλματος Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων», *ΤΕΙ Πειραιά, Δομή Απασχόλησης Σταδιοδρομίας Γραφείο Διασύνδεσης, Σχολή Διοίκησης Οικονομίας, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων*.
- Ευστράτογλου Α., Κύρου Α.& Μαρσέλου Α., 2011, «Απασχόληση και Επαγγέλματα στην Ελλάδα στις απαρχές του 21^{ου} αιώνα», Μελέτη 13, ΙΝΕ ΓΣΕΕ. Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων.
- ΙΟΒΕ, 2007, «Η απασχολησιμότητα των αποφοίτων Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης στην Ελλάδα», Μελέτη για τις συνθήκες απασχόλησης των πτυχιούχων ΑΕΙ και ΑΤΕΙ, *Μορφωτική και Αναπτυξιακή Πρωτοβουλία*.
- ΙΟΒΕ, 2011, «Μελέτη για τις Δυνατότητες Βελτίωσης της αποτελεσματικότητας του θεσμού της Πρακτικής Άσκησης στην εκπαίδευση», Αθήνα, Οκτώβριος.
- Καραμεσίνη Μ., 2006, «Από την Εκπαίδευση στην αμειβόμενη εργασία: Εμπειρική διερεύνηση της εργασιακής ένταξης των νέων στην Ελλάδα», *Κοινωνική Συνοχή και Ανάπτυξη*, 1 (1), 67-84.

- Καραμεσίνη Μ., 2008, «Η απορρόφηση των πτυχιούχων Πανεπιστημίου στην αγορά εργασίας», *Πανελλαδική Έρευνα στους αποφοίτους των ετών 1998-2000, Οριζόντια δράση υποστήριξης γραφείων διασύνδεσης Πανεπιστημίων, Εκδόσεις Διόνικος.*
- Καρολίδης Γ., 2011, «Η απορρόφηση των πτυχιούχων του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων του Πανεπιστημίου Πατρών», *Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα, Νέες αρχές διοίκησης επιχειρήσεων.*
- Μελίχης Α., 2014, «Σπουδές Διοίκησης Επιχειρήσεων στην Ελλάδα και στο Εξωτερικό», Πτυχιακή Εργασία, *ΤΕΙ Πειραιά, Σχολή Δημόσιας Διοίκησης Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων.*
- Πανδής Π., 2009, «Δια βίου Μάθηση: μια συγκριτική μελέτη πολιτικών και πρακτικών στο παράδειγμα της Ελλάδας και Ιρλανδίας», *Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης.*
- Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 2008, «Μελέτη Σύνδεσης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης με την Αγορά Εργασίας μέσω της προώθησης της επιχειρηματικότητας», Τελική έκθεση, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: *Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση του Κ.Π.Σ. 2000-2006, με συγχρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση – Ε.Κ.Τ. και Εθνικούς Πόρους.*
- Πατρίκιος Κ., Παπαγιαννόπουλος Γ., «Στο Εκπαιδευτικό Σύστημα στην Ελλάδα: Αντιλήψεις και Προσδοκίες Σπουδαστών για το Επίπεδο Σπουδών και την Επαγγελματική Αποκατάσταση», Πτυχιακή Εργασία, *ΤΕΙ ΠΕΙΡΑΙΑ.*
- ΤΕΙ Καβάλας, 2008, «Μελέτη ωρίμανσης για την εξειδίκευση δράσεων πρακτικής άσκησης στα ΑΤΕΙ στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος εκπαίδευσης και δια βίου μάθηση περιόδου 2007-2013», *Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, ειδική υπηρεσία διαχείρισης ΕΠΕΑΕΚ.*
- ΤΕΙ Λάρισας, 2007, «Οδηγός επαγγέλματος Τεχνολόγου Διοίκησης Επιχειρήσεων», *Γραφείο Διασύνδεσης, ΤΕΙ Λάρισας.*
- ΤΕΙ Πειραιά, 2013, «Μελέτη Παρακολούθησης Αποφοίτων ΤΕΙ Πειραιά», *Δομή Απασχόλησης Σταδιοδρομίας Γραφείο Απασχόλησης, Αιγάλεω.*
- Χατζηγαρυφάλλου Ε., 2007, «Απόφοιτοι του Τομέα Οικονομίας- Διοίκησης των Τεχνικών Επαγγελματικών Εκπαιδευτηρίων και Αγορά Εργασίας», *Διδακτορική Διατριβή, Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα σπουδών.*

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Enterprise Greece: Invest & Trade, 2015, Η Ελληνική Οικονομία. Διαθέσιμο από:
<http://www.investingreece.gov.gr/default.asp?pid=16&la=2> [23/06/2015]

Eurostat, Europe 2020 Indicators- Education. Διαθέσιμο από:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Europe_2020_indicators_-_education [23/06/2015]

Eurostat, Unemployment and education level. Διαθέσιμό από:
http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/File:Unemployment_rate_by_level_of_educational_achievement,_2013_%28%25%29.png. [14/02/2015]

Ιστοσελίδα του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας. Διαθέσιμο από:
<http://www.de.teipat.gr/> [20/02/2014]

ΤΕΙ- Erasmus, Δήλωση πολιτικής Erasmus 2014-2020. Διαθέσιμο από:
<http://www.teiwest.gr/index.php/el/students-gr/erasmus-gr>. [14/02/2015]

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα Α: Πρόγραμμα Σπουδών Διοίκησης Επιχειρήσεων ΤΕΙ Πάτρας/Μαθήματα ανά εξάμηνο και κατεύθυνση

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ Α' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Αρχές Διοίκησης Επιχειρήσεων - Μάνατζμεντ	ΜΓΥ	4		137,5	5,5
2	Εισαγωγή στο Μάρκετινγκ	ΜΓΥ	4		137,5	5
3	Εισαγωγή στο Δίκαιο	ΔΟΝΑ	4		100,0	4,5
4	Γενική Λογιστική	ΜΓΥ	3	2	125,0	5,0
5	Στοιχεία Υπολογιστικών και Πληροφοριακών Συστημάτων	ΜΓΥ	2	2	125,0	5,0
6	Γενικά Μαθηματικά	ΜΓΥ	4		125,0	5,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		21	4	750,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ Β' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Στοιχεία Εμπορικού Δικαίου	ΔΟΝΑ	3		100,0	4,0
2	Μικροοικονομική Ανάλυση	ΜΓΥ	3		112,5	4,5
3	Λογιστική Εταιρειών	ΜΓΥ	3		112,5	4,5
4	Ανάπτυξη αλγορίθμων - Διαδικαστικός Προγραμματισμός Η/Υ	ΜΓΥ	3	2	137,5	5,5
5	Οικονομικά Μαθηματικά	ΜΓΥ	4		137,5	5,5
6	Εισαγωγή στη Στατιστική των Επιχειρήσεων	ΜΓΥ	4	2	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		20	4	750,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ Γ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Διοίκηση Ολικής Ποιότητας	ΜΕΥ	3	1	112,5	4,5
2	Επιχειρησιακή Έρευνα	ΜΕ	3	2	137,5	5,5
3	Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων	ΜΕΥ	3		112,5	4,5
4	Μακροοικονομική Ανάλυση	ΜΓΥ	3		112,5	4,5
5	Δομές Δεδομένων και Οργάνωση Αρχείων	ΜΓΥ	3	3	137,5	5,5
6	Ειδικά Θέματα στη Στατιστική	ΜΕΥ	3	2	137,5	5,5
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		18	8	750,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ Δ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Επιχειρησιακά Παιγνία	ΜΕΥ	3	1	112,5	4,5
2	Επιχειρηματικός Σχεδιασμός	ΜΕ	3	2	137,5	5,5
3	Χρηματοοικονομική Διοίκηση	ΜΕΥ	3		112,5	4,5
4	Οικονομική της Διοίκησης	ΜΓΥ	3		112,5	4,5
5	Επιχειρηματικές Δικτυακές Εφαρμογές και Internet	ΜΕ	3	2	137,5	5,5
6	Συστήματα Διαχείρισης Βάσεων Δεδομένων	ΜΓΥ	3	2	137,5	5,5
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		18	7	750,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» Ε' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Διοίκηση Λειτουργιών	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
2	Λήψη Επιχειρηματικών Αποφάσεων	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
3	Τεχνικές Προβλέψεων και Ελέγχου	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		9	6	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «MARKETING» Ε' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Διαφήμιση και Δημόσιες Σχέσεις	ΜΕ	4	1	150,0	6,0
2	Μάρκετινγκ Υπηρεσιών	ΜΕΥ	4		150,0	6,0
3	Συμπεριφορά Καταναλωτή	ΜΕ	4	1	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		12	2	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ» Ε' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Επιχειρηματικά Δίκτυα Η/Υ	ΜΕΥ	3	2	150,0	6,0
2	Τεχνολογία Πληροφοριακών Συστημάτων	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
3	Ειδικά Θέματα Βάσεων Δεδομένων	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		9	6	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Καινοτομία και Επιχειρηματικότητα	ΜΕΥ	4		150,0	6,0
2	Επιχειρησιακή Έρευνα - Ειδικά θέματα	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
3	Διαχείριση Εφοδιαστικής Αλυσίδας	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		10	4	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «MARKETING» ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Μάρκετινγκ - Διοίκηση Επώνυμου Προϊόντος	ΜΕΥ	4		150,0	6,0
2	Σχεδιασμός και Οργάνωση Διαφημιστικής Εκστρατείας / Επικοινωνιακή Πολιτική	ΜΕ	4	1	150,0	6,0
3	Μεθοδολογία Έρευνας - Έρευνα Αγοράς	ΜΕ	4	1	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		12	2	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ» ΣΤ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Αντικειμενοστρεφής Προγραμματισμός	ΜΕΥ	3	2	150,0	6,0
2	Τεχνολογίες Παγκόσμιου Ιστού	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
3	Ηλεκτρονικό Επιχειρείν	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		9	6	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ» Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Στρατηγική Επιχειρήσεων	ΜΕ	4		150,0	6,0
2	Ποσοτικές Μέθοδοι στη Λήψη Επιχειρηματικών Αποφάσεων	ΜΕ	3	3	150,0	6,0
3	Διεθνείς Σχέσεις και Θεσμοί	ΔΟΝΑ	4		150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		11	3	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «MARKETING» Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Στρατηγικό Μάρκετινγκ	ΜΕ	4		150,0	6,0
2	Οργάνωση και Διοίκηση Πωλήσεων	ΜΕ	4	1	150,0	6,0
3	Μάρκετινγκ στο Διαδίκτυο - Διαχείριση Σχέσεων Πελατών (e-CRM)	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		11	3	450,0	30,0

A/A	ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ «ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ» Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	ΩΡΕΣ ΘΕΩΡ.	ΩΡΕΣ ΕΡΓ.	ΦΟΡΤΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	ΔΙΔΑΚΤ. ΜΟΝΑΔΕΣ
1	Διαχείριση Έργων	ΜΕΥ	3	2	150,0	6,0
2	Προγραμματισμός και Διαχείριση Επιχειρηματικών Πόρων - ERP	ΜΕ	3	2	150,0	6,0
3	Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης	ΜΕ	4	1	150,0	6,0
	ΣΥΝΟΛΟ / ΕΒΔΟΜΑΔΑ		10	5	450,0	30,0

Παράρτημα Β: Εργαστήρια ανά εξάμηνο

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ Α' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Στοιχεία Υπολογιστικών και Πληροφοριακών Συστημάτων.
Γενική Λογιστική.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ Γ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Επιχειρησιακή Έρευνα.
Ειδικά Θέματα στη Στατιστική.
Διοίκηση Ολικής Ποιότητας.
Δομές Δεδομένων και Οργάνωση Αρχείων.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ Ε' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Επιχειρηματικά Δίκτυα Η/Υ.
Ειδικά Θέματα Βάσεων Δεδομένων.
Τεχνολογία Πληροφοριακών Συστημάτων.
Τεχνικές Προβλέψεων και Ελέγχου.
Διοίκηση Λειτουργιών.
Λήψη Επιχειρηματικών Αποφάσεων.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ Ζ' ΕΞΑΜΗΝΟΥ

Διαχείριση Έργων.
Ποσοτικές Μέθοδοι στη Λήψη Επιχειρηματικών Αποφάσεων.
Πληροφοριακά Συστήματα Διοίκησης.
Προγραμματισμός και Διαχείριση Επιχειρηματικών Πόρων - ERP.
Οργάνωση και Διοίκηση Πωλήσεων.
Υπολογιστική Νοημοσύνη.

Παράρτημα Γ: Ερωτηματολόγια

Ερωτηματολόγιο προς του φοιτητές του τμήματος

1. Φύλο

a.i. Άρρεν

a.ii. Θήλυ

2. Ηλικία

a.i. 18

a.ii. 19

a.iii. 20

a.iv. 21

a.v. 22

a.vi. 23 – 30

a.vii. Πάνω από 30

3. Που κατοικείτε?

.....

4. Ποιο ήταν το ακαδημαϊκό έτος εισαγωγής στο ΤΕΙ?

a.i. Ακαδημαϊκό έτος 2013 – 2014

a.ii. Ακαδημαϊκό έτος 2012 – 2013

a.iii. Ακαδημαϊκό έτος 2011 – 2012

a.iv. Ακαδημαϊκό έτος 2010 – 2011

a.v. Ακαδημαϊκό έτος 2009 – 2010

a.vi. Πριν το ακαδημαϊκό έτος 2009 – 2010

5. Το τμήμα στο οποίο σπουδάσετε, σε ποια κατάταξη βρίσκεται βάση των προτιμήσεων που είχατε δηλώσει στο μηχανογραφικό;

a.i. Πολύ υψηλά

a.ii. Υψηλά

a.iii. Μέτρια

a.iv. Χαμηλά

a.v. Πολύ χαμηλά

6. Το αντικείμενο σπουδών του τμήματός σας ήταν αυτό το οποίο επιθυμούσατε να σπουδάσετε;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

7. Ως φοιτητής/τρια σε τι βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από το αντικείμενο σπουδών σας;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

8. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε από το επίπεδο σπουδών σας;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

9. Προσδιορίστε το πόσο επιμελής φοιτητής/τρια είστε;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

10. Εργάζεστε;

a.i. Ναι

a.ii. Όχι

11. Αν εργάζεστε πόσο συναφές είναι το αντικείμενο εργασίας σας με το αντικείμενο σπουδών σας;

a.i. Πάρα πολύ

- a.ii. Πολύ
- a.iii. Μέτρια
- a.iv. Λίγο
- a.v. Πολύ λίγο
- a.vi. Καθόλου

12. Αν εργάζεστε, προσδιορίστε τον τρόπο με τον οποίο βρήκατε τη θέση εργασίας.

- a.i. Από αγγελίες
- a.ii. Από φίλους / συγγενείς
- a.iii. Από το ΤΕΙ / γραφείο διασύνδεσης
- a.iv. Με άλλο τρόπο:
.....

13. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τις υπηρεσίες που παρέχει το γραφείο διασύνδεσης;

- a.i. Πάρα πολύ
- a.ii. Πολύ
- a.iii. Μέτρια
- a.iv. Λίγο
- a.v. Πολύ λίγο
- a.vi. Καθόλου
- a.vii. Δεν γνωρίζω

14. Μετά τη περάτωση των σπουδών σας, πως θα θέλατε να συνεχίσετε την επαγγελματική σας εξέλιξη;

- a.i. Εισαγωγή σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα

a.ii. Εύρεση εργασίας

a.iii. Εργασία στην οικογενειακή επιχείρηση

a.iv. Άλλο (Προσδιορίστε:
.....)

15. Κατά πόσο πιστεύετε ότι ο τίτλος σπουδών σας θα σας βοηθήσει στην εύρεση εργασίας σε αντικείμενο σχετικό με αυτό.

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

16. Σε ποια χώρα σκοπεύετε να αναζητήσετε θέσεις εργασίας (Κυκλώστε πάνω από ένα σημεία σε περίπτωση πολλών εναλλακτικών);

a.i. Ελλάδα

a.ii. Αγγλία

a.iii. Γερμανία

a.iv. Αμερική

a.v. Καναδάς

a.vi. Άλλη:.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

Ερωτηματολόγιο προς τους απόφοιτους του τμήματος

1. Φύλο

a.i. Άρρεν

a.ii. Θήλυ

2. Ηλικία

a.i. 18

a.ii. 19

a.iii. 20

a.iv. 21

a.v. 22

a.vi. 23 – 30

a.vii. Πάνω από 30

3. Που κατοικείτε?

.....

4. Ποιο ήταν το ακαδημαϊκό έτος εισαγωγής στο ΤΕΙ?

a.i. Ακαδημαϊκό έτος 2010 – 2011

a.ii. Ακαδημαϊκό έτος 2009 – 2010

a.iii. Ακαδημαϊκό έτος 2008 – 2009

a.iv. Ακαδημαϊκό έτος 2007 – 2008

a.v. Ακαδημαϊκό έτος 2006 – 2007

a.vi. Πριν το ακαδημαϊκό έτος 2006 – 2007

5. Ποιο ακαδημαϊκό έτος αποφοιτήσατε από το τμήμα?

a.i. Ακαδημαϊκό έτος 2014 – 2015

a.ii. Ακαδημαϊκό έτος 2013 – 2014

a.iii. Ακαδημαϊκό έτος 2012 – 2013

a.iv. Ακαδημαϊκό έτος 2011 – 2012

a.v. Ακαδημαϊκό έτος 2010 – 2011

a.vi. Πριν το ακαδημαϊκό έτος 2010 – 2011

6. Το τμήμα στο οποίο σπουδάζετε, σε ποια κατάταξη βρίσκεται βάση των προτιμήσεων που είχατε δηλώσει στο μηχανογραφικό;

a.i. Πολύ υψηλά

a.ii. Υψηλά

a.iii. Μέτρια

a.iv. Χαμηλά

a.v. Πολύ χαμηλά

7. Το αντικείμενο σπουδών του τμήματός σας ήταν αυτό το οποίο επιθυμούσατε να σπουδάσετε;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

8. Ως φοιτητής/τρια σε τι βαθμό ήσασταν ικανοποιημένος/η από το αντικείμενο σπουδών σας;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

9. Πόσο ικανοποιημένος/η ήσασταν από το επίπεδο σπουδών σας;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

10. Προσδιορίστε το πόσο επιμελής φοιτητής/τρια ήσασταν;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

11. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τις υπηρεσίες που σας παρείχε το γραφείο διασύνδεσης;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

a.vii. Δεν γνωρίζω

12. Είχατε αξιοποιήσει ποτέ τις δυνατότητες του προγράμματος Erasmus;

a.i. Όχι

a.ii. Ναι, για ένα εξάμηνο στα πλαίσια παρακολούθησης μαθημάτων σε τριτοβάθμιο ίδρυμα του εξωτερικού

a.iii. Ναι, στα πλαίσια της πρακτικής άσκησης

a.iv. Άλλο: .....

13. Εφόσον η απάντηση στο ερώτημα (11) ήταν καταφατική, κυκλώστε όποιες από τις ακόλουθες εκφράσεις ισχύουν.

a.i. Μέσω του Erasmus, βρήκα μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών για εξελιχθώ στο γνωστικό μου αντικείμενο.

a.ii. Μέσω του Erasmus, βρήκα θέση εργασίας

a.iii. Μέσω του Erasmus, βελτίωσα τις δεξιότητές μου σε τουλάχιστον μια ξένη γλώσσα.

14. Πόσο ικανοποιημένος/η είστε με τις υπηρεσίες που σας παρείχε το γραφείο διασύνδεσης;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

a.vii. Δεν γνωρίζω

15. Με την ολοκλήρωση των σπουδών σας ποιος ήταν ο επόμενος στόχος όσον αφορά την εξέλιξή σας;

a.i. Εισαγωγή σε ένα μεταπτυχιακό πρόγραμμα

a.ii. Εύρεση εργασίας

a.iii. Εργασία στην οικογενειακή επιχείρηση

a.iv. Ανέλιξη στον επαγγελματικό μου χώρο (εφόσον ήδη εργαζόσασταν)

a.v. Άλλο (Προσδιορίστε:
.....)

16. Εργάζεστε;

a.i. Ναι

a.ii. Όχι

17. Εφόσον η απάντησή σας στο ερώτημα (15) ήταν καταφατική, προσδιορίστε ποιο από τα ακόλουθα ισχύει.

a.i. Διατηρώ τη θέση εργασίας μου σε επιχείρηση πριν τη περάτωση των σπουδών μου.

- a.ii. Βρήκα θέση εργασίας στον 1^ο χρόνο από τη στιγμή που πήρα το πτυχίο μου.
- a.iii. Βρήκα θέση εργασίας στον 2^ο χρόνο από τη στιγμή που πήρα το πτυχίο μου.
- a.iv. Βρήκα θέση εργασίας στον 3^ο χρόνο από τη στιγμή που πήρα το πτυχίο μου.
- a.v. Βρήκα θέση εργασίας τουλάχιστον 3 χρόνια μετά από τη περάτωση των σπουδών μου.

18. Εφόσον η απάντησή σας στο ερώτημα (15) ήταν αρνητική, πόσα χρόνια μετά τη λήψη του πτυχίου παραμένετε άνεργος.

- a.i. 1 χρόνο
- a.ii. 2 χρόνια
- a.iii. 3 χρόνια
- a.iv. 4 χρόνια
- a.v. Περισσότερο από 4 χρόνια

19. Εφόσον εργάζεστε πόσο συναφές είναι το αντικείμενο εργασίας σας με το αντικείμενο σπουδών σας;

- a.i. Πάρα πολύ
- a.ii. Πολύ
- a.iii. Μέτρια
- a.iv. Λίγο
- a.v. Πολύ λίγο
- a.vi. Καθόλου

20. Εφόσον εργάζεστε, προσδιορίστε τον τρόπο με τον οποίο βρήκατε τη θέση εργασίας.

a.i. Από αγγελίες

a.ii. Από φίλους / συγγενείς

a.iii. Από το ΤΕΙ / γραφείο διασύνδεσης

a.iv. Με άλλο τρόπο:

.....

21. Εφόσον εργάζεστε, σε τι βαθμό πιστεύετε ότι σας βοήθησε ο τίτλος σπουδών σας στην εύρεση εργασίας;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

22. Εφόσον εργάζεστε, σε τι βαθμό είστε ικανοποιημένος/η από την θέση εργασίας που κατέχετε;

a.i. Πάρα πολύ

a.ii. Πολύ

a.iii. Μέτρια

a.iv. Λίγο

a.v. Πολύ λίγο

a.vi. Καθόλου

23. Εφόσον δεν εργάζεστε, σε ποια χώρα σκοπεύετε να αναζητήσετε θέσεις εργασίας
(Κυκλώστε πάνω από ένα σημεία σε περίπτωση πολλών εναλλακτικών);

a.i. Ελλάδα

a.ii. Αγγλία

a.iii. Γερμανία

a.iv. Αμερική

a.v. Καναδάς

a.vi. Άλλη:.....